

Gardeners' World

NIEUW JAAR IN JOUW TUIN

Nieuwe serie: het bloemenverhaal van Lies Couckuyt • Monty's toppers voor geur in de winter • Beplant een stijlvolle winterpot • 30 tuinklusjes die je deze maand mag doen • Maak een tuinbank van oude bielzen • Tuinieren in de grote stad • Geef bomen en heesters een verjongingssnoei • Tuinieren is gezond • Makkelijke kamerplanten die je moet hebben • Zo lok je meer vogels in je tuin ... **en nog veel meer!**

F&L

0.0126

€ 7,99

BP8 1720618398703

Gardeners'
Worldmagazine

MOESTUIN CURSUS

Van zaadje tot oogst

**Heb je altijd al willen moestuinieren?
Dan hebben wij iets nieuws voor je!**

- Een uitgebreide online videocursus waarin we je stap voor stap meenemen, van zaadje tot oogst.
- Leer in je eigen tempo, wanneer het jou uitkomt.
- Heb je een balkon, kleine of grote tuin? Wij helpen je graag met al onze tips en ervaring.

“Voor je het weet, wordt je boodschappenmandje leger en je oogstmand voller!”

Pre-order de Gardeners' World Moestuincursus hier:

www.gardenersworldmagazine.nl/moestuincursus

Scan de
QR-code
voor meer
informatie

Groene nieuwtjes

"Epic", wordt er 's ochtends vroeg gemompeld in mijn kas. Het geluid komt van Sjoerd, die met een macrolens op zijn camera intens vergroot staat te filmen hoe een rouwvliege wordt verslonden door een vleesetende plant. Hij is de wereld om hem heen compleet vergeten, tot ik een kop koffie in zijn geurzone schuif en hij opkijkt. Het hele afgelopen jaar is het vaak het eerste geweest wat ik deed bij het opstaan: koffie maken voor Sjoerd en kijken waar hij uithing in mijn tuin. Zelfs mijn hond Nova, die niet gek is op mensen die ze niet sinds pup af aan kent, is compleet aan hem gewend geraakt. De reden dat Sjoerd-de-cameraman dit jaar een meubelstuk was in mijn tuin, is een feestelijke: we hebben een video-moestuincursus gemaakt! Dat betekende wel dat ik bij ieder tuinklusje moest denken: kan ik dit nu wel doen of moet ik wachten tot ik ga filmen met Sjoerd? Zomaar even in het weekend de kas inslenteren om mijn tomaten te dieven was er niet bij. Het moest in een schema opgenomen worden, zodat we het op video goed konden laten zien. Het is voor mij dus ook wel feestelijk dat het af is, want ik ben iemand die vooral op gevoel tuinier. Ik ben zo ontzettend benieuwd hoe jullie het gaan vinden! Ik gun namelijk iedereen dat intense geluk en magische moment van zelfgekweekt eten oogsten. Ik tuinier al sinds ik kan kruipen, maar dit zal altijd bijzonder blijven voor mij.

We hebben onlangs een groot lezersonderzoek gedaan en jullie gaven aan het heel fijn te vinden als ik zelf wat vaker zou schrijven in dit mooie magazine. Wat een enorm compliment vind ik dat! Ook in geschreven woord kun je dus mijn moestuinavonturen volgen dit jaar.

Er gaat zoveel prachtigs gebeuren in 2026. Lies Couckuyt, van bloemenzadenkwekerij Fleur-Couleur gaat haar expertise met ons delen. En samen met Loes Fransen, die bezig is een duurzame kwekerij op te zetten, gaan we onze tuinen roze kleuren dit jaar. Zij maakt ter ere van wijlen haar schoonzus Marij, een roze tuin voor Pink Ribbon. We hopen dat jullie met ons mee gaan doen om meer bewustzijn te creëren voor de slopende ziekte die borstkanker is.

Mijn team en ik maakten dit jaar maar liefst twaalf magazines, vier speciale uitgaven, honderden online artikelen en tientallen nieuwsbrieven, én natuurlijk die moestuincursus. We deden dat alles met een echte passie voor tuinieren en veel plezier, maar soms ook met wat vermoeide koppies. Het betekent daarom echt veel voor ons dat jullie er ook dit jaar weer bij zijn. Samen maken we de wereld een beetje groener en mooier.

De allerbeste wensen, en op naar een bloeiend 2026!

Liefs,

Anne

Welkom

januari 2026

Seizoen

- 10 Wij houden van januari**
Ga naar buiten en kijk uit naar de knopjes van opkomende bollen.
- 15 The Full Monty**
Vecht niet tegen de natuur, want je zult altijd verliezen, zegt Monty.
- 16 Topkeuze**
Vijf compacte naaldbomen met mooie vormen en aantrekkelijk blad.
- 18 Help de hommel**
De Bijenstichting maakt van 2026 het Jaar van de Hommel.
- 20 In de tuin van Anne**
Anne neemt je mee in haar tuinen.
- 22 Armen vol bloemen**
Bloemenexpert Lies Couckuyt maakt met jou een zaaiplan.
- 27 10 natuurlijke manieren om vogels te voeren**
Lok een grote verscheidenheid aan vogels naar jouw tuin.
- 30 Seizoensbak**
Combineer groenblijvers met vroege bloeiers.
- 80 Wintergeluk in een pot**
Verjaag de januariblues met een stijlvol beplante pot.
- 84 Tuinier je gezond**
Je algehele gezondheid gaat erop vooruit door te tuinieren.
- 90 Onze favoriete kamerplanten**
15 van onze favorieten, inclusief verzorgingstips.
- 95 Inheemse held**
Witte dovenetel (*Lamium album*) stelt zichzelf voor.
- 96 Nieuw jaar, andere blik**
Govert gidst je door zijn tuin en vertelt wat hij doet voor meer biodiversiteit.

Aan de slag

- 102 Algemene tuintaken**
- 105 Adams tuintaak van de maand**
- 106 Bloemen**
- 108 In de kas**
- 110 Groente en fruit**

En verder

- 6 Prikbord**
- 8 In de tuin van**
- 79 Puzzel en win**
- 112 Colofon**
- 113 Kweekgids**

Groene school

- 34 Wintergeur**
Monty over zijn favoriete planten voor geur.
- 39 Jouw snoeimaand**
Geef verwilde bomen en heesters een verjongingssnoei.
- 44 Snoeien op het scherpst van de snede**
Lizanne leert hoe je je snoeischaar scherp houdt.
- 48 Maak een tuinbank**
Zo maak je van bielzen je eigen tuinbank die jarenlang meegaat.
- 54 Rijkdom uit de moestuin**
Tuinier Sara Ward neemt je mee in haar stadstuin.
- 59 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

Inspiratie

- 68 De 7 hoofdzonden van Arit**
Arit Anderson onthult wat haar grootste tuinzonden zijn.
- 74 Zorg goed voor vorstgevoelige planten**
Kweek en verzorg vorstgevoelige planten in potten.

OP DE COVER

FOTO'S: JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, SARAH CUTTLE

- 22 Het bloemenverhaal van Lies Couckuyt
- 27 Zo lok je meer vogels in je tuin
- 34 Monty's toppers voor geur in de winter
- 39 Geef bomen en heesters een verjongingssnoei
- 48 Maak een tuinbank van oude bielzen
- 54 Tuinieren in de grote stad
- 80 Beplant een stijlvolle winterpot
- 84 Tuinieren is gezond
- 90 Makkelijke kamerplanten
- 102 30 tuinklusjes

FOTO'S: LIESBETH DISBERGEN, JASON INGRAM, KOEN NIJS, ANDYWORKS, FIRN, LIZANNE CROONEN, CHARLINE HEIJSE

Anne Wieggers *hoofdredacteur*

Anne is het liefst van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in de tuin. Komt geregeld aan op de redactie met snoeischaar in de tas en modderige voeten, terwijl ze haar pen en agenda vergeten is. Kweekt zich suf waardoor zij en haar gezin jaarrond uit de tuin eten, en doet niets liever dan anderen net zo enthousiast maken over duurzaam tuinieren als zij. Gardeners' World is de plek waar ze dit allemaal bij elkaar brengt.

Lizanne Croonen *redacteur*

Lizanne kreeg tuinieren met de paplepel ingegoten. Die lepels maakt ze inmiddels zelf, want houtbewerken als hobby is echt haar ding. In haar weelderige stadstuintje kan ze naar hartenlust experimenteren: van planten vermeerderen tot een insectenhotel of bladkorf maken. Komen de schuttingen op haar af, dan gaat ze wandelen, haar andere grote passie.

Jos Heijmans *redacteur*

Jos is gek op tuinieren, met een speciale voorliefde voor vurig gekleurde esdoorns, spetterende kniphofia's en schoenen met bloemenpatronen erop. Lees je een leuke woordgrap in ons magazine, dan komt die waarschijnlijk van hem. In zijn schilderachtige tuin (werk-in-uitvoering) aan de IJssel kweekt hij tomaten in zijn kas, zoekt hij de beste plek voor jasmijn en *Hibiscus* (XL) en denkt hij na over het leven (én een mini-boomgaard).

Iona van den Dries *redacteur*

Ondanks dat ze in het hart van een drukke stad woont, tuiniert Iona erop los. Op haar dakterrastuin experimenteert ze met allerlei planten, van eetbare soorten tot plukbloemen. Ook haar appartement staat vol, aangezien ze met haar groene vingers menig kamerplant stekt en ze altijd wel plek weet te maken voor nog één plant. Haar liefde voor taal en tuinieren komt goed van pas bij Gardeners' World.

Govert de Jong *redacteur*

De natuurgids van onze redactie. Doen we een wandeling tijdens de lunch, dan duikt hij geregeld de bosjes in om een bijzonder beestje te onderzoeken. Maakte thuis een prachtige natuurtuin met (inheemse) planten waar het ene na het andere zeldzame diertje zich laat zien. In zijn vrije tijd leidt hij mensen rond in de natuur.

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

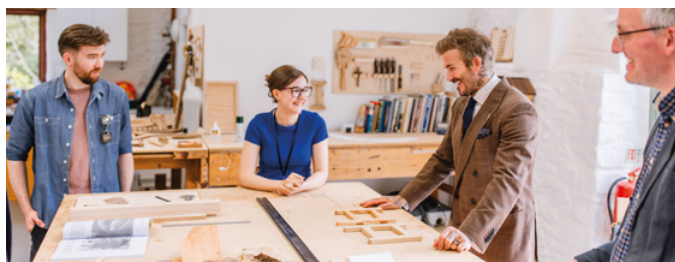
Prikbord

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

FOTO: THE KING'S FOUNDATION / COURTNEY LOUISE PHOTOGRAPHY

Frances Tophill en David Beckham ontwerpen tuin voor de Chelsea Flower Show

Voor de Chelsea Flower Show (19-23 mei) zal Frances Tophill haar eerste showtuin voor dit evenement ontwerpen. Haar 'Curious Garden' is bedoeld om het publiek nieuwsgierig maken en het belang te laten zien van planten voor al het leven op aarde. De tuin is een initiatief van The King's Foundation, een liefdadigheidsinstelling van koning Charles III, die onder meer jong mensen stimuleert om in en van de natuur te leren.

Frances krijgt bij het ontwerpen van deze tuin hulp van twee ambassadeurs van The King's Foundation: Alan Titchmarsh en oud-voetballer David Beckham. De tuin zal boordevol ideeën staan die mensen mee naar huis kunnen nemen om meer planten te kweken en prachtige stukjes natuur te creëren – of dat nu in de tuin, op een vensterbank of in potten is.

Boekentip

Natuur in eigen tuin

– Luc Hoogenstein

Wist je dat oorwormen tot de beste moeders van de insectenwereld behoren? Dat vuurwanten een liefdesleven hebben wat ons voorstellingsvermogen te boven gaat? En dat pissebedden eigenlijk kleine waterkreeftjes zijn, die in staat zijn om hun hele leven op het land te slijten?

Dit zijn slechts een paar voorbeelden van wonderlijke soorten die – letterlijk – in vrijwel elke tuin te vinden zijn. Luc Hoogenstein weet met aanstekelijk enthousiasme deze soorten een gezicht te geven en geeft tips hoe en wanneer je de soorten zelf kan vinden.

Natuur in eigen tuin. 100 soorten die je zelf makkelijk kan ontdekken | Luc Hoogenstein | Uitgeverij Noordboek | 160 pagina's | ISBN 9789464713657 | € 19,90

Uit **de tuinwinkel** van

Gardeners' World magazine

In de tuinwinkel van Gardeners' World vind je alles wat je nodig hebt om jouw tuin tot bloei te brengen. We tippen elke maand drie producten die je dit tuinseizoen goed kunt gebruiken.

Veel om handen

Zacht, warm en waterdicht. Deze lederen winterhandschoenen zijn precies wat je nodig hebt voor stekelige, winterse snoeiklussen en tuinklusjes waarbij je geen vuile handen wilt maken. Het ergonomische ontwerp maakt ze comfortabel, ook bij intensief gebruik. Als je ze af en toe invet, gaan ze jarenlang mee.

Felco 703W winterhandschoenen, prijs: € 37,-

De Wit potschepje 280 mm, prijs: € 10,95

Opschepper

Dit is een handig, hartvormig schepje voor het vullen van bloempotten en het graven van plantgaten. Dankzij de verhoogde zijkanalen blijft de grond beter op het blad liggen, waardoor je minder rommel maakt en efficiënt werkt. De Wit biedt een levenslange garantie op fabricagefouten in het smeedwerk, dus dat is mooi meegenomen.

Graven op z'n Japans

Dit wordt misschien wel jouw favoriete tuingereedschap in 2026. 'Hori hori' betekent letterlijk 'graaf graaf' in het Japans. Maar je kunt er veel meer mee, dit mes kan ook taaie wortels snijden, plant splitsen, onkruid wieden en plantgaten maken. En je snijdt er terloops ook nog een zak compost mee open.

Barebones hori hori essen/mint, prijs: € 49,-

Bekijk de Gardeners' World tuinwinkel

www.tuinwinkel.gardenersworldmagazine.nl

Van lezers voor lezers

Naar aanleiding van een lezersvraag in het decembernummer van Gardeners' World magazine schreef Peter van der Baan het volgende:

"In het decembernummer stond de vraag 'hoe watervaste stift van plantenlabels te verwijderen?'. Watervaste stiften zijn vaak op alcoholbasis. Een beetje spiritus of ontsmettingsalcohol is dan ook vaak al voldoende. Dit is minder agressief dan nagellakremover (vaak aceton)."

Voornemen of dromen?

De redactie van Gardeners' World magazine deelt hun goede tuinvoornemens, of zoals we deze maand van Monty leren, hun tuindromen voor 2026.

Muurleeuwenbek.

Govert: Tuindromen zijn voor mij minstens zo onrealistisch als tuinvoornemens, behalve wanneer je ze omzet in concrete plannen, en dat heb ik voor dit jaar al deels gedaan. Op pagina 96 lees je hoe ik dat doe en wat de plannen zijn. Alles vastleggen van tevoren werkt voor mij niet, dus maak ik grotere plannen op basis van observaties en stuur ik waar nodig bij. Natuur laat zich namelijk niet beteugelen. Planten kiezen het liefst hun eigen plek, het kan gortdroog of kletsnat zijn en speciaal ingerichte 'bijenhoekjes' kunnen compleet genegeerd worden en op onverwachte plekken ineens verschijnen. In die zin droom ik graag op een manier die het tuinleven zelf mag invullen.

Oktober 2025.

April 2025.

Iona: Het afgelopen jaar heb ik genoten van verschillende geplante en gezaaide bloemen in mijn tuin, wat een feest was dat! Zoals je ziet op de foto, deed de gezaaide cosmea het prachtig en ik heb volop genoten van haar bloemen. Ook dit jaar smeed ik plantplannen: ik ga me verdiepen in de bodem. Dat is nogal wat om te zeggen met een dakterras en een geveltuin, maar ik merk ook juist daar hoe belangrijk het is dat de grond genoeg voeding en water vasthoudt. Daarom ga ik nadenken over hoe ik de potgrond kan verversen en hergebruiken, wat voor watersysteem het beste werkt voor mijn tuintjes en ook binnenshuis kijk ik ernaar uit om mijn planten van goede potgrond en voeding te voorzien in het voorjaar.

Cosmea.

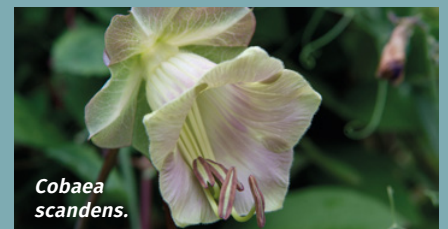
Jos: Mijn tuin is op dit moment een blanco canvas. Of eigenlijk: een donkerbruin tot zwart canvas met hier en daar een groen toefje. Vorig jaar zijn wij druk bezig geweest om hem helemaal op de schop te nemen en te laten nemen. De glibberige, en schots en scheef liggende, klinkers zijn eruit en het gevaarlijke, gladde hellinkje is een mooie, luie trap geworden. Die trap houdt op ter hoogte van de kas en vanaf daar ligt er niets anders dan 150 m² grond te wachten om aangepakt te worden. Ik kan niet wachten om er in 2026 onze gedroomde sier-/moestuin van te maken. Op de foto's zie je hoe de tuin was in april 2025 en het resultaat na de werkzaamheden in oktober 2025.

Een droempot voor Lizanne: felgekleurde *Crocsmia*, *Penstemon* en *Rudbeckia* gecombineerd met siergrassen.

Lizanne: Goede voornemens sneuvelen vaak, maar afgelopen jaar heb ik er in elk geval één waargemaakt: terrassen en paadjes aanleggen met bij elkaar verzamelde oude waaltjes. Het kostte wat spierkracht, maar mijn stadstuin kreeg er eindelijk zachte, organische lijnen door. Nu de borders inmiddels goed gevuld zijn, richt ik me dit jaar op potten. Met grote potten wil ik 'groene schermen' creëren, zodat er nieuwe, intieme ruimtes in de tuin ontstaan. Gelukkig is onze vernieuwde special *Tuinieren in potten en bakken* een bron van ideeën. Een natuurlijke pergola blijft nog een grote droom, maar zolang ik het niet helder voor me zie, gebeurt er weinig. Dus houd ik het nu bij een kleiner, haalbaar voornemen.

Cobaea scandens.

Anne: Vorig jaar was er een van grote plannen. Ik ontwierp een berceau (loofgang) en bijbehorend art-deco-hekwerk voor in mijn tuin, die ik helemaal heb volgeplant met rozen. Dit jaar ga ik voor kleine projecten met een groots effect: ik ga helemaal los met eenjarige bloemen in mijn borders. Ik kom daar vaak door al het moestuinzaaien minder aan toe, maar daar komt nu verandering in. Hoe weelderiger mijn tuin al is met allemaal bloeiende vaste planten, het kan altijd nog romantischer en nóg voller. Dus de cosmea, strobloemen, zonnebloemen, *Cobaea scandens* en lathyruszaden liggen al klaar!

In jouw tuin

Wil jij iets vertellen over
jouw tuin? Ga naar
[gardenersworldmagazine.nl/
jouw-tuin](https://www.gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin) en stuur ons
jouw verhaal.

In de tuin van ...

Corine van de Linde

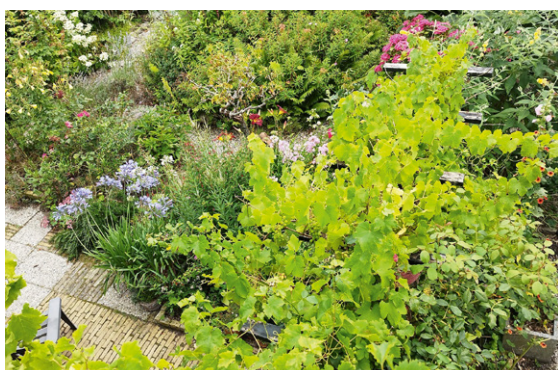
uit Woudsend

Toen Corine twee jaar geleden in haar huis in Woudsend kwam wonen, stelde de tuin nog niks voor, maar inmiddels heeft zij hem helemaal naar haar zin ingericht.

“De tuin gonst in de zomer van de insecten, vlinders, bijen en zweefvliegen.”

In de afgelopen twee jaar heb ik geleerd wat hier wel, maar ook niet kan, en heb ik planten geplant die het prettig vinden hier. Ik ben trots op mijn fazantenbes die zich rijkelijk uitzaait. Ook heb ik *Alant* geplant; echt van alles.

De tuin gonst in de zomer van de insecten, vlinders, bijen en zweefvliegen. Op dit moment fladdert het vuurgoudhaantje er rond. De tuin heeft veel inheemse planten. Ik scheur en verzamel zaad dat ik weggeef aan vrienden en dorpsgenoten, wat ze zeer waarderen. Ook schrijf ik een rubriek in het dorpsblad, waarvoor ik de kennis onder andere uit *Gardeners' World magazine* haal.

Afgelopen herfst heb ik veel zaadjes aangeschaft. Enkele dahlia's laat ik in de volle grond overwinteren. De 'Imperial' kwam helaas te laat in bloei, de vorst deed hem de das om. Daarentegen heb ik net nog zelf gezaaide *Cosmea* geplukt. Ik ga deze lente alles zelf zaaien, dan weet ik zeker dat het gezond opkomt! Ik hou van tuinieren, elk seizoen heeft zijn charme.

“Onverwacht mij tegen
in 't nog winters jaar
op de sprong der wegen
bloeit de hazelaar.”

IDA GERHARDT

Wij houden van januari

Welkom in de wereld na Kerstmis. Alle versieringen zijn opgeruimd, de cadeauverpakkingen liggen bij het oud papier en we nemen voorzichtig de eerste stapjes op weg naar de lente. Dit is de tijd om je terug te trekken en troost te zoeken in kleine dingen: misschien wel in de hete maaltijdsoep gemaakt van wortelgroenten. Kruip met het gezin op de bank en trek een warme deken over je heen. Geniet van vurige zonsondergangen (en voel hoe de dagen elke dag een heel klein beetje langer worden). Maar het allerbelangrijkste: ga naar buiten en kijk uit naar de knopjes van opkomende bollen. Er hangt hoop in de lucht.

Ster van de maand

Hamamelis x intermedia 'Westerstede'

Je zou hem een vaste klant kunnen noemen van deze rubriek in januari: de toverhazelaar. De bloemen zijn een wirwar van slordige bloemblaadjes, maar ze zijn altijd welkom en altijd exotisch. En als klap op de vuurpijl hebben ze een delicate, kruidige geur.

Staat het liefst in neutrale of zure grond (pH7 of minder; je kunt voor weinig geld een eenvoudige bodemtest kopen). Vermeerderen door te enten in de winter.

Hoogte x Breedte 3 m x 3 m

FOTO: SARAH CUTTLE

▲ Alarmfase rood

Een groenblijvende krachtpatser met roze-witte bloemen in het voorjaar. Vooral populair voor winterpotten, waar ze 'body' toevoegen terwijl we wachten tot de bollen eromheen beginnen te bloeien. Als extraatje geven die scharlakenrode bessen een beetje pit om deze vrij grijze en druilerige maand op te fleuren.

Skimmia japonica

Zoet geurende bloemen. Het beste uit de volle zon houden, omdat de bladeren dan verschroeien. **H x B** 2 m x 1 m

◀ Middeleeuwse kam

Kaardebollen hebben een van de langst houdbare inheemse zaadhoofden: ze zijn bestand tegen de slechtste weersomstandigheden en geven onze borders tot in het voorjaar veel structuur, met een prachtig silhouet tegen de lage winterzon. De stekelige zaadhoofden werden vroeger gebruikt als kammen om wol mee glad te strijken (kaarde = kam).

Dipsacus fullonum

Tweejarig, dus bloeit in het tweede groeijaar. Gemakkelijk te kweken uit zaden. Trekt distelvinken aan.

H x B 2 m x 75 cm

Graag geziene gast

Het wordt een lange maand, dus hebben we iets nodig om ons enthousiasme voor tuintieren op peil te houden. Deze bijzondere clematis is een prachtige groenblijvende blikvanger voor een pergola of een boog, maar zorg er wel voor dat hij zichtbaar is vanuit het huis of vanaf een pad. Zoals de naam al doet vermoeden, werd hij oorspronkelijk ontdekt in de tuin van de Royal Horticultural Society in Wisley.

Clematis cirrhosa 'Wisley Cream'

Regelmatig snoeien is niet nodig, maar als hij te wild groeit, kun je hem na de bloei in het voorjaar terugsnijden. **H x B** 3 m x 1 m

▲ Gouden recept

Een atleet in het oude Griekenland, die net het worstelen of de 100 meter sprint had gewonnen, kreeg geen dikke gouden medaille of een lucratief sponsorcontract, maar werd beloond met een lauwerkrans. Tegenwoordig gebruiken we laurierbladeren vooral voor stoofschotels. Niet zo glamourus is, maar wel lekker.

Laurus nobilis

Fijne groenblijvende struik of boom. Kan worden gesnoeid en geleid. Bloeit in het voorjaar. Niet geschikt voor vochtige grond.

H x B 10 m x 10 m

◀ Midwinterwonder

"Irissen? Midden in de winter? Dat moet een vergissing zijn, want die verwachten we pas in mei." Wees gerust, we proberen je niet te misleiden, want dit zijn de vroegste irissen en ze zijn zeker de moeite waard om te kweken, niet alleen vanwege hun welkome vleugje kleur, maar ook vanwege de betoverende geur van de bloemen. Zoek een plekje voor ze in de buurt van een pad en trakteer jezelf op een winterse verrassing.

Iris unguicularis

Groenblijvende bladeren. Vrij eenvoudig te kweken in goed doorlatende grond en met zoveel mogelijk zonlicht. **H x B** 40 cm x 40 cm

The Full Monty

Het nieuwe jaar wordt druk met onderhoudsklussen op Longmeadow. Hét moment voor **Monty** om zich te realiseren dat tuinierdromen belangrijker zijn dan goede voornemens.

Een glanzend nieuwjaar, een glanzende nieuwe knie (letterlijk; men verzekert mij dat hij van glimmend metaal is) en glimmende nieuwe plannen. De kalender is niet te stoppen en tegen de tijd dat je dit leest, zal de knie een stuk beter werken dan de oude versie. Maar de plannen ... nou ja, we weten allemaal wat er met goede voornemens gebeurt. Ze worden steevast meer geschonden dan nageleefd. De meesten van ons blijven een lijstje maken met goede voornemens en veranderingen in onze tuinen en tuiniergewoontes om het nieuwe jaar goed te beginnen, maar laten we eerlijk zijn, haalt ook maar één daarvan het einde van februari?

Psychologen wijzen er graag op dat januari eigenlijk een slecht moment is om je leven op zijn kop te zetten. Het is beter om je terug te trekken, de balans op te maken en te blijven inzetten op wat werkt, en grote veranderingen uit te stellen tot de lente.

Het seizoensgebonden aspect is hierbij de sleutel. Veel van wat we hier op Longmeadow in januari doen, hangt niet alleen af van het weer in de weken na de jaarwisseling, maar ook van het weer in december. Als het redelijk droog was, krijgen we veel gedaan en is de tuin in wezen klaar voor de winter. Kwetsbare planten worden beschermd, rottende groei wordt weggehaald, gereedschap en labels worden schoongemaakt, bladeren worden verzameld en tot bladaarde verwerkt en de laatste tulpen worden geplant.

Maar als december erg nat is, kan het moeilijk zijn om iets te doen zonder een modderpoel te creëren, nog afgezien van het feit dat het behoorlijk ellendig is om buiten te werken in de stromende regen op een donkere decemberdag. Het is beter om de meeste dingen uit te stellen tot het weer koud en droog wordt, wat met een beetje geluk in januari is.

Maar hoe dan ook is januari een drukke maand. Als we niet bezig zijn met achterstallig werk, kijken we vooruit. Al het snoeiwerk in de boomgaard is klaar en aangezien de bomen die ik 30 jaar geleden heb geplant steeds groter worden, moet er steeds meer worden gesnoeid en uitgedund om meer licht en lucht binnen te

laten. Januari, wanneer de takken kaal zijn, is hiervoor ook de beste tijd. Ook worden alle reparaties aan paden uitgevoerd en als al dat onderhoud aan het einde van de maand klaar is, zitten we goed.

Het zaaien van zaden gaat van start. Spaanse pepers, tomaten, rucola, spinazie en uien worden allemaal tevoorschijn gehaald voor de moestuin en *Lathyrus*, leeuwenbekjes en IJslandse papavers voor de borders. We controleren de dahliaknollen om er zeker van te zijn dat ze niet te nat of te droog zijn en nemen hout- en wortelstekken wanneer dat gewenst is.

“Elke tuinier zou moeten dromen van de ideale tuin. Dat is gezond.”

Maar naast deze dagelijkse bezigheden is er ook ruimte om een beetje te dromen. Ik smeed altijd plannen in januari, hoewel tot nu toe geen van deze januari-dromen volledig tot bloei is gekomen tot aan de lente. Toch is dromen belangrijk. Het is iets anders dan voornemens, die een bijmaak hebben van een zoektocht naar een betere versie van jezelf – en dus dubbel zo teleurstellend zijn als ze onvermijdelijk niet uitkomen. Dromen zijn geen blauwdrukken of routekaarten, maar horen thuis in de wolken en een onbeschreven toekomst. Elke tuinier zou moeten dromen van de ideale tuin of ingrijpende veranderingen. Dat is gezond. Dromen verbreden onze horizon en onze verbeelding en vinden hun weg in ons leven zonder dat ze worden opgevoerd als een zelfhulpboek.

Dus deze januari droom ik ervan om mijn tientallen taxusstekken te planten, die nu te dicht op elkaar staan en dringend moeten worden omgevormd tot een perfect gevormde haag. Waar kunnen ze heen? Zal ik de Writing Garden verwijderen en er allemaal groene heggen van maken, geplant in dichte rijen als borden op een dienblad? Misschien kan ik de Jewel Garden omtoveren tot een vormsnoeituin, met verhogingen en rondingen die als groene wolken oprijzen en slechts één keer per jaar gesnoeid hoeven te worden. Dromerig en onderhoudsarm. Twee vliegen in één klap.

Ik lig half slapend in bed en denk erover om de omheining van de Damp Garden weg te halen en de beplanting door te trekken tot aan de rand van de Cottage Garden. Zo breng ik mijn slapeloze uren door met het bedenken van een beplantingsplan. Ik vertel Sarah over dit plan als ze wakker wordt. Het antwoord (“Doe niet zo belachelijk!”) is minder enthousiast. Ach, het was een droom, geen goed voornemen dat ten onder gaat in een wirwar van verwijten en een gevoel van mislukking. En misschien op een dag ...

Topkeuze

Naaldbomen

Heb je er (n)ooit aan gedacht om een naaldboom te planten? Hier zijn vijf compacte variëteiten met mooie vormen en bijzonder aantrekkelijk blad.

Inheemse naaldbomen zijn er niet zoveel bij ons. We hebben er slechts twee. Ooit hadden we de grove den (*Pinus sylvestris*), maar die is al lang en breed verdwenen. Tenminste, de inheemse soort. De grove dennen die we tegenwoordig zien, zijn aangeplant. In 1515 werd in de buurt van Breda het Mastbos aangeplant met onder meer veel grove dennen, die werden opgekweekt uit Duitse zaden. Leuk weetje: het Mastbos dankt zijn naam aan het feit dat van het hout van de grove den scheepsmasten werden gemaakt. De grove den kan heel oud worden. De oudste stond tot twintig jaar geleden in de buurt van Wolfheze. Deze Duizendjarige Den, die in werkelijkheid 'slechts' 400 jaar was, viel in mei 2006 om, onder zijn eigen gewicht.

Op deze pagina's stellen we je graag een aantal soorten voor met aantrekkelijke vormen en/of kleurrijk winterblad. Daarnaast worden ze nooit zo groot dat ze alles in je tuin overschaduwen. Deze dennen zijn zeer betrouwbaar. Het enige probleem is dat het aanbod aan soorten vaak beperkt is. Of ze worden alleen op bestelling geleverd. Je zult bij de keuze dus een beetje flexibel moeten zijn.

O, en voor de volledigheid: de twee inheemse naaldbomen zijn de jeneverbes en de taxus.

- **Standplaats** Naaldbomen passen zich over het algemeen goed aan, maar geven de voorkeur aan goed doorlatende grond in de volle zon. Rijke grond kan leiden tot een minder aantrekkelijke, meer open groei die gemakkelijker door sneeuw wordt verzwaard. Compacte dennen zijn geschikt om in potten te kweken.
- **Verzorging** Over het algemeen winterhard. Droogtetolerant wanneer volgroeid. Zorg ervoor dat potplanten op potvoetjes staan om een goede afwatering te garanderen.
- **Snoeien** Meestal niet nodig, behalve om schade te herstellen.

1 *Pinus mugo* 'Winter Gold'

Groeit langzaam uit tot een koepelvormige struik die in de winter goudkleurig wordt.

Hoogte x Breedte 1 m x 1,5 m na 20 jaar.

2 *P. sylvestris* 'Chantry Blue'

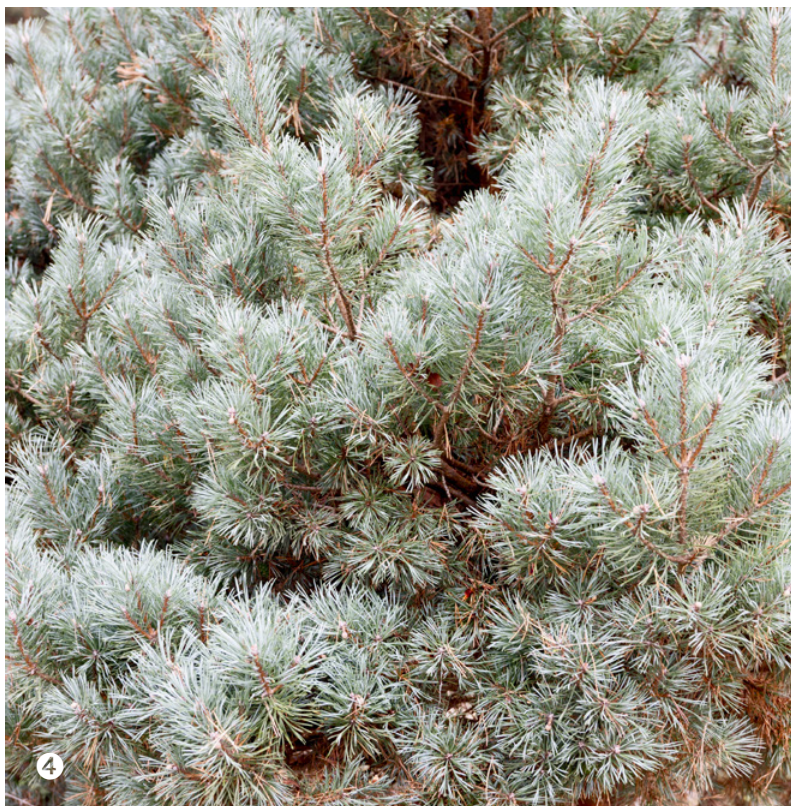
Misschien wel de blauwste van alle dennen, krijgt een rechtopstaande, piramide-achtige vorm.

H x B 2,5 m x 1,5 m na 20 jaar

3 *P. strobus* 'Tiny Kurls'

Opvallende gedraaide, blauwgroene naalden. Zet hem op een plaats waar je van de vorm kunt genieten.

H x B 3 m x 1,5 m na 20 jaar

4 *P. sylvestris* 'Watereri'

De nieuwe zandkleurige scheuten vormen een opvallend contrast met de blauwachtige naalden.

H x B 3 m x 3 m na 20 jaar

5 *P. contorta* 'Chief Joseph'

Nette en langzaam groeiende soort, met gedraaide donkergroene naalden die in de winter een rijke gouden kleur krijgen.

H x B 3 m x 1,5 m na 20 jaar

Naaldbomen

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Aantrekkelijke nieuwe groei												
Groenblijvend												

Het jaar van de hommels

Hommels zijn misschien wel de vriendelijkste en meest herkenbare bestuivers in onze tuinen. Met hun zachte gezoem, dikke vacht en trage vlucht kondigen ze het voorjaar aan.

Hommels hebben het tegenwoordig moeilijk door de vele bloemarme tuinen, het strakke gazonbeheer en gebrek aan nestgelegenheid. In 2026 kiest de Bijenstichting daarom voor één doorlopend thema in *Gardeners' World magazine*: het leven van de hommels.

Volg het jaar van de hommels

Vanaf februari nemen we je elke maand mee in de wereld van de hommels. We volgen hun natuurlijke cyclus: van de eerste koninginnen die ontwaken uit hun winterslaap met aansluitend de ontwikkeling van werksters in het voorjaar. In de zomer worden jonge koninginnen en mannetjes geboren. In het najaar sterven de werksters, oude koningin en mannetjes en alleen de jonge koninginnen zoeken een plek om te overwinteren.

Elke maand praktische tips

Bij elk artikel geven we een concrete tip of mini-actie. In februari leer je welke vroege bloemen belangrijk zijn voor de eerste hommelinginnen. In maart kun je helpen met nestgelegenheid en in april staan de bloemen zoals longkruid en dovenetel centraal als voedsel voor de eerste werksters. In de zomermaanden helpen we je om droogte-bestendige planten te kiezen en in het najaar lees je hoe je je tuin hommelvriende-

lijk laat overwinteren en voor voedsel, vroeg in het volgende voorjaar kunt zorgen.

Leer meer, doe mee

Naast deze tips kun je elke maand via een QR-code doorklikken naar extra inspiratie: korte webinars, workshops en hommelvriendelijke producten van de Bijenstichting. Samen maken we van 2026 een jaar waarin hommels in elk seizoen overal welkom zijn, in elke tuin en op elk balkon.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders.

bijenstichting.nl

Bijenstichting

NIEUWE
SERIE!

In de tuin van Anne

Volg het modderspoor op de redactie en je vindt het bureau waar hoofdredacteur **Anne Wieggers** zit te werken. Ze tuiniert er naast deze baan namelijk op los en doet dit al sinds ze kan kruipen. Ze neemt ons mee in hoe ze van haar tuinen een mooie, levendige plek maakt waar ze ook nog volop kan oogsten.

Momenteel tuinier ik op twee verschillende plekken: mijn stadstuin, waar het warm en beschut is en waar mijn kas staat, en mijn moestuin, die aan een open veld ligt, en vrijwel iedere winter onder water loopt. De omstandigheden zouden niet meer kunnen verschillen. De grond in mijn stadstuin is goed doorlatend, en door het vele jaren mulchen met compost, rul en bewerkbaar geworden. Mijn moestuin daarentegen bestaat uit vette rivierklei.

De winter is het uitgesproken moment om het afgelopen jaar te overzien en te plannen voor het volgende jaar. Wat voor mij erg goed werkt, is het hele jaar door aantekeningen maken. Overal slingeren dus schrijfboekjes rond waarin ik genoteerd heb wat ik zaaide, stekte en plantte. Je vergeet namelijk zo snel wat je uitspookt in de tuin. Meestal staan er ook al wat opmerkingen bij voor het volgende seizoen. "Meer zonnebloemen in de voortuin", lees ik bijvoorbeeld driedubbel onderstreept in een to-do-lijstje dat ik schreef in juli. Ik snor in deze tijd van het jaar al die boekjes en modderige aantekeningen op en neem ze door voor een planning voor het komende seizoen. Een feest vind ik dat, want ieder jaar is weer een herkansing om het nog mooier te maken!

Zaden kiezen

In mijn aantekeningen vind ik handige informatie over welke soorten ik zeker weer ga bestellen. Ik was bijvoorbeeld heel tevreden over hoe tomaat 'Gardeners' Delight' het deed in de voortuin, en schreef op dat ik dit ook wil proberen in mijn moestuin. Onze vriezer puilt momenteel nog uit van de tomaatsaus en soep. Tegen de tijd dat de eerste oogst er is, zal de vriezer leeg zijn. Ik kweek dan ook jaarlijks zeker twintig tomatenplanten. Er zijn ook groentensoorten die vrijwel jaarlijks terugkomen omdat ze grote favoriet zijn van mij en mijn gezin. Zo zou ik hen ernstig teleurstellen als ik geen slangencourgette, oftewel 'Tromboncino' zou kweken. Die groeien niet alleen gigantisch en in grappige vormen, ze zijn ook een heerlijke basis voor soep, en zo zijn er meer favorieten.

Winterklusjes

Wanneer er een heldere dag wordt voorspeld en het buiten – ingepakt als een bolletje wol – goed te doen is, breng ik graag een paar uurtjes door in mijn moestuin om te mulchen. Ik tuinier er naast een veld waar

vandaan de zaden zich rijkelijk mijn tuintje in verspreiden. Wieden in dikke plakklei is niet echt een makkelijke bezigheid. Door hier en daar vast een stukje tuin klaar te maken in de winter, voorkom ik een enorme bak werk in het voorjaar.

Met een woelvork maak ik voorzichtig de grond een beetje los, zonder hem te keren. Ik trek onkruid weg, bedek de bodem met karton, waarop ik een flinke laag (tussen de 5 en 10 centimeter) compost aanbreng. Hierop breng ik weer een dik pak schapenwol aan. Dit is de perfecte kant-en-klare plek om in het voorjaar uit te kunnen planten. De bodem warmt er lekker snel op, de mulchlagen voorkomen en onderdrukken onkruid en houden vocht vast. Op plekken waar bloemen zoals juffertjes, Oost-Indische kers en goudsbloemen zich makkelijk uitzaaien, mulch ik maar heel licht, omdat ik die zaden juist wel wil laten ontkiemen. Hier breng ik alleen een heel klein beetje compost aan.

Verkoopadressen

Ik koop mijn zaden graag bij (kleine) duurzame kwekers. Mijn boodschappenlijstje stel ik samen bij de volgende adressen:

- **Kweek.be**
- **Vitalerassen.be**
- **Bolster.nl**

In mijn tuin is de grond zo plakkerig dat je er uitgebreid figuren mee kunt kleien.

De tuin in de winter

In januari laat ik mijn stadstuin zo veel mogelijk met rust. Ik voer de vogels, zorg dat vogelbadjes altijd gevuld zijn en mijn kas doe ik iedere dag op het warmste moment even open voor de luchtcirculatie. In mijn moestuin doe ik wat kleine klusjes, maar in mijn hoofd en op papier vormt zich mijn teeltplan voor 2026.

Annes boodschappenlijstje:

- **Tromboncino**, oftewel slangencourgette.
- **Pompoen** 'Musquée de Provence' voor in mijn moestuin en 'Thelma Sanders Sweet Potato' voor een verticale kweek, zowel in mijn moestuin als voortuin.
- **Paprika** 'First Early Italian', die ik zowel in potten (waar ze heel vroeg in rijpen) als in de vollegrond kweek.
- **Meloen** 'Petit Gris de Rennes' voor in een koude bak (minikas op de vollegrond).
- **Zinnia** 'Benary's Salmon Giant' bloeide in mijn tuin vanaf eind juli tot en met 21 november! Bloemenexpert Lies Couckuyt heeft dit jaar biologische zaden van deze soort beschikbaar. Je vindt ze via vitalerassen.be.
- **Tomaten**. De meeste tomaten kweek ik in mijn kas. Hier heb ik het meest succes voor deze warmteminnende planten die niet van regen houden. Sommigen ga ik (ook) buiten kweken: 'Gardeners' Delight', 'Bartelly', 'Phiabella' en snacktomaat 'Petita'. In mijn kas komen een paar planten van de vleestomaat 'Marmande', aangevuld met vooral 'Bartelly', de grote favoriet van mijn gezin.
- **Regenboogsnijbiet**. Deze plant is onmisbaar als vrolijk gekleurde oogst, ook in het najaar en soms de hele winter door.

Verder zaaien goudsbloem, Oost-Indische kers en juffertjes zich rijkelijk uit in mijn moestuin, vul ik alles aan met dahlia's, sla, spinazie, radijs, koolrabi en bietjes, en heb ik nog zaden van cavolo nero (zwarte kool) liggen, want die vormt de basis voor vele gerechten, waaronder onze grote favoriet: ribollita (Toscaanse broodsoep).

NIEUWE
SERIE!

Armen vol bloemen

Hier start ons bloemenverhaal

Het is nog even wachten tot we gaan zaaien, maar januari is het ideale moment om jouw toekomstige bloementuin te plannen, zegt de Vlaamse bloemenboerin **Lies Couckuyt**. Kies nu jouw soorten en maak een handige zaaiplanning.

Wat vind ik het fijn om jou een jaar te mogen meenemen in ons bloemenverhaal! En met 'ons' bloemenverhaal bedoel ik ook dat van jou. Ik vind het heerlijk om iemand wegwijs te maken in de bloemenwereld, om tips te delen en vooral gerust te stellen dat je met wat simpele trucjes of keuzes véél bloemen kunt telen. In bloembakken, in jouw kleine of grote tuin.

Deze eerste keer neem ik je mee in wat ik persoonlijk dé basiskennis vind, namelijk de indeling van de soorten bloemen in groepen. Eenmaal je de groepen kent, kan je makkelijker plannen, keuzes maken en je planten en bloemen 'begrijpen'. Als ik les-geef of een rondleiding geef op ons veld, begin ik hier ook altijd mee. Ik bouw er dan ook op voort in mijn reeks artikelen.

Over Lies Couckuyt

Bloemenboerin Lies Couckuyt startte in 2016 Fleur-Couleur, een van de eerste biologische bloemenboerderijen in Vlaanderen en inmiddels geland in Mariakerke bij Gent. Op de boerderij worden bloemenzaden geteeld en kun je in de zomer zelf een boeketje komen plukken. Met liefde deelt ze haar kennis van en geheimen over bloemen met jou. De bloemenzaden van Fleur-Couleur vind je via vitalerassen.be. Dit is een samenwerking tussen verschillende biologische boer(inn)en. Neem ook een kijkje op Instagram [@lies_fleur.couleur](https://www.instagram.com/lies_fleur.couleur) en op fleur-couleur.be.

Groepen bloemen

Eenjarigen

Dit zijn alle soorten die in één teeltseizoen van zaad naar bloei naar zaad gaan. Je zaait ze dus in het voorjaar, ze bloeien gemiddeld drie maanden later en éénmaal uitgebloeid verspreiden ze hun zaden weer. De planten zelf sterven dan af. Hun doel is eigenlijk om zoveel mogelijk nakomelingen te produceren. Je merkt dat ook aan hun bouw. Ze steken niet veel energie in wortel- en bladvorming, maar des te meer in bloei- en zaadvorming. Denk maar aan de eenjarige dille. Probeer je deze plant uit te trekken, dan komt-ie met gemak mee. En op het einde strooit hij honderden zaadjes in het rond.

Winterharde eenjarigen

Winterharde eenjarigen kunnen tegen de vorst en kan je dus al vanaf half februari voorzaaien, of rechtstreeks als je grond dan al bewerkbaar is. Voorbeelden zijn ridderspoor, juffertje-in-het-groen, korenbloem, papaver en hazenstaartgras. Een trucje om deze soorten al vroeger in het voorjaar te laten bloeien? Zaai ze midden september, zo gaan ze als kleine plantjes de winter in en krijgen zij hun groei- en bloeispruit in het vroege voorjaar.

Dille.

Hazenstaartgras.

Gierst.

Vorstgevoelige eenjarigen

Dit zijn soorten die niet tegen de vorst kunnen, dus die gaan we zaaien rond de IJsheiligen. Denk maar aan zinnia, amarant, cosmea, afrikaantje en gierst.

Tweejarigen

De naam is wat verwarrend, maar de levenscyclus van deze planten is als volgt: je zaait ze in de maanden mei, juni, juli van teeltseizoen één en ongeveer een jaar later, in de maanden april, mei, juni (in teeltseizoen twee dus) komen ze tot bloei. Ze overwinteren als stevige planten en bloeien in het voorjaar net dat tikkeltje vroeger dan de eenjarigen, en net na de tulpen. De perfecte brugvormers dus! Denk aan duizendschoon, mariëtteklokje, judaspenning en damastbloem.

Meerjarigen

De naam zegt het zelf: deze soorten zijn erop gericht om meerdere jaren te blijven bloeien, telkens rond dezelfde periode in het jaar. Ze zullen, in tegenstelling tot de eenjarigen, wél veel energie in hun wortel- en bladvorming steken. Probeer maar eens een meerjarige plant de grond uit te trekken, dat lukt je niet zomaar. Over het algemeen zullen ze per plant iets minder bloemen produceren, maar het leuke is natuurlijk wel dat ze jaren blijven staan en bloeien! Denk aan kogeldistel, oregano, doorlevende venkel, boerenwormkruid en lange ereprijs.

Bollen en knollen

De voorjaarsbloeiende bollen of knollen, zoals tulp, narcis en sierui, plant je in het najaar en geven in het vroege voorjaar bloei. De zomer- en najaarsbloeiende bollen en knollen, zoals dahlia en gladiol, plant je in het voorjaar en geven je bloei in de zomer en het najaar.

Damastbloem.

Kogeldistel.

Sierui.

Nog eens opdelen ...

De groepen bloemen kunnen we nog eens opdelen op een andere manier. De gecombineerde kennis van deze twee opdelingen heb je verder in de winter nodig om je zaaiplanning te kunnen opmaken. En vooral, zoals ik al zei, om je planten en bloemen goed te kunnen begrijpen!

Eendagsvliegen

Dit zijn soorten die voor een vrij korte tijd bloeien. Knip je hun bloeistengel af dan maakt de plant geen nieuwe bloeistengel meer aan. Voorbeelden hiervan zijn koekruid, zomerviolier, vlas en gipskruid.

Mediumbloeiërs

Dit zijn soorten die een bloeitijd hebben van een paar weken. Knip je van deze plant een bloeistengel af, dan zal de plant een nieuwe aanmaken. Je kan dit een paar keer doen totdat de plant is uitgeput en afsterft. Denk hierbij aan leeuwenbek, ridderspoor, zonnestrobloem, bekermalva en gele ganzenbloem.

Doorbloeiërs

De naam zegt het zelf. Ook al moet je ze wel een handje helpen. Als je van deze soorten de uitgebloeide bloemen wegknijpt, blijven ze nieuwe bloemen aanmaken. En dat voor een lange tijd. Denk maar aan afrikaantjes, cosmea, statice, dahlia, duifkruid en strobloem. De meeste soorten kan je zelf, als je ze goed opvolgt, laten bloeien tot aan de eerste vorst! Je raadt het al: als je niet veel tijd hebt en wel veel bloemen wil, zijn dit de soorten die je moet kiezen.

“Als je niet veel tijd hebt en wel veel bloemen wil, kies dan doorbloeiërs.”

“Kies voor zaden van telers die transparant communiceren over de herkomst.”

Duifkruid 'Drumstick'. Een winterharde eenjarige, mediumbloeiër, te zaaien vanaf half februari.

Zaden kiezen

Eén van de leukste 'taakjes' in de winter vind ik het uitkiezen van de soorten die ik ga telen het komende seizoen. En daarbij dus ook hun zaden. Nu we zelf gespecialiseerd zijn in zaadteelt en onze eigen zaden telen, is dat taakje voor mij minder aan de orde, maar ik kan het niet laten er elk jaar wel een paar nieuwe bij te kiezen. Ik neem je mee langs een paar tips voor het uitkiezen van je zaden.

Alle zaden die bij ons in verkoop gaan, worden elk jaar grondig getest op hun kiemkracht. Ik kon er vroeger zo om balen dat ik soms zakjes had gekocht waarvan niks kiemde. Ik vind het daarom ontzettend belangrijk enkel goed kiemende zaden aan te bieden. Daar heb je zoveel meer plezier aan! Door veel te testen merken wij door de jaren heen dat het merendeel van de bloemenzaden na twee jaar al het grootste deel van de kiemkracht verliest. Ik raad aan om elk jaar verse zaden te kopen, eerder dan grote voorraden in te slaan en die dan toch te moeten wegmijten na twee jaar.

Kies sowieso voor biologische zaden, geteeld zonder pesticiden of kunstmest, en koop lokaal. De zaden van lokale telers zijn veelal beter aangepast aan ons klimaat en groeiomstandigheden. Wist je dat bloemenzaden over de hele wereld verhandeld worden en herverpakt? Zo kan je vaak de herkomst niet meer achterhalen. Kies voor zaden van telers die hier transparant over communiceren. Zo steun je ook de lokale boeren.

Een zaaiplanning maken

Over naar de zaaiplanning voor het komende teeltseizoen. Neem er een warm theetje bij, maak het je gezellig en samen beginnen we eraan. Het is mijn favoriete klus in de winter! Ik maak elk jaar een zaaikalender waarop ik elke week kan zien wat ik ga zaaien. Knutsel hier voor jezelf een passende kalender ineen. Ik doe dat digitaal, maar evengoed neem je er een schriftje bij of een grote poster. Geef elke week een kolom en zet je gekozen soorten rij per rij.

Juffertje-in-het-groen 'African Bride'. Een winterharde eenjarige, mediumbloeiër, te zaaien vanaf half februari.

TIPS voor jouw zaaikalender

Bollen en knollen

Voorjaarsbloeiende knollen en bollen (zoals tulp, narcis en sierui) plant ik in het najaar, dahlia's rond de IJsheiligen.

Meerjarigen

Zaai in februari-maart mee met de grote hoop, wat het praktisch maakt om ze water te geven. Wil jij meer spreiden? Dan kan je ze blijven zaaien tot in augustus.

Tweejarigen

Zaai in de periode mei, juni, juli.

Eenjarigen

Deze zijn iets moeilijker in te plannen. De winterharde soorten kan je zaaien tussen half februari en midden juni. Gemiddeld bloeien ze drie maanden later. Je kan ook nog een partijtje zaaien midden september voor bloei in het voorjaar erna.

De vorstgevoelige soorten zaai je na de vorst, vanaf de IJsheiligen. Je kan ze blijven zaaien tot midden juli voor bloei in september en oktober. Heb je een beschutte serre? Dan kan je ze ook vier tot zes weken voor de IJsheiligen al voorzaaien. Deze zijn dan rond de IJsheiligen klaar om buiten uitgeplant te worden.

En nu komt het moeilijkste deel. Ik sprak ook over eendagsvliegen, mediumbloeiers en doorbloeiers. Elk van de eenjarigen kan je ook verder hierin opdelen. Ik leg het je voor de planning uit met telkens een voorbeeldbloem.

❶ Koekruid

Dit is een eendagsvlieg. Ze bloeit dus een dikke week. Wil je deze veel zien bloeien in je tuin? Dan kan je elke week, of om de twee weken, een nieuw partijtje hiervan zaaien. Is het ene partijtje uitgebloeid? Dan staat het andere al klaar om te bloeien! Koekruid is niet vorstgevoelig en het zaaien ervan kun je dus inplannen vanaf half februari. Ik zaai ze vanaf half februari elke week. En dat voor een maandje lang (want daarna ben ik ze beu, haha).

❷ Ridderspoor

Ridderspoor is een mediumbloeiër. Ze bloeit dus een paar weken lang maar sterft dan af. Ik zaai deze soort dus om de drie weken. Ook deze is een vorstgevoelige, waardoor de eerste zaaiing gepland staat voor half februari.

❸ Zinnia

Zinnia is een doorbloeiër én vorstgevoelig. Het is een snelle kiemer, dus ik zaai ze vier weken voor de IJsheiligen voor in de serre. Hun plantjes plant ik dan uit net na de IJsheiligen. En ik knip de uitgebloeide bloemen telkens weg zodat ze blijven doorbloeien! Wil je op veilig spelen? Zaai ze dan een tweede keer in het teeltseizoen, bijvoorbeeld eind mei, nog eens. Zo heb je reserve mocht je er niet aan toekomen telkens de uitgebloeide bloemen weg te knippen of mocht er bijvoorbeeld een schimmel de bloemen parten spelen.

Tip!

Nu vraag je je misschien af: hoe klasseer ik dan al deze soorten, zodat ik ze in een zaaikalender kan gieten? Een handige tabel vind je in *Het grote ecologische pluktuinboek* van Lies Couckuyt en Monique van Wegen. Op p. 49 kun je dit boek winnen als puzzelprijs!

Geheugensteun

Naast een kalender, is ook een logboek erg handig. Per soort houd je bij wanneer je deze zaait, wanneer je deze uitplant, wanneer deze start en stopt met bloeien. Per soort noteer je ook opmerkingen: staat ze er stralend bij? Merk je dat ze sneller last heeft van droogte? Viel ze om na een hevige regenbui of werkte de ondersteuning die je ze gaf juist heel goed?

Ik beloof je: je haalt hier een schat van informatie uit om jouw planning elk jaar te verfijnen. Op den duur weet je perfect wanneer je wat wil zaaien en hoeveel keer je het zaaien van die soort wil herhalen. Want geloof me, ook al denk je dat je alles zal onthouden wat tijdens het teeltseizoen op je pad komt, na een jaar zit dat niet meer fris in je geheugen. Het volgende teeltseizoen pak je simpelweg je logboek er bij, pas je op basis van je info hier en daar wat aan en klaar is kees.

10 natuurlijke manieren om vogels te voeren

Wil je tuinvogels deze winter een natuurlijke boost geven? Wij vertellen je hoe je een grote verscheidenheid aan vogels naar jouw tuin kunt lokken.

Zaadhoofden van zonnebloemen vormen een voedzaam feestmaal voor zaadetende vogels zoals groenlingen.

Jarenlang zijn we aangemoedigd om tuinvogels te voeren, zowel voor hun welzijn als voor ons plezier. In dit magazine hebben talloze artikelen gestaan over het meest calorierijke voedsel om vogels door de winter heen te helpen en ze in goede conditie te brengen voor het broeden. Daarnaast vertelden we je dat het voeren van volwassen vogels in de zomer zou helpen om meer kuikens te laten overleven.

Tuinvogels doen het erg goed dankzij onze voeding, ook soorten waarvan het aantal afneemt, zoals huismussen, ringmussen en spreeuwen. Maar de toename van sommige populaties kan problematisch zijn, omdat het groeiende aantal dominante tuin- en bosvogels, zoals koolmezen en grote bonte spechten, verband houdt met de afname van ondergeschikte bossoorten zoals de matkop. De dominante vogels monopoliseren nestplaatsen en voedselbronnen ten koste van de meer schuwe soorten, die minder snel naar voederplaatsen komen. In de laatste decennia nam het aantal koolmezen licht toe en dat van grote bonte spechten flink. Ondertussen nam het aantal

matkopjes fors af. Het lijkt erop dat wij tuiniers dominante vogels een oneerlijk voordeel geven.

Ook worden ziekten verspreid bij voederplaatsen. In 2009 verspreidde de protozoaire parasiet *Trichomonas gallinae* (het geel) zich onder vinken en groenlingen, wat resulteerde in een vermindering van de populatie. Het schoonmaken van voederbakken zou infecties voorkomen, maar doen we dit wel vaak genoeg?

Moeten we opnieuw kijken naar de manier waarop we vogels voeren? Hoe kunnen we degenen die hulp nodig hebben ondersteunen zonder anderen een oneerlijk voordeel te geven? Er is meer onderzoek nodig, maar laten we in de tussentijd onze tuinhabitats verbeteren om meer natuurlijk voedsel te bieden, zodat vogels zichzelf kunnen voeden.

Pimpelmezen zoeken het hele jaar door in tuinen naar insecten, zaden en rupsen.

“Laten we onze tuinhabitats verbeteren om meer voedsel te bieden, zoals de natuur het bedoeld heeft.”

Zo help je de vogels

Maak van je tuin een vogelvriendelijke oase door verschillende natuurlijke voedselbronnen aan te bieden.

Lijsters kunnen helpen om slakken onder controle te houden, omdat ze weten hoe ze hun schelpen moeten breken.

Plant inheemse bomen en struiken

Inheemse bomen en struiken trekken meer insecten aan dan niet-inheemse soorten. Kies voor bomen zoals berken, sierappelbomen of veldesdoorns, of plant gemengde heggen van meidoorn, hazelaar en hondsroos. Vogels zullen het hele jaar door op zoek gaan naar de insecten, hun eitjes en larven.

Stop met ongedierte bestrijden

Ga ongedierte niet meteen te lijf, maar laat de vogels het voor jou oplossen. Huismussen en tiftjafs eten bladluizen, lijsters en spreeuwen eten slakken. Merels eten larven van de taxuskever en roodborstjes eten motten.

Zorg voor lang gras

Lang gras is geweldig voor een groot aantal soorten, van motten en vlinderlarven tot sprinkhanen en loopkevers. In de zomer eten mussen graszaad en het hele jaar door zoeken vogels tussen het riet naar insecten.

Maak een stapel houtblokken waar vogels naar ongewervelde dieren kunnen zoeken.

“Door houtblokken, takken en ander plantaardig materiaal op te stapelen, creëer je een feestmaal vol ongewervelde dieren voor allerlei soorten vogels.”

Voeg meer bessenplanten toe voor merels.

Breng mulch aan om wormen en ander bodemleven te voeden.

Laat zaadhoofden staan

De eenvoudigste manier om vogels in de winter te voeren, is door zaadhoofden in de herfst niet weg te knippen. Kaardebol, zonnebloemen, grote centaurie, kardoer, asters en ezelsoor trekken allemaal zaadetende vogels aan en laten jouw tuin minder leeg lijken in de winter.

Leg een vijver(tje) aan

Tuinvijvers bieden vogels niet alleen de mogelijkheid om te baden en te drinken, maar ook om te eten. Met kikkervisjes en andere larven van ongewervelde dieren, zoals libellen en waterjuffers, hebben vogels in de lente en zomer voldoende te eten.

Kleine zaadhoofden zijn perfect voor kleinere vogelsoorten zoals distelvinken.

Kies bessenplanten

Bessen zijn rijk aan calorieën en kunnen vogels helpen om goed voorbereid te zijn voor de trek en het broeden in de lente. Goede keuzes zijn onder andere hulst, lijsterbes, meidoorn, kamperfoelie en kornoelje. Rozenbottels en sierappels zijn ook goed voor vogels zoals merels en roodborstjes.

Kweek waardplanten

De meeste vogels voeren hun kuikens rupsen, omdat die sappig en rijk aan eiwitten zijn. Je kunt de rupsenpopulatie in je tuin vergroten door een paar 'onkruiden' te laten groeien, zoals paardenbloemen, walstro en zuring, en door vingerhoedskruid, Oost-Indische kers en sleutelbloemen te kweken.

Laat gevallen fruit liggen

Appels en peren worden gegeten door merels en trekvogels zoals koperwieken en kramsvogels. Je hoeft je kostbare oogst niet op te geven, maar laat valfruit gewoon op de grond liggen voor de vogels.

Voed de bodem

Mulchen met compost en bladaarde helpt wormen en andere ongewervelde bodemdieren. Door herfstbladeren te laten liggen waar ze vallen – behalve op gazons en paden – boots je de natuurlijke cyclus van

Een vijver brengt elke tuin tot leven en trekt vogels aan om te drinken, te baden en naar voedsel te zoeken.

bossen na en krijgen merels een waar feestmaal.

Maak een composthoop

Sta even stil bij welk (snoei)afval je in de kliko of big bag gooit. Maak in plaats daarvan een grote, open composthoop die langzaam afbreekt en veel voedsel biedt voor winterkoninkjes, merels en andere vogels.

Maak stapels als habitat

Door houtblokken, takken en ander plantaardig materiaal op te stapelen in rustige hoekjes, creëer je een feestmaal voor allerlei vogels, waaronder roodborstjes en winterkoninkjes. Deze hupsen tussen het afval, op zoek naar insecten en spinnen.

Seizoensbak

Luid het nieuwe jaar in met een vleugje kleur, door felle groenblijvende planten te combineren met vroege bloeiers.

Vier het nieuwe jaar

Rozemarijn is het hele jaar door een uitstekende keuze voor een pot, en hier is het gecombineerd met kleine, kleurrijke schatten – winterbloeiende bollen in rijke, heldere tinten – om het nieuwe jaar te verwelkomen. Nadat de krokussen en dwergirissen zijn uitgebloeid, kun je de bollen direct in de tuin herplanten en blijft de rozemarijn vrolijk in de pot groeien. Een terracotta pot ver-

wijst naar het zonovergoten zomerklimaat waar deze planten allemaal van houden en dankzij de poreusheid blijven ze in de winter niet nat. De warme kleur vestigt de aandacht op de details van de bloemen en contrasteert mooi met de zilvergroeene rozemarijn. Zet de pot op een plek waar hij minstens een deel van de dag in de zon staat.

Tips

Voeg een laagje grind toe, zodat bij regen de onderste bloemen niet met potgrond worden bespat.

Plant bollen in potten zonder ze te splitsen, om beschadiging van de kwetsbare wortels te voorkomen.

Anne: In deze pot is kruiprozemarijn gebruikt. Die zorgt voor precies het juiste effect door mooi over de pot heen naar beneden te groeien, maar is iets minder hard. Bescherm hem dus als het buiten harder vriest dan 5 graden.

Wij gebruikten

- ❶ Rozemarijn (*Salvia rosmarinus*) x1
- ❷ Iris 'Harmony' x 6
- ❸ Grootbloemige krokussen, blauw x 6
- ❹ Ronde terracotta pot (30 cm) x 1

54

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien, tot het vergroten van je moestuinooft. In deze rubriek komt het allemaal aan bod.

34

39

44

48

59

Deze maand

34 Wintergeur

Monty over zijn favoriete planten voor geur.

39 Jouw snoeimaand

Geef verwilderde bomen en heesters een verjongingssnoei.

44 Snoeien op het scherpst van de snede

Lizanne leert hoe je je snoeischaren onderhoudt.

48 Maak een tuinbank

Zo maak je van eikenhouten bielzen je eigen tuinbank.

54 Rijkdom uit de moestuin

Tuinier Sara Ward neemt je mee in haar stadstuin.

59 Vraag het Anne

Anne geeft antwoord op prangende tuin vragen.

De Spring Garden is in januari een feest voor de zintuigen, met vroegbloeiende narcissen, helleborussen en sneeuwklokjes.

“Geur kun je even
zorgvuldig kiezen voor je
tuin in de winter als voor
de rest van het jaar.”

Wintergeur

Op koude winterdagen kunnen geurende
bloemen je stemming verbeteren. **Monty** vertelt
wat zijn favoriete planten zijn om de tuin te
vullen met heerlijke geur.

Probeer eens een geur te omschrijven. Uiteindelijk zul je die altijd vergelijken met een andere geur, in de hoop dat je gesprekspartner weet wat je bedoelt. Het is alsof je een gesprek voert in een vreemde taal die je nauwelijks kent. Maar geur, of die nu lekker is of niet, kun je even zorgvuldig kiezen voor je tuin in de winter als voor de rest van het jaar.

Ruik de lente

Je hebt minder keus aan planten, maar niet wat de kwaliteit betreft. Winterbloeiende heesters behoren tot de beste geurende planten, met hun sterke geur waarmee ze de weinige bestuivers lokken die er in die tijd zijn. Veel sneeuwkllokjes hebben een zachte, maar verrukkelijke geur, vooral als je ze plukt en binnen in een vaasje zet. Het gewone sneeuwkllokje, *Galanthus nivalis*, geurt niet echt, maar 'S. Arnott' is de moeite waard om zijn buitengewone geur, en hij bloeit ook nog eens heel goed.

Ik heb *Iris reticulata* in potten staan en ik kweek ze in een kas, zodat het weer hun intens paarse bloemen niet aantast. Op een zonnige februaridag kan hun geur de kas vullen, en in bloei staan ze binnen prachtig op een vensterbank. Ze blijven ook verbaasd lang mooi. Krokussen hebben ook geur, maar die ruik je, net als bij sneeuwkllokjes, alleen als je ze dicht bij je neus houdt dan praktisch is bij de gemiddelde standplaats. *C. chrysanthus* geurt misschien wel het sterkst. Ik heb gele cultivars op Longmeadow, en 'Snow Bunting' is ook een goede krokus.

Honingzoete geur

Krokussen moeten heel wat winters weer doorstaan, maar toch voelt het alsof ze bij de lente horen, of op z'n minst bij een winter die zich als lente gedraagt. Maar bepaalde winterbloeiende heesters bloeien echt het liefst in de winter dan in de lente en sommige hebben een heerlijke geur.

De allerbeste is de kleinbloemige winterkamperfoelie, *Lonicera fragrantissima*. Dat is een rommelige, houtige heester, maar dat zij hem vergeven, want zijn ivorkleurige bloemen geuren onvergetelijk. Ze bloeien op het kale hout (maar in regio's met een mild klimaat is deze kamperfoelie bijna wintergroen) en zouden in een weelderige tuin in mei nauwelijks opvallen. Maar eind december verdienen ze een ereplaats. De bloemen beginnen in december en gaan door tot maart, maar januari is hun maand en ik zet altijd een paar takjes in een vaas om de keuken te vullen met hun zoete geur. Hij doet het prima in droge schaduw en heeft geen mest

Op Longmeadow luidt het aroma van geurende sneeuwkllokjes het nieuwe tuinjaar in.

De tafel bij Monty's tuinschuur staat vol potten met bollen zoals *Iris reticulata* 'Pauline' en 'Blue Note'

Sneeuwklokjes flankeren een pad op Longmeadow met hun rustgevendende geur.

“Veel sneeuwklokjes hebben een verrukkelijke geur, vooral als je ze plukt en binnen zet.”

of vruchtbare bodem nodig – dat stimuleert alleen maar een massa blaadjes ten koste van de bloemen. *L. standishii* is vergelijkbaar, maar compacter en volledig bladverliezend. *L. x purpusii* is een kruising tussen *L. standishii* en *L. fragrantissima*, die de kwaliteiten van beide ouderplanten combineert: hij bloeit rijkelijk en is sterk, dus als je er maar eentje in je tuin zet, zou ik deze kiezen.

Daphne mezereum alba is lastiger, maar de moeite waard, want zijn witte bloemen (de soort *D. mezereum* heeft roze bloemen), die ruim voor kerst kunnen bloeien, hebben een bijzonder aangename geur. Hij houdt van een beschutte plek met wat schaduw en goed afwaterende, maar niet te droge, basische grond, zoals kalkgrond. Dit is geen plant voor kleine kinderen, want alle delen – vooral de bessen – zijn giftig.

Winterzoet (*Chimonanthus praecox*) heeft een geur als van parfum, maar ook de

reputatie dat hij nogal vorstgevoelig is. Geef hem dus een beschutte plek bij een muur of schutting op het westen of zuiden, of zet er andere heesters omheen. Een beetje houtas in het vroege najaar helpt het nieuwe hout te rijpen voor de winter. Je kunt winterzoet leiden tegen een beschutte, zonnige muur, en dat is in veel opzichten het beste, met een clematis erbij die hem in de zomer als steun gebruikt. Hij doet het het best in goed afwaterende grond en houdt net als *Daphne mezereum* erg van kalkgrond. De eierdooiergele bloemen, die heel geschikt zijn als snijbloemen, zijn aan de binnenkant onderaan rood. De geur blijft veel langer hangen als de bloemen in een koele kamer staan. Dat geldt voor alle winterbloeiende heesters – die zijn zo geëvolueerd dat ze geen warmte nodig hebben om hun geur vrij te geven.

Er zijn een aantal viburnums die niet alleen wintergeur en -kleur hebben, maar ook

Viburnum x bodnantense.

Winterzoet
(*Chimonanthus*).

Primula vulgaris.

Monty's toppers voor geur in de winter

Geniet van winter tot lente van geur met Monty's favorieten.

WINTER

■ Winterzoet

(*Chimonanthus praecox*),
bladverliezende heester.

■ Hoogte x Breedte

4 m x 2,5 m

■ Wintersneeuwbal

(*Viburnum x bodnantense*),
bladverliezende heester.

H x B 3 m x 2 m

■ Winterkamperfoelie

(*Lonicera fragrantissima*),
bladverliezende heester.

H x B 2 m x 3 m

■ Witbloemig peperboompje

(*Daphne mezereum alba*),
bladverliezende heester.

H x B 1 m x 70 cm

■ Vleesbes (*Sarcococca confusa*), groenblijvende heester.

H x B 2 m x 1 m

VOORJAAR

■ Druifhyacint

(*Muscari latifolium*), bol.

H x B 15 cm x 10 cm

■ Clematis armandii,

groenblijvende klimplant.

H x B 5 m x 3 m

■ Muurbloem (*Erysimum*),

tweejarige/kortlevende vaste
plant. H x B 75 cm x 60 cm

■ Sleutelbloem (*Primula*

vulgaris), overblijvende vaste
plant. H x B 20 cm x 35 cm

■ Sering (*Syringa*),

bladverliezende heester.

H x B 5 m x 5 m

■ Wilde narcis (*Narcissus*

pseudonarcissus).

H x B 30 cm x 10 cm

vleugjes roze en wit in een tijd van het jaar dat de meeste bloemen geel zijn. De meest bekende, *Viburnum x bodnantense* 'Dawn', heeft roze bloemhoofden die bestaan uit afzonderlijke minibloempjes aan kale takken die al in de herfst kunnen verschijnen en doorbloeien tot maart. 'Charles Lamont' is ook roze en 'Deben' bijna wit. *Viburnum farreri* ruikt lekker en je kunt hem het beste tegen een warme muur zetten die zijn geur insluit. De bloemen van deze soort zijn wit met een zweem van roze, terwijl V. 'Candidissimum' zuiver wit is.

Jarenlang heb ik geworsteld met de toverhazelaar en ik denk dat hij niet zo van onze licht basische grond houdt. Alle toverhazelaars willen een neutrale tot zure bodem die niet uitdroogt en naar mijn ervaring doen ze het hier het best in de volle zon. Hij wordt

"Mahonia 'Lionel Fortescue' lokt bijen naar zijn bloemen, die ruiken naar lelietjes-van-dalen."

vaak omschreven als een bosplant, maar is meer een bosrandplant die gedijt bij minstens vier uur flinke zon en goed doorlatende maar vochtige grond. Ik heb nu een *Hamelis x intermedia* 'Diane' bij de vijver staan – een toverhazelaar met steenrode bloemen die eruitzien als confetti die aan de takken is blijven hangen. Dit is niet de toverhazelaar die het sterkst geurt – dat zijn *H. mollis* en *H. vernalis* – maar hij heeft wel een subtiele, fijne geur.

Mahonia is een geurende, groenblijvende plant die van droge schaduw houdt. *Mahonia x media* heeft trossen zachtgele bloemen die

tevoorschijn komen tussen de grote, puntige, wintergroene bladeren. Hij wordt uiteindelijk 1,5-1,8 m groot, maar je kunt hem naar wens terugsnijden en hij is ideaal voor een lastige hoek. *M. x media* 'Charity' is waarschijnlijk de bekendste mahonia. Na verloop van tijd groeit hij uit tot een aanzienlijke (en heel stekelige) heester van 4 m². Maar de eerste mahonia die bloeit is *M. x media* 'Lionel Fortescue', die alle bijen naar zijn verticale, sleutelbloemgele bloemen lokt. De geur ervan lijkt sterk op die van lelietjes-van-dalen. De kleinere 'Winter Sun' heeft ook hemels geurende bloemen.

VOLGENDE MAAND Monty laat zien hoe je met succes het eerste zaad in de lente zaait.

Pruikenboom kan na een tijd erg groot worden, maar gezonde planten herstellen wel van een stevige snoeibeurt.

Jouw snoeimaand

Het eind van de winter is de perfecte tijd om verwilderde bomen en heesters een verjongingssnoei te geven, zegt Frances Tophill.

Januari is visueel vaak niet de meest inspirerende maand in de tuin, maar er zijn planten die met een beetje planning de boel opfleuren. Kornoeljes met kleurige stengels, *Prunus serrula*, *Acer griseum* en *Rubus cockburnianus* zien er dan prachtig uit. In warmere regio's beginnen bovendien de vroege helleborussen te bloeien. Maar in het algemeen is het meeste groen verwelkt, zijn de bessen grotendeels weg en kan de tuin eruitzien als een bruine wirwar.

Veel tuindieren verstoppen zich of gaan in winterslaap in deze tijd, vooral tussen het gevallen blad, dus maak de tuin pas weer netjes als het veel warmer is.

Een klus waar je in januari wel je tanden in kunt zetten, is het verjongen van verwilderde of overwoekerde planten. Nu planten nog volledig in rust zijn en geen blad hebben, kun je hun vormen echt duidelijk zien. Dit is de laatste kans om planten te snoeien die in rust moeten zijn als je ze snoeit.

Verwijder dood hout, zodat de stengel niet verder rot.

Snoei deze planten nu ook

Het is nu de beste tijd om de meeste bladverliezende heesters en bomen te snoeien, omdat hun voedselvoorraden veilig in hun wortels zijn opgeslagen. Binnen twee of drie maanden moeten ze weer uitlopen.

Wilg. Snoei deze zo stevig als je maar wilt terug, tenzij je iets langere stengels decoratiever vindt.

Kamperfoelie. Met een verjongingssnoei maak je bladverliezende, klimmende soorten die een grote wirwar zijn geworden, weer netjes.

Zwarte bessen. Snoei dunne, buigzame uitlopers en het oudste hout. Geef nieuwe en krachtige stengels een open structuur.

Peer. Snoei perenbomen nu in vorm, of je nu een leipeer wilt of een beker- of lollyvorm.

Nu niet snoeien

Laat *Rubus cockburnianus* de wintertuin opfleuren en snoei hem pas in maart.

X Gekleurde stengels. Laat deze nog even staan, want ze zijn nu op hun mooist. Je hebt nog tijd genoeg en er is geen haast bij. Ik zou vroeg in maart beginnen met de grote schoonmaak.

X Berk. Sommige loofbomen gaan bloeden als je ze tussen nu en het voorjaar snoeit. Berken bijvoorbeeld, en ook esdoorns en *Tilia* (linde).

X Venkel. De holle stengels van deze plant zijn een schuilplaats voor veel ongewervelde dieren. Als je deze maand toch vaste planten met holle stengels moet snoeien, laat dan minstens 15 cm boven de grond staan om de gevolgen voor tuindieren te beperken.

Verjongingssnoei

Abelia is een geslacht van heesters die in de zomer en late zomer bloeien. Het zijn tamelijk nette planten, maar om de zoveel jaar hebben ze een stevige verjongingssnoei nodig om ze weer in vorm te brengen en netjes te houden.

Deze methode werkt goed bij sterke, winterharde heesters die helemaal verwilderd zijn. Ze reageren goed op deze snoei en zullen over een maand of twee, als het warmer wordt, krachtig uitlopen.

Abelia is een aanwinst voor de tuin, met bloemen van juli tot oktober.

STAP VOOR STAP

1 Snoei de hele plant terug tot zo'n 20 cm. Zo kun je zien wat de vorm van de plant is en hoe gezond hij is. Verwijder dan de zwakste stengels en laat de sterkste, gezondste zitten.

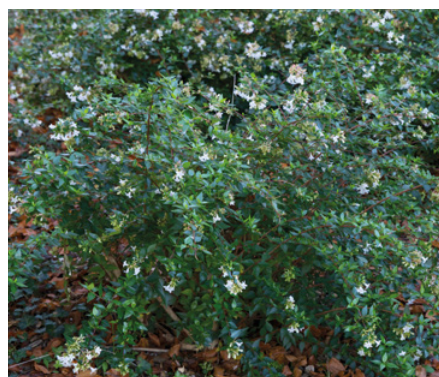
2 Wied rond de voet van de plant, zodat die niet hoeft te concurreren. In deze tijd van het jaar zit onkruid vaak ondergronds, dus check de bodem op bijvoorbeeld brandnetels en zevenblad.

3 Knip of verhaksel je snoeisel in kleine stukjes zodat het sneller verteert en gooi het op de composthoop.

Tip

Planten kunnen een flinke shock krijgen van een dergelijke snoei, dus hou in de gaten of ze herstellen. Voor een gezonde groei kan het helpen ze in het voorjaar te bemesten. Je kunt ze ook mulchen, zodat ze beter water kunnen vasthouden en voedingsstoffen uit de bodem kunnen opnemen. Op de foto rechts zie je hoe goed de heester die in de foto's erboven stevig gesnoeid wordt negen maanden later hersteld is.

Gezonde, krachtige heesters groeien snel terug.

Ook zo snoeien

- **Boerenjasmijn.** Reageert goed op verjongingssnoei in de winter.
- **Pruikenboom.** Herstelt ook goed als hij gezond is, zoals de heester op p. 39.
- **Hydrangea 'Annabelle'.** Oude bloemen kun je in eind winter of begin lente helemaal terugsnijden, zodat nieuwe stengels vanaf de grond kunnen groeien.
- **Fazantenbes.** Als je deze tot boven de grond snoeit, blijven er scherpe punten staan en krijgt hij een rommelige vorm. Snoei de lange stengels dus helemaal terug in de lente.

Abelia

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Verjongen												

VOLGENDE MAAND Frances laat zien hoe je hulst in vorm snoeit.

Een van de showtuinen.

KUPERS TUINREIZEN – OP REIS DOOR DE COTSWOLDS

Een dag vol tuinen en sterren: het Gardeners' World Live Event

Een tuinreis is voor iedereen – en dat merk je aan het gezelschap dat de Kupers Tuinreis maakte naar de Cotswolds. Stellen, vriendinnen, moeders en dochters, solo-reizigers, allemaal reisden ze af naar het Verenigd Koninkrijk om dezelfde reden: om prachtige tuinen te zien. Zo ook doorgewinterde tuinreiziger Wilma Goorden uit Roosendaal (Noord-Brabant), die speciaal voor Monty Don naar het Gardeners' World Live Event ging.

Waar sommige deelnemers van de Kupers Tuinreis naar de Cotswolds voor het eerst een tuinreis ondernamen, is Wilma Goorden uit Roosendaal een fervent tuinreiziger. Al jaren bezoekt ze het Verenigd Koninkrijk, onder andere om mooie tuinen te bezichtigen. Ze koos voor deze specifieke reis om een duidelijke reden: om een

lezing van de bekende tuinier Monty Don bij te wonen. En op de derde reisdag was het zover. De groep stapte om 9.30 uur in de bus voor het Gardeners' World Live Event. Terwijl er vrolijk werd gepraat, deelde reisgids Marcel alvast de toegangskaarten uit. Toen hij aankondigde dat ze bijna op locatie waren, voelde je de

“Mijn dag kan niet meer stuk.”

spanning, als van kinderen op een schoolreisje. Je voelde het enthousiasme en de nieuwsgierigheid. Het zou een bijzondere dag worden.

Tuininspiratie op het Gardeners' World Live Event

Wanneer de bus zijn plek heeft gevonden op een grote parkeerplaats tussen de andere bussen, loopt de groep richting het evenement. De locatie combineert kraampjes en showtuinen in de buitenlucht met een enorme tent vol kramen en een beurshal, waar je verschillende winkels en lezingen vindt. Vooral bij de showtuinen kijken de deelnemers van de tuinreis hun ogen uit. Op enkele vierkante meters hebben verschillende professionele tuiniers – van starters tot de sterren van Gardeners' World zelf – tuinideeën uitgewerkt die je thuis ook zou kunnen toepassen. Dit is dan ook wat de reizigers het meest verraste op de dag. “Die tuintjes zijn heel leuk”, vertelt reiziger Hilda, en reiziger Mieke sluit zich daarbij aan: “Het is juist leuk om te zien wat je in een kleine tuin kan doen.”

Wat opvalt is hoeveel er wordt ingezet op het tuinieren voor de natuur, met extra aandacht voor bestuivers en andere insecten. Denk aan speciale waterplaatsen, schuilplaatsen en voedingsrijke planten. Daarnaast worden ook jonge tuiniers aangehaakt bij deze showtuinen: op de foto hieronder zie je kruiwagens, gevuld met minituintjes die zijn aangelegd door leerlingen van basisscholen. Zo wordt duidelijk dat tuinie-

Deze kruiwagens werden beplant door basisschool-leerlingen.

Tuin-inspiratie van Wilma

Op het Gardeners' World Live Event vond Wilma een geweldige toevoeging voor haar balkontuin: drie metalen vleermuisjes. "Die hang ik aan de waslijn!"

WIL JIJ OOK OP TUINREIS?

Kijk voor meer informatie op kuperstuintuinen.nl/gardenersworld of scan de QR-code.

Monty Don geeft zijn lezing.

ren voor alle leeftijden is. En als je dan een kleine, Engelse jongen vol enthousiasme aan zijn moeders mouw ziet trekken bij het zien van een appelboom en hij vraagt "Mogen wij er ook zo een?", dan is dat misschien wel het mooiste wat je kan vinden. Dit soort inspiratie en hoop in de volgende generatie is onbetaalbaar.

Bekende tuiniers spotten

Wanneer je rondloopt op het Gardeners' World Live Event, zie je ook geregeld bekende gezichten. Zo vertelde Nick Bailey over zijn showtuin, gaf Adam Frost een workshop over koken met tuinoogst, en geven tuiniers als Frances Tophill en natuurlijk Monty Don lezingen in de verschillende zalen om hun tips te delen.

Tussen het rondkijken door is de tijd dan toch aangebroken voor Wilma om de lezing van Monty Don te bezoeken. Met haar kaartje gaat ze naar de beursshal, waar ze binnengelaten wordt in een zaal vol stoelen die zijn afgebakend van de rest van de beurs met een soort tuinhok. "De lezing was uitverkocht", vertelt ze. "De zaal zat helemaal vol." Tuinier Monty wordt vol enthousiasme onthaald en begint zijn verhaal over schaduwplanten in de tuin. "De lezing was heel leuk", laat Wilma weten. Naast de geweldige tuintips, zijn het juist ook de persoonlijke anekdotes en kijkjes achter de schermen die de lezing zo speciaal maken. "Monty vertelde onder andere over zijn hond Ned. Als Monty dan een dag was weggeweest, zoals naar de Chelsea Flower Show, dan gaat zijn hond eerst een tijd voor zijn stoel zitten blaffen, en dan gaan ze wandelen en is het weer goed." Uiteindelijk is de lezing precies wat Wilma had gehoopt. Haar briefje, waarin ze Monty bedankt, kan ze afgeven bij de vormgever van het Britse Gardeners' World magazine, die belooft het door te geven aan Monty. "Mijn dag kan niet meer stuk", vertelt Wilma stralend.

Nick Bailey vertelt over zijn showtuin.

Lizanne loopt mee

Tuinieren leer je stap voor stap: soms hier en daar struikelend over een wortel, maar altijd vooruit. Onder het motto 'je raakt nooit uitgeleerd' gaat redacteur Lizanne op pad voor inspirerende workshops. Ze loopt mee met gepassioneerde tuiniers en experts, en ontdekt planten, dieren en slimme technieken voor het nieuwe seizoen.

Lizanne loopt mee

Snoeien op het scherpst van de snede

Na een lang tuinseizoen (of twee, drie) ziet de snoeischaar van redacteur **Lizanne Croonen** eruit als oud ijzer. Tijd om langs te gaan bij Joop en Henny Schalen van Kopersporen. Zij weten als geen ander hoe je je trouwe snoeischaar zijn glans teruggeeft. Hoe maak je deze zelf schoon en scherp?

Het is een van de meest gebezigde bijzinnen in mijn (online) artikelen voor Gardeners' World: gebruik altijd een schone en scherpe snoeischaar. En geloof me, dat is niet voor niets. Met een scherpe snoeischaar maak je een snede zonder scheuren of kneuzingen, die snel geneest. Door hem na gebruik te reinigen, maak je van je snoeischaar geen taxi voor bacteriën en schimmels. Bovendien kost het een stuk minder inspanning als je werkt met scherp gereedschap.

Maar eerlijk is eerlijk: na een middag struiken knippen leg ik mijn snoeischaar vaak gedachteloos weg, zonder te checken op hars of vuil. Ik zeg dit met schroom, maar ik weet zeker dat ik niet de enige ben. Toch denk ik dat een workshop bij Kopersporen me heeft genezen.

Ambacht

Kopersporen is het bedrijf van Joop en Henry uit Assen. In 2004 kochten zij hun eerste bronzen tuingereedschap in Oostenrijk. Brons bestaat voor 92 procent uit koper; dit maakt het gereedschap licht, scherp en het roest niet. Ze raakten er zo enthousiast over dat ze besloten het te importeren. Nu bestieren ze al meer dan 20 jaar een webshop, met onder meer ook professionele snoeischaars, onderhoudservice en koperproducten tegen slakken in het assortiment. Ik ontmoette het stel op de Ambachtelijke Plantenmarkt op De Wiersse, waar de rij bij hun stand indrukwekkend lang was. Iedereen wilde zijn snoeischaar laten slijpen door Joop!

Voor Joop, boerenzoon en technicus, is dit ambacht een tweede natuur. Vind ze nog maar: expertises zoals die van de messenslijper of scharenslijper lijken geruisloos te verdwijnen en daarmee gaat kennis verloren.

Joop en Henry Schalen.

Snoeischaar schoonmaken en slijpen: dit heb je nodig

- Stelsleutel.
- Messing borstel.
- Let op: geen staal! Controleer met een magneetje of je borstel echt van messing is en niet alleen een messing kleur heeft.
- Keukenrol of droge, ruwe schoonmaakdoek.
- Schuurspons.
- Fijne diamantvijl, zoals Felco 903, met een diamantkorrel vergelijkbaar met P400.
- Smeerolie, zoals Felco 980 (biologisch afbreekbaar).

Optioneel:

- Reinigingsspray of harsverwijderaar, afhankelijk van de staat. Gebruik géén zeep.
- Smeervet, zoals Felco 990. Hiermee smeert je een keer in de paar jaar de lager in het binnenwerk (zie foto).

Deze vaklieden weten dat ieder mes en iedere schaar een eigen slijpwijze kent, gedictteerd door het materiaal waar je doorheen wilt. Of zoals Joop het zegt: een snoeischaar hoeft geen papier te kunnen knippen. "Met een huishoudschaar knip je toch ook geen tak van 2 centimeter?" Een mooie eyeopener om de workshop mee te beginnen.

Opa's snoeischaar

Voor het onderhoud van je snoeischaar heb je geen supersonische slijpmachines nodig. Een doekje, schuurspons, messing borstel, diamantvijl, olie en wat gezond verstand volstaan. In een zonnig buurthuis in Assen oefenen we samen, en dat is verrassend veel leuker dan een YouTube-tutorial.

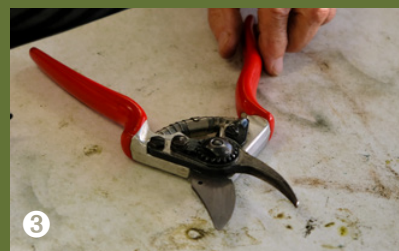
Deelnemer en kweker Jasper stalt zijn oude snoeischaars uit op de tafel. Uit de leren holsters vol gebruikerssporen spreekt een druk snoeileven en met gepaste trots laat hij zelfs de beetsporen van zijn hond in een handvat zien. Naast hem zit Miranda, fanatiek tuinier met een arboretum in wording,

Zo slijp je een bypass-snoeischaar

Tijdens de workshop halen we de snoeischaar uit elkaar voor een grote beurt. Dit doe je slechts een keer in de paar jaar en hoef je dus niet elke keer te doen als je de snoeischaar slijpt. Doorgaans volg je deze korte onderhoudscyclus, op het moment dat het bovenmes nog nèt niet bot is.

- 1 Verwijder vuil van de messen met een messing borstel of schuursponsje. Maak droog met een doek.
- 2 Slijp het bovenmes met een fijne diamant-vijl. Het ondermes hoef je niet te slijpen. Werk van de buitenrand naar binnen, onder een hoek van 23 graden. Maak kleine draaiende bewegingen met een lichte, gelijkmatige druk.
- 3 Draai de schaar om en vijl de onderkant van het bovenmes onder een hoek van 5 graden. Haal alleen eventuele bramen weg.
- 4 Smeer de messen licht in met biologisch afbreekbare olie.

Twee keer per jaar doe je extra onderhoud: smeer de veer, het scharnierpunt en de sluitpal met olie en controleer de speling tussen de messen – en stel deze zo nodig bij.

schaar tevoorschijn. Met een aardappelschilmesje en wat harsverwijderaar maakt ze hem grondig schoon. Zodra de snoeischaar blinken, maken we ze goed droog en smeren we de bout en lagerhuls in met vet, daar komt immers alle kracht op, maar ook de ruimte tussen de messen. Daarna spuiten we een laagje biologisch afbreekbare olie op het binnenwerk. Joop waarschuwt: "Gebruik geen WD-40, dat lost vet op en blijkt niet milieuvriendelijk te zijn. Ook olijf- of lijnolie zijn geen goed idee, die blijven kleverig. De olie van Felco werkt het beste en is biologisch afbreekbaar. Een goede olie is de anti-aging crème van je gereedschap, las ik ergens. Zo is het wel."

We zetten onze snoeischaar weer in elkaar en letten goed op de laatste stap: het aandraaien van de getande moer. Die bepaalt hoe strak de bladen op elkaar liggen. "Hij moet mooi soepel openvallen", zegt Joop.

Slijpen als een pro

Na het schoonmaken volgt het slijpen – een precies werkje. Voor je het weet neem je teveel weg! Joop weet een handige trucje om onder de juiste hoek te slijpen: kleur het randje dat je slijpt met stift, zodat je alleen dat slijpt. We gebruiken een fijne diamant-vijl, "veel handzamer en vormvaster dan een wetsteen", zegt Joop. "Je hoeft de schaar niet steeds uit elkaar te halen en komt makkelijk in de hoekjes. Hij blijft jarenlang goed." Slijp regelmatig, op gevoel. "Net voordat-ie bot wordt", tipt Joop. "Als je het eenmaal bijhoudt, zijn enkele 'rondjes' met de vijl genoeg." Op deze pagina vind je een kort stappenplan.

Je hoort wel eens dat mensen een schuurpapiertje of aluminiumfolie doorknippen als snelle slijpmethode. Dat is volgens Joop een fabeltje. "Het maakt je snoeischaar schijnscherp, zoals een zaag. Je beschadigt je schaar onherstelbaar. Überhaupt raad ik het niet aan om met schuurpapier te schuren. De korrels komen tussen je messen. Het is niet hard en je maakt de meskanten snel te rond."

Op het eind van de middag hebben we het ritueel volbracht: reinigen, smeren, slijpen en nog één keer goed afstellen. De slijpmeester bekijkt ons werk met een tevreden knik. "Keurig, alles doet het weer!" In het begin raakten we een beetje van slag van al die losse onderdelen, maar al snel dachten we: dit is eigenlijk goed te doen! En natuurlijk nemen we ons allemaal heilig voor: dit gaan we voortaan écht bijhouden ... toch?

die van plan is om de snoeischaar van de overleden vrouw van haar partner een nieuw leven in te blazen.

Joop ontmoet vaak tuiniers die gehecht zijn aan hun snoeischaar. "Op beurzen komen mensen langs met opa's oude schaar. Hoe mooi is het dan dat we een 60 jaar oude snoeischaar met emotionele waarde kunnen repareren, omdat er nog steeds onderdelen voor zijn." Jasper vertelt: "Ik gaf mijn neefje laatst een snoeischaar. Hij is pas twaalf, maar zo leer je hem meteen zorg en vertrouwen. Het is een cadeau voor het leven."

Geen kapstokjes

Er komen direct wat slimme snoeiptips langs. Joop legt bijvoorbeeld uit dat een van de meest gebruikte snoeischaar, een bypass, een snijdend en een stomp blad heeft. "Houd de snoeischaar zo vast dat het snijdende, dunne mes tegen de tak of stam komt die je wil behouden." "Nooit geweten", zegt deelnemer Tea. We knikken driftig bij de plaatjes van 'kapstokjes', want dat is wat je wil voorkomen. Die kunnen niet goed helen.

Al snel blijkt dat ik lang niet de enige ben die haar gereedschap verwaarloost. Joop: "Morgen maak ik hem wel schoon, hoor je vaak." Jasper grapt: "Je veegt je billen toch ook niet een dag later af?" Schoonmaken gebeurt ook nog eens vaak op de verkeerde manier, vertelt Joop. Met chemische middelen, bijvoorbeeld. "Of de snoeischaar wordt niet uit elkaar gehaald voordat hij een sopje krijgt. Dan krijg je roestvorming."

Zenmoment

De meeste deelnemers hebben een Felco 2, een bypass-snoeischaar die je goed uit elkaar kunt halen. Met de stelsleutel demonteren we ruim 8 onderdelen. Dit hoef je overigens alleen te doen voor grondige onderhoudsbeurt, oftewel een keer in de paar jaar. Online kun je een afbeelding (en de volgorde) erbij pakken. Miranda duikt zichtbaar genietend in haar zenmoment: met een schuursponsje en keukenrol maakt ze elk onderdeelje schoon. Er ontstaat een heerlijke roestbende op haar werkblad.

Bij Tea komt een oude, verroeste heggen-

Joop controleert het schoonmaakwerk van Jasper.

Miranda's snoeischaar is lang niet schoon-gemaakt en geslepen.

Duurzame keuze

"Een professionele snoeischaar en een goede olie lijken misschien duur, maar je gereedschap gaat wel tientallen jaren mee", zegt Joop. "Het is beter voor het milieu en je werkt altijd met een goede snoeischaar. Als je terugreken, heb je het maar over een paar euro per jaar. Anders had je misschien vijf andere snoeischaars moeten kopen."

Soorten snoeischaars

Grofweg zijn er drie soorten hand-snoeischaars, die je gebruikt voor het lichtere snoeiwerk van stelen en takken. Voor dikkere takken pak je een takkenschaar (tot 4 cm) of snoeizaag (tot 12 cm).

1 Bloemenschaar

Voor het knippen van bloemen en bladeren volstaat een lichtgewicht snoeischaartje met (doorgaans) rechte bladen die langs elkaar schuiven, net als bij een keukenschaar. De grepen en bladen zijn wat smaller, zodat je zorgvuldig te werk kunt gaan.

2 Bypass

De meest gebruikte snoeischaar, waarbij het bovenste blad langs het niet-geslepen onderste blad snijdt. De bladen zijn gebogen om de tak of stengel op zijn plaats te houden, vandaar de bijnaam 'papegaaijenbek'. Voor gebruik tot 2 à 2,5 cm dikte.

3 Aambeeld

De snede van het bovenste blad komt terecht op het aambeeld. Hiermee kun je kracht uitoefenen, maar het geeft een rafelig resultaat (oftewel: een voedingsbodem voor ziektes). Geschikt voor het snoeien van harde, dode takken.

Aan de slag!

Vanaf februari 2026 geven Joop en Henny Schalen meerdere workshops 'Snoeischaar onderhoud' in Assen. Kijk voor data & aanmelden op kopersporen.nl. Tijdens beurzen en workshops wordt een vrijwillige bijdrage gevraagd voor de stichting Anak-Anak, die kinderen in Oost-Lombok aan een betere toekomst helpt.

Zelf aan de slag? Bestel onderhoudsproducten op kopersporen.nl. In de webshop vind je ook een 'snoeischaars service' waarbij je de snoeischaar opstuurt voor onderhoud.

Maak een tuintbank

Na gedane arbeid is het goed zitten op een zelfgemaakte tuintbank van oude bielzen.

Zo maak je een bielzenbank

Geen tuin is compleet zonder een comfortabele zitplek waar je het resultaat van al je harde arbeid kunt bewonderen. Tuinstoelen zijn er in allerlei soorten en maten, maar een bielzenbank is een klassieke optie die in de meeste tuinen past. Een bielzenbank is rustiek, stevig en verrassend simpel om te maken. En als je er zelf eentje maakt, past hij precies in je tuin en bespaar je ook nog eens geld. Lees hoe je van sterke, eikenhouten bielzen je eigen tuinbank kunt maken die jarenlang meegaat.

Dit heb je nodig

☐ Palenzetter	☐ Luchtbelwaterpas
☐ Bielzen van hardhout of zachthout	☐ Gieter
☐ Meetlint	☐ Houtvuller
☐ Afkortzaag of handzaag	☐ Schuurpapier
☐ Boor	☐ Houtverniss
☐ Schroeven voor bielzen	☐ Kosten circa: € 125,-
☐ Snelbeton	☐ Tijd: circa 2-3 uur

Stap 1 Bepaal de plek van je bank

Kies als eerste de perfecte plek. Denk aan uitkijkjes, zonlicht en schaduw. Het is cruciaal om voordat je gaat graven de totale breedte van je bank te bepalen, want dat bepaalt weer waar de gaten voor de poten moeten komen. Graaf met de palenzetter twee gaten van 60 cm diep voor de poten.

Stap 3 Zet de bank in elkaar

Bevestig vervolgens de poten aan de zitting. Leg de biels op de grond en plaats de poten aan beide einden. Laat de zitting aan beide kanten even ver uitsteken, zodat de bank er evenwichtig uitziet. Boor de gaten voor, zodat je het hout niet splijt, en schroef de poten op hun plaats met stevige bielsschroeven. Verzink de schroeven een beetje in de bank voor een nette afwerking.

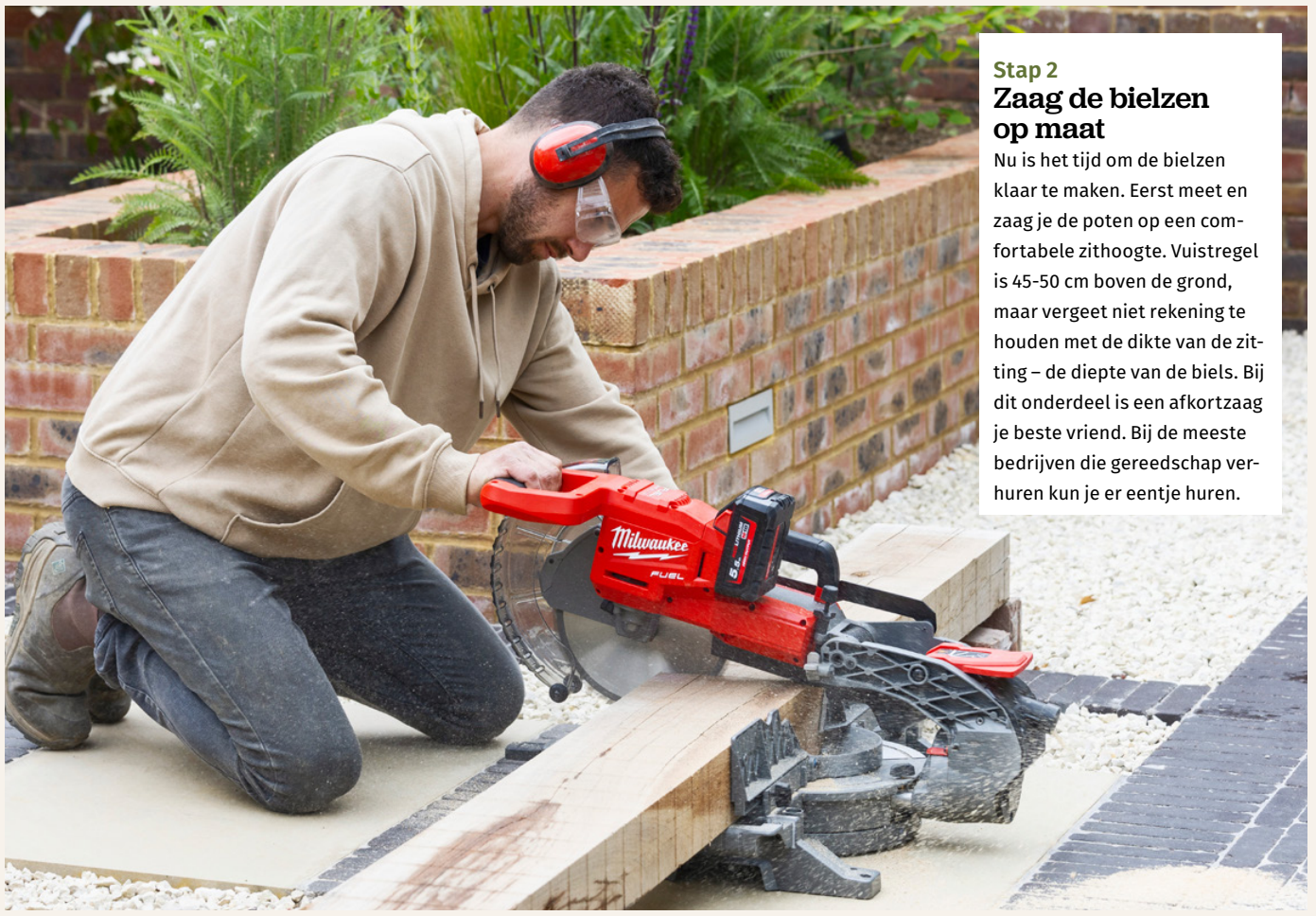
Stap 4 Plaats de bank

Nu de bank in elkaar is gezet, kun je hem op zijn plek zetten. Vraag iemand je te helpen de bank op te tillen en de poten voorzichtig in de gaten te zetten die je eerder hebt gegraven. Check voordat je verder gaat of de bank stabiel staat en de gewenste hoogte heeft.

Stap 5 Giet beton rond de poten

Vul de gaten met de poten tot de helft met snelbeton. Check of je bank waterpas staat, zowel horizontaal als verticaal. Giet met een gieter water in de gaten en houd de bank 2-3 minuten op zijn plek tot het snelbeton hard wordt. Als het eenmaal hard is, vul je de rest van het gat met snelbeton en giet je er water op tot het een beetje overstromt. Laat het beton 20 minuten goed hard worden.

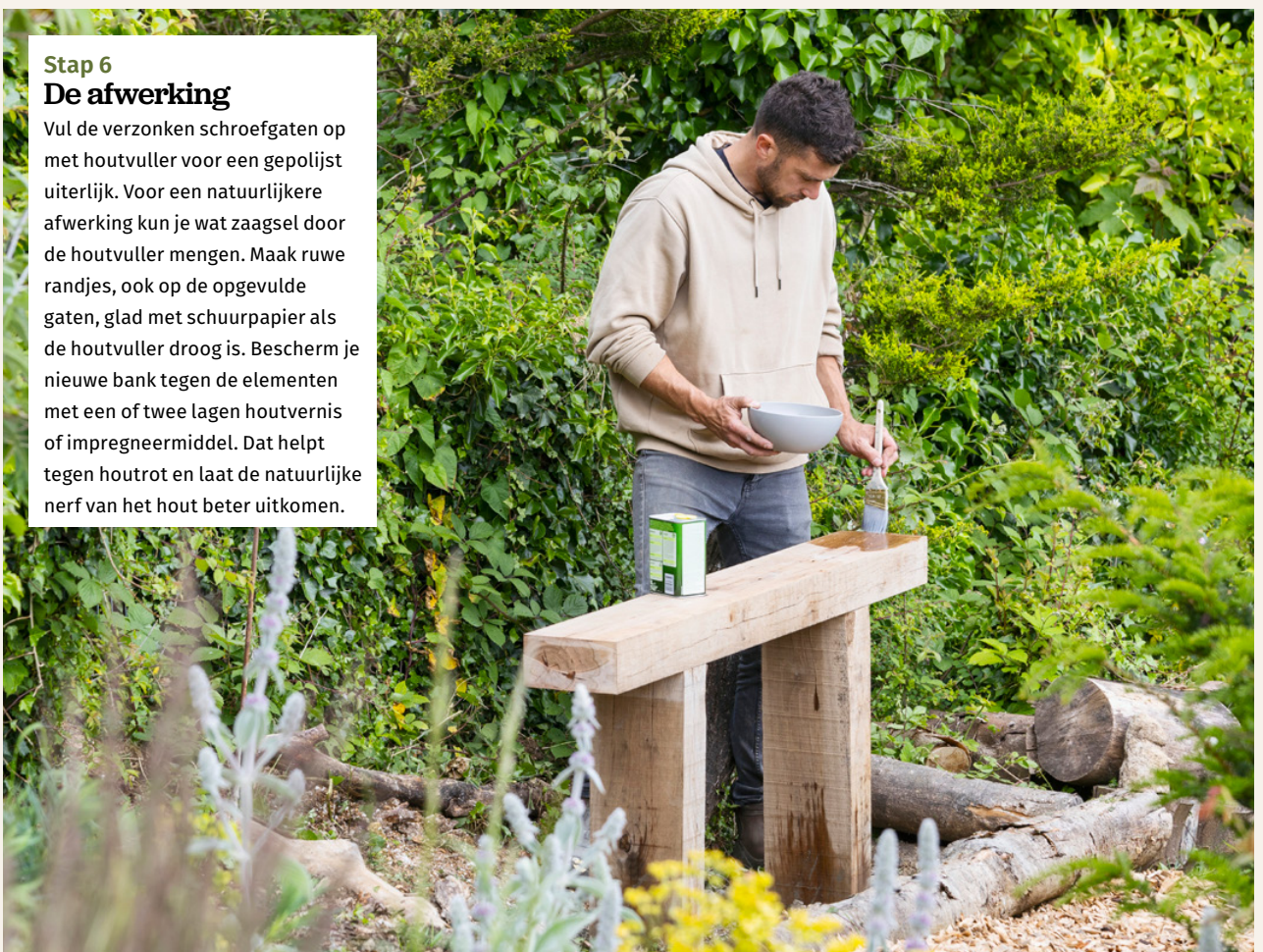

Stap 2 Zaag de bielzen op maat

Nu is het tijd om de bielzen klaar te maken. Eerst meet en zaag je de poten op een comfortabele zithoogte. Vuistregel is 45-50 cm boven de grond, maar vergeet niet rekening te houden met de dikte van de zitting – de diepte van de biels. Bij dit onderdeel is een afkortzaag je beste vriend. Bij de meeste bedrijven die gereedschap verhuren kun je er eentje huren.

Stap 6 De afwerking

Vul de verzonken schroefgaten op met houtvuller voor een gepolijst uiterlijk. Voor een natuurlijkere afwerking kun je wat zaagsel door de houtvuller mengen. Maak ruwe randjes, ook op de opgevulde gaten, glad met schuurpapier als de houtvuller droog is. Bescherm je nieuwe bank tegen de elementen met een of twee lagen houtvernis of impregneermiddel. Dat helpt tegen houtrot en laat de natuurlijke nerf van het hout beter uitkomen.

Andere ideeën voor een bank

Zwevende bank

Als je ruimte wilt besparen of verticale oppervlakken wilt gebruiken, is een zwevende bank misschien wel de oplossing. Een zwevende bank is een moderne optie en een geweldige manier om optimaal gebruik te maken van je tuinen. Het lijkt misschien ingewikkeld om een zwevende bank te monteren, maar het is in feite vrij simpel. Er zijn kant-en-klare pakketten verkrijgbaar, maar je kunt dit ook prima zelf doen aan de hand van de volgende instructies.

Zo maak je een zwevende bank:

- Kies allereerst sterke muur-beugels en schroeven.
- Kies een stevig materiaal als bank, bijvoorbeeld een plank van timmerhout of composiet.
- Bevestig de beugels aan een solide muur of schutting, zorg dat ze waterpas zijn en maak je zitting eraan vast.

Boomstambank

Voor een rustieke, natuurlijke uitstraling die in elke tuin past, is een boomstambank een uitstekende keus. Het mooiste is dat hij onge-lofelijk simpel te maken is en zelfs helemaal gratis kan zijn. Lokale boomchirurgen willen vaak grote boomstammen of -stronken kwijt, dus het is de moeite waard te vragen of je er eentje voor je bank kunt gebruiken.

Een boomstambank kun je op twee manieren maken:

- **Optie 1** – Volg dezelfde stappen als voor een bielzenbank, met poten die je aan de stam vastmaakt en in de grond in beton zet. Zo krijg je een stevige, stabiele bank die bestand is tegen de elementen.
- **Optie 2** – Nog makkelijker is het om een grote boomstronk op een comfortabele hoogte op een voetstuk te zetten. Dan hoef je niet te graven of beton te gieten en het ontwerp blijft minimaal en makkelijk uitvoerbaar.

Dit type bank heeft een charmante, organische uitstraling die perfect is voor wie een natuurlijke, ongepolijste zitplek wil maken.

Palletbank

Een andere optie die vriendelijk is voor je portemonnee en er toch prachtig uitziet, is een palletbank. Pallets zijn makkelijk te krijgen. Vaak worden ze aan de straat gezet voor wie ze maar wil hebben. Ze hebben talloze toepassingsmogelijkheden en je kunt er allerlei soorten (tuin)meubelen van maken.

Zo maak je een palletbank:

- Stapel twee pallets, de ene boven op de andere, op een plat oppervlak om een brede zitplek te creëren.
- Test of de gestapelde pallets de gewenste zithoogte hebben. Schroef de pallets op de dikste punten aan elkaar vast.
- Zet er nog een pallet recht achter als rugsteun en schroef deze stevig vast aan de twee andere pallets.
- Vrolijk je in elkaar geschroefde palletbank op met comfortabele kussens en een deken. De kussens maken de bank niet alleen uitnodigender, maar geven ook extra kleur en textuur aan je tuin.

Aan de slag met

Gardeners' World magazine

Tuininspiratie van dag tot dag

- Vol tips en handige checklists
- 365 dagen iets te doen in de tuin
- Elk weekend een heerlijke weekendklus

Nu voor
17,99

Bestel deze scheurkalender nu via

www.gardenersworldmagazine.nl/scheurkalender2026

Zolang de voorraad strekt

Scan de
QR-code
voor meer
informatie

Rijkdom uit de moestuin

Nieuwe
serie

Altijd al je eigen miniboerderij willen hebben?
Stadsboerin **Sara Ward** laat zien hoe je dat voor elkaar krijgt.

Sara Ward heeft in haar stadstuin een moestuin, fruitbomen en een heleboel kippen.

Sara Ward heeft een passie voor moestuinieren met de buurt en is directeur van *Cultivate London*, een sociale onderneming. [@hencorner](#)

“Hier, in ons hoekje van West-Londen, hebben we ons huis getransformeerd tot een stadsboerderij”

Ik hou van januari – de tijd waarin je opnieuw kunt beginnen. We kunnen de mislukkingen van afgelopen jaar vergeten en vol vertrouwen uitkijken naar overvloedige oogsten van al ons favoriete voedsel in het komende kweekseizoen in de tuin.

Hier, in ons hoekje van West-Londen, hebben we ons huis getransformeerd tot een kleine stadsboerderij met fruit- en notenbomen, een moestuintje, een heleboel kippen en drie bijenkorven. We schrijven alles op over wat we geoogst hebben, en het geeft enorme voldoening om niet alleen te zien hoeveel geld we besparen, maar ook hoeveel minder we het milieu belasten. In 2023 oogstten we voor € 4775 aan voedsel en stootten we bijna 340 kg minder CO₂ uit dan als we gebruik hadden gemaakt van commerciële intensieve landbouw.

De plek waar ik me gelukkig voel, is mijn moestuin bij de rivier. Ik heb die nog maar een paar jaar en aanvankelijk wilde ik hem gebruiken voor fruitbomen en honingbijen. Maar toen ik de bramen had weggehaald, zag ik dat ik er ook allerlei groenten en bessen kon kweken.

Planning is waar het om draait, en januari is de perfecte tijd om te beginnen!

Vooruit denken

De dagen in januari zijn weliswaar kort, maar je kunt toch zaaiplannen maken als start van het nieuwe jaar. De bal kan al gaan rollen als je een nieuw zakje tomatenzaad koopt of een envelop vindt met zaad dat je vorig jaar geoogst hebt van een bijzondere variëteit. Aan het eind van de maand of in februari zaai ik tomatenzaden, twee per vakje, in turfvrrije zaaigrond. Ik zet er een label met de naam van de variëteit bij, want aan de eerste blaadjes zie ik niet of het gele kerstomaatjes zijn of grote ‘Green Tiger’-tomaten. Als alles goed gelabeld is, helpt dat later in het jaar bij het uitplanten. Een echte favoriet is ‘Gardener’s Delight’: die doet het prima buiten een kas, produceert royale hoeveelheden tomaatjes die iets groter zijn dan een standaard kerstomaat en heeft een heerlijke, geconcentreerde smaak.

Ik kies nu ook mijn auberginezaden, die ik in een verwarmde zaaibak zaai om ze op gang te helpen. Omdat ik geen kas heb, streef ik naar planten die tegen mei sterk en volgroeid zijn, zodat ik ze na de laatste vorst kan uitplanten in de tuin. Zo hebben de plaatselijke hommels genoeg tijd om de tere bloemen te vinden, zich te buiten te gaan aan de nectar en de planten te bestuiven.

In heel januari kunnen zonnige dagen voorkomen en dan kun je, als de grond niet

Met de juiste
gewassen kan de late
winter verrassend
overvloedig zijn.

Knoflook houdt van de goed afwaterende grond van verhoogde bedden.

“Veel gewassen worden beter van kou en kunnen de basis zijn van een verwarmende maaltijd.”

te hard is, knoflooktenen planten om in de zomer te oogsten. Je kunt het beste nieuwe bollen kopen om te planten en er is keuze genoeg. Knoflook houdt van goed doorlatende grond die verrijkt is met organisch materiaal, zoals compost. Bewerk de grond voor en maak dan voorzichtig de individuele tenen los van de bol. Zorg dat het schilletje intact blijft en je de bolstool onderaan, waar de wortels uit groeien, niet beschadigt. Ik plant elke teen zo'n 4 cm diep en 10 cm uit elkaar, met het puntje naar boven. Let op onkruid, want dat berooft je knoflook van kostbaar water en concurreert ermee om zonlicht. Afgezien daarvan is knoflook makkelijk te kweken, dus begin maar vast te dromen over die zomerse, mediterrane recepten.

Op aardappels kun je rekenen in je moestuin: ze zijn behoorlijk sterk en goed om grond om te woelen die een tijdje niet bewerkt is. Ik heb verschillende variëteiten en hou vooral van rode aardappelen, zoals 'Desiree', waarschijnlijk omdat je die makkelijker ziet als het oogsttijd is. Dat neemt niet weg dat ik in eerdere jaren niet alleen aardappelen, maar ook flink wat gladde, bruine stenen uit het aardappelbed geoogst heb! Vanaf eind januari kunnen we hier in

ons milde klimaat aardappels voorkiemen, gewoonlijk zes weken voordat we ze willen poten. We zetten de pootaardappelen dan op een warme plek met veel licht, meestal in de vakjes van een oude eierdoos. Dat stimuleert de groei van sterke, dikke uitlopers en geeft de knollen een voorsprong voor als we ze uiteindelijk in de grond stoppen.

Ik hou me graag aan een paar data waarop aardappelen van oudsher worden geplant: St. Patrick's Day (17 maart) of rond Goede Vrijdag (dit jaar 3 april). Maar ze zeggen ook dat je kunt planten zodra de grond warm genoeg is om met je blote billen op te zitten!

Winterse overvloed

Mijn kwetsbare gewassen kweek ik meestal in de tuin bij het huis, waar ik er elke dag een oogje op kan houden. Meer robuuste gewassen, vooral als ze langzaam groeien of veel ruimte nodig hebben, kunnen in hun eigen tempo groeien in de moestuin.

In de winter groeit alles trager, maar veel gewassen worden beter van een beetje kou en kunnen de basis zijn van een verwarmende maaltijd. In januari kun je, zelfs als het een beetje sneeuwt, pastinaak, prei en diverse koolsoorten, zoals paarse spruit-

broccoli, oogsten. Ik ben vooral heel blij met de prachtige paarse spruitjes die we dit jaar gekweekt hebben. Ik moet alleen nog uitzoeken hoe ik ze het beste kan koken om ze hun kleur te laten behouden.

Paarse spruitbroccoli kun je eind winter, begin lente vaak meerdere keren oogsten.

Klusjes in januari

Het lijkt misschien of de tuin deze maand stil staat, maar het is de perfecte tijd om op te ruimen, terug te snoeien en te kijken welke planten hun beste tijd hebben gehad. Elke januari nemen mijn man en ik een weekend de tijd om onze fruitbomen te snoeien. We hebben drie appelbomen en een peer in de tuin, en nog veel meer fruitbomen in de moestuin. Het doel van deze wintersnoei is beschadigde en zieke takken te verwijderen, te zorgen dat de boom een open hart heeft voor een maximale luchtcirculatie en grote bomen beheersbaar te houden door hun kroon te verkleinen. In de loop van de jaren hebben we geleerd dat je niet alleen een snoei- en takkenschaar nodig hebt, maar ook een scherpe, schone snoeizaag voor dikkere takken en dat we niet meer dan 20 procent van het totale bladerdak moeten verwijderen. We hebben ook ontdekt dat als we hoge takken snoeien, het makkelijker en veiliger is om een zaag met een verlengstuk te gebruiken, dan om een ladder te staan.

Na de snoei kunnen grote takken worden opgestapeld in een hoek of langs een hek, als een habitat voor tuindieren. Kleinere takken knippen we met een snoeischaar in stukjes en gooien we in de compostbak.

■ **Compostbak** Kijk terwijl de compostbak openstaat rond in je moestuin of er uitgebloeide planten zijn. Mijn ervaring is dat bloemkolen wat grillig kunnen zijn: ze groeien zo veelbelovend, maar maken de belofte niet altijd waar. Trek ze uit de grond als je er niet van gaat eten en laat ze dienen als voeding voor je toekomstige gewassen. We hebben twee grote compostbakken: eentje om te vullen en eentje om te legen. Door de inhoud goed te keren met een spitvork krijgen alle micro-organismen de lucht die ze nodig hebben om oud organisch materiaal af te breken. Zelfgemaakte compost is perfect als mulch voor verhoogde bedden: het verbetert de bodem, voegt voedingsstoffen toe en helpt vocht vast te houden bij plantenwortels.

■ **Potten** Als de appelbomen gesnoeid zijn en de compostbakken gevuld, maken we ons klaar voor het komende seizoen door potten te sorteren en te wassen. Zoals ik al zei: het draait om de planning. En als alles klaar is, is het tijd om met een beker thee te dromen over de gewassen die gaan komen.

“Door potten te sorteren en te wassen, maken we ons klaar voor het komende seizoen.”

Ruim op en maak potten schoon als er weinig te doen is.

VOLGENDE MAAND Sara start het kweekseizoen in haar moestuin met beplantingsplannen en klusjes.

Vraag het Anne

Heb jij prangende tuin vragen voor Anne? Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. *Vraag het Anne*. Het is heel fijn als je ook een foto mee kunt sturen.

V Hoi Anne, hoe ga jij om met jouw rozen in de winter? Mijn buurvrouw snoeit die van haar tot bijna op de grond en zegt dat ik dat ook moet doen. Die van haar bloeien wel rijk in de zomer, maar pas best laat en ze blijven zo laag. En eerlijk gezegd ben ik ook zo gek op bottels. Mijn buurvrouw zegt dat bottels de rozenplanten zo uitput dat ze niet rijk bloeien in de zomer. Moet ik naar haar luisteren of zal ik mijn eigen plan trekken?

LIEVE GROENE GROETEN, JEANNETTE

A Ha Jeanette, lekker niet luisteren naar jouw buurvrouw, hoor. Zoveel tui-niers, zoveel tuinstijlen. De een wordt blij van orde, strak gesnoeide planten en opgeruimde borders, en de ander van een natuurlijke en rijke weelderigheid. Ik vermoed dat jij tot de laatste stijl behoort, en dat doe ik ook. Veel rozen zijn juist zeer geschikt om bottels te laten vormen. Deze vruchtzetting is heel belangrijk voor hun voortplanting, en aangezien die afhankelijk is van de bloem (want zonder bloem geen vrucht) zou ik me geen zorgen maken om een niet-bloeiende plant in de zomer. Bepaalde ramblers bijvoorbeeld, hebben een enorme groeikracht en bedekken in een paar jaar tijd je hele huis. Ik kan je aanraden lekker te grasduinen op de website van biologische rozenkwekerij De Bierkreek. Zij hebben een geweldige selectie. Geniet van jouw tuin en trek lekker je eigen plan. Jij moet ernaar kijken, het moet jou blij maken, en daarbij zal de natuur je ook nog dankbaar zijn. Die houdt ook niet van netjes.

LIEFS, ANNE

Rozenbottels zijn niet alleen mooi, ze zorgen ook voor broodnodig voedsel voor vogels.

FOTO: NEIL HEPWORTH

V Hai Anne, ik overweeg om een bijenvolk te houden in mijn tuin, maar ik twijfel. Er is niet een enorme hoeveelheid groen aanwezig hier in de stad. Daarbij zijn best veel mensen negatief over honingbijen momenteel. Ik weet het even niet. Heb jij tips?

GROETEN, MAURICE

A Ha Maurice, ik begrijp jouw twijfel. Een bijenvolk bestaat uit een gigantisch aantal bijen en in de bebouwde kom lijkt dat aantal dan wel heel groot. De reden dat mensen negatief doen over bijen is tweeledig. Enerzijds is er veel onwetendheid en wijzen mensen al snel naar een imker wanneer ze gestoken worden door een wesp of horzel. In de meeste gemeenten is het zo dat je een volk mag houden, mits er geen bezwaar wordt gemaakt. Zodra iemand zich meldt, heb je te bewijzen dat het veilig kan en soms win je dat niet. Anderzijds is het zo dat er veel wordt gesproken over honingbijen als concurrentie van wilde bijen. Je kunt je misschien voorstellen dat wanneer het slecht gesteld is met deze soorten, mensen bang zijn voor het effect wat zo'n volk kan hebben in een steeds minder biodiverse omgeving. Het is heel treurig dat we zo weinig natuur en gezonde tuinen over hebben om beide soorten welkom te kunnen heten. Dit zijn dus wat overwegingen waar je mee te maken hebt.

Als laatste geef ik je graag mee dat het belangrijk is met de vliegrichting rekening te houden. Richt die niet recht op iemands tuin, en weet ook dat je de vliegrichting kan aanpassen door hem bijvoorbeeld een aantal meter voor een schutting of schuurtje te plaatsen. Zo stelt het volk zich veel hoger af en vermijdt je meteen een beetje dat ze overlast veroorzaken bij burens. Ik zou ook vooral een cursus volgen voordat je de knoop doorhakt. Imkeren is echt een ambacht, en het is voor iedereen, de bijen, jou en burens, beter als je goed geïnformeerd bent.

LIEVE GROET, ANNE

Zorg dat je goed op de hoogte bent van alle 'do's en don'ts' voordat je met imkeren begint.

Wat je zoal met pompoen kunt doen: pannenkoeken maken bijvoorbeeld.

V Hai Anne, super gekke vraag maar ik heb dus echt een mooie pompoen-oogst, maar ik heb een beetje artritis in mijn handen en vind het snijden nogal een gedoe. Ik woon alleen en zie er iedere keer tegenop, terwijl ik pompoen geweldig lekker vind in sauzen en soepen. Heb jij misschien een tip?

DE LIEFSTE GROET, HENRIETTE

A Hallo Henriette, ik begrijp je helemaal! Wij noemen het ook 'het slachten van de pompoen', omdat het echt een heisa is. Ik heb een tip die denk ik heel goed voor je gaat werken. Ik doe het zelf heel vaak: doe de pompoen in z'n geheel in de oven. Pak hem in met zilverfolie en zet de oven flink hoog, rond de 220 graden. Na een tijdje – meestal na een uurtje – is de pompoen helemaal zacht. Je kunt hem dan zacht als boter door

tweeën snijden. De pitten schep je er zo uit, evenals het vruchtvlees. Je komt al schepend makkelijk tot op de schil en wat je overhoudt is heerlijk zacht. Vaak is het al zo zacht dat je het al roerend in een pannetje, aangevuld met gefruite uitjes en knoflook, tot een heerlijke saus maakt. Of je voegt nog een beetje bouillon toe voor een heerlijke soep. Met een staafmixer maak je het zo glad als je wilt.

LIEFST! ANNE

FOTO'S: JASON INGRAM, GETTY IMAGES, HELEN LOIK-TOMSON

“De meeste moestuinplanten zijn gulzig, dus pas de grondsoort aan.”

V Hallo Anne, ik heb een zanderige grond en dat gaat erg goed met alle wilde en mediterrane bloemen die ik kweek. Maar dit jaar ga ik toch eens aan een moestuin beginnen. Ik heb de ruimte en ik word steeds knorriger van hoe duur biologische groenten in de winkel worden. Je betaalt je blauw aan een enkele tomaat! Hoe zou jij dat aanpakken? Wat ik kweek aanpassen aan mijn grondsoort, of mijn grondsoort aanpassen aan wat ik kweek? Hoor ik graag!

MET GROENE GROETEN VAN JOHAN

A Hallo Johan, als ik jou was zou ik mijn grondsoort aanpassen aan wat je kweekt. De reden hiervoor is dat de meeste moestuinplanten gulzig zijn, en je anders beperkt bent in wat je kweken kunt. En het is juist de bedoeling dat je niet met een lege portemonnee de winkel uit blijft komen. Je schrijft dat je de ruimte hebt, dus ik zou

je ook vooral op het hart willen drukken je eigen compost te gaan maken. De aanschaf van biologische compost is namelijk best duur. Voor een eerste start zou ik een aantal verhoogde bedden met flink veel compost maken. Mocht je dat deze winter al doen, dan kan je vanaf het volgende voorjaar al lekker gaan oogsten.

SUCCES! ANNE

V Ha Anne, hoe kan ik het beste voor mijn kamerplanten zorgen in de winter? Eerlijk gezegd zijn kamerplanten gewoon minder mijn ding dan buiten tuinieren, maar een beetje groen binnen vind ik dan wel weer fijn, vooral in de winter. Ik gooi er best veel weg omdat ze vaak het loodje leggen, als ik heel eerlijk ben. Er zit ook best wat stof op het blad soms, maar om nou ieder blaadje met een doekje af te nemen gaat me wel echt te ver. Kortom: ik ben echt een luie binnentuiner. Tips zijn welkom.

DANKJEWEL! MARTIN

A Ha Martin, dat is stiekem best herkenbaar. Het is ook eigenlijk vele malen makkelijker om buiten te tuinieren. Mensen vergissen zich hier nog wel eens in. Planten staan buiten in hun natuurlijke omstandigheden. Onze huizen zijn veel te droog en soms te donker, tochtig en stoffig voor de meeste planten. Tel daarbij op dat ze in potten groeien in plaats van in de vollegrond, en ze staan op achterstand bij hun buitenburen.

Wat voor mij goed werkt, is ze om de zoveel tijd allemaal even onder de douche te zetten. Dit klinkt bizar maar werkt erg goed. Van een douche met lauw water in potten waar het water goed doorheen kan stromen, kikkeren ze helemaal op. Laat ze even helemaal uitlekken en zet ze zonder stof en met goed gespoelde wortels weer terug. Zo kan er weer goed fotosynthese plaatsvinden op het schone blad.

SUCCES! ANNE

Af en toe een lauwarme douche doet je kamerplanten weer helemaal opfleuren.

Met een (zelfgemaakte) koude bak kun je al vroeg in het seizoen beginnen met zaaien.

V Hallo Anne, ik weet niet of dit nu echt onder de tuin vragen valt, maar ik stel hem toch maar. Ik vind samen tuinieren echt ontzettend leuk, maar ik merk dat ik mijn partner soms fysiek niet kan bijhouden. Ik heb best veel last van mijn bekken (ik heb twee keer een tweeling gekregen) en hij wiedt onkruid en klust met resthout alsof het zijn lust en zijn leven is. Ik voel me dan een beetje schuldig, merk ik. Ik zou mij het liefst verder willen verdiepen in planten vermeerderen, maar het voelt lui om heel rustig te klooien wanneer hij voorbij komt met kruiwagens vol onkruid. Geen idee of je hier iets mee kan. Maar ik ben het in ieder geval kwijt, hahaha!

GROETJES, SYLVIE

A Ha Sylvie, ik vind het een leuke vraag! En ik vermoed een oplossing te hebben, ondanks het feit dat ik natuurlijk gewoon een medetuinier ben. Ik heb namelijk heel veel tuiniers mogen ontmoeten, ook veel stellen die samen de tuin of kwekerij bestieren. Wat mij opvalt is dat ik nog nooit een stel tegenkwam die precies dezelfde dingen leuk vindt om te doen. Best vaak is er een verdeling tussen mensen die gek zijn op het rondsjouwen,

wieden, maaien en klussen, en mensen die gek zijn op planten, honderden Latijnse namen kennen en graag zaaien en stekken. Wellicht behoort jij tot die laatste groep? In dat geval zou ik zeggen: laat weten aan je partner dat je een aantal koude bakken nodig hebt, omdat je werk gaat maken van het zelf zaaien en stekken van planten, en leg hem tegelijkertijd uit dat je het fijn zou vinden je daar wat meer mee bezig te houden,

in plaats van met pijn achter hem aan te hobbelen. Het kan zomaar zijn dat hij in zijn nopjes is met een concrete klusopdracht. Neem jouw passie ook alsjeblieft serieus. Echt groene vingers zijn eindeloos waardevol en de ruggengraat van menig tuin. Voor je het weet produceer jij zaaitrays vol met prachtige planten en verandert alles in een bloemenzee. Zet 'm op!

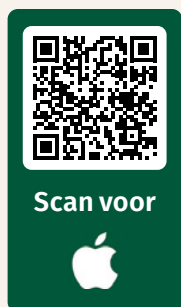
LIEFS, ANNE

Aan de slag met

Gardeners' World magazine

Lees *Gardeners' World* altijd en overal op je telefoon of tablet

- Lees de nieuwste editie direct in de app
- Gratis toegang tot eerdere nummers
- Sneller, eenvoudiger en met verbeterde leeservaring

Download de app!

Gratis voor abonnees!

Nog geen abonnee en ook digitaal lezen?

Je kunt een abonnement afsluiten via

www.gardenersworldmagazine.nl/abonnement

Iedere maand met **Gardeners' World** aan de slag?

12x voor
60,-
i.p.v. 95,⁸⁸

Abonneer je nu via

www.gardenersworldmagazine.nl/abo

of bel +31 (0)24 202 78 27 of scan de QR-code met de camera van je telefoon.

Deze actie is geldig zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice. Prijswijzigingen onder voorbehoud.

Scan de
QR-code
voor meer
informatie

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

68

80

84

90

95

96

Deze maand

- 68 De 7 hoofdzonden van Arit**
Arit Anderson onthult wat haar grootste tuinzonden zijn en zet die om in deugden.
- 74 Zorg goed voor vorstgevoelige planten**
Kweek en verzorg vorstgevoelige planten in potten.
- 80 Wintergeluk in een pot**
Verjaag de januariblues met een stijlvol beplante pot.
- 84 Tuinier je gezond**
Je gezondheid gaat erop vooruit door te tuinieren.
- 90 Onze favoriete kamerplanten**
15 van onze favorieten, inclusief verzorgingstips.
- 95 Inheemse held**
Witte dovenetel (*Lamium album*) stelt zichzelf voor.
- 96 Nieuw jaar, andere blik**
Govert gidst je door zijn tuin en vertelt wat hij doet voor meer biodiversiteit.

De 7 hoofdzonden van Arit

Arit Anderson onthult wat haar grootste tuinzonden zijn. Ontdek hoe je die van jezelf kunt ombuigen naar goede voornemens.

Als we aan tuinieren denken, roept dat gewoonlijk positieve gevoelens op: je doet iets goeds en je bent één met de natuur. Je kunt je zelfs heel deugdzaam voelen na een dag hard werken in de tuin. Ik betwijfel of er mensen zijn die na het tuinieren binnenkomen en vertellen welke hoofdzonden ze hebben begaan! We hebben aarde onder onze nagels en zweet op ons voorhoofd – dan kunnen we toch niks fout hebben gedaan?

In de geest van goede voornemens voor het nieuwe jaar ga ik mijn eigen tuindelicten bekijken door de lens van de zeven hoofdzonden. Maar als je die van mij leest, neem dan een kopje thee erbij en schrijf die van jezelf op. Hopelijk geeft dit nieuwe inspiratie om tuindieren, het milieu en ons eigen welzijn te helpen. Laten we dus eens kijken hoe we in 2026 een nieuwe start kunnen maken en die hoofdzonden kunnen omzetten in deugden!

Trots: het gazon

Toen ik ooit verhuisde, bestond mijn tuin uit het geijkte rechthoekige gazon met smalle borders. Als beginnend tuinier wilde ik graag het gazon houden en ik deed er alles aan om het mooi te houden. Een buurman daagde me uit: "Arit, we hebben elk jaar een wedstrijd wie het mooiste gazon heeft – trek het je niet aan als je die niet wint!" Met water, mest en maaier bij de hand verfiende ik mijn dagelijkse en wekelijkse rituelen en mijn perfect geslepen graskantsteker hield de gazonranden strak langs de borders. Ik was bere trots toen ik dat jaar toch won!

Van zonde naar deugd:

Inmiddels heb ik geleerd dat een tuin meer nodig heeft dan een strak gazon om aantrekkelijk te zijn voor tuindieren. Het is belangrijk stukken te hebben met hoog gras, waar ongewervelden zoals motten, vlinders, langpootmuggen en bladwespen kunnen schuilen, eten en broeden. Op hun beurt zijn ze weer voedsel voor zoogdieren en vogels. Door geen chemicaliën te gebruiken, minder vaak te maaien en wilde bloemen te verwelkomen in onze tuin, kunnen we trots zijn op onze bijdrage aan de biodiversiteit in onze tuinen.

Kies in plaats van een perfect gazon voor langer gras en wilde bloemen, zoals beemdkruid (links) om bestuivers te helpen.

Hebzucht: gereedschap

Het is bijna onmogelijk om naar een tuin-centrum of plantenmarkt te gaan zonder te kijken naar nieuw gereedschap. Ineens weet je niet meer wat je al hebt en wat ligt weg te kwijnen in je schuurtje. Die speciale snoeischaar die dikke takken moeiteloos doorsnijdt of de schop met lange steel die ongetwijfeld heel goed is voor je rug, lijken op de een of andere manier in je winkelwagen te moeten eindigen. Pas veel later herinner je je dat je van allebei al een paar exemplaren hebt!

Van zonde naar deugd:

Het juiste gereedschap is essentieel, maar het is ook nuttig om te kijken wat je al hebt. Heb je echt die hippe snoeischaar nodig of kun je een oude snoeischaar nieuw leven inblazen door hem te repareren? Als ik echt gereedschap nodig heb, koop ik het graag bij een kraam met gerepareerde tweedehands spullen. Als je je eigen gereedschap niet durft te repareren of slijpen (zie p. 44), zoek dan eens op internet naar bedrijven die dat voor je kunnen doen.

Check hoeveel snoeischaars je hebt voor je er meer koopt en onderhoud ze goed zodat ze jaren meegaan.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/GEORGECLERK; NEIL HEWORTH (LOCATIE: CHARLES RUTHERFORD & RUPERT TYLER, 51 THE CHASE, LONDON SW4 0NP); JASON INGRAM

Laat je niet gek maken door slakken, maar lok padden (rechts) om ze weg te houden.

Boosheid: slakken

Pas toen mijn buurman me om half 7 's ochtends sms'te – toen ik op slakkenjacht was, om te vragen wat ik aan het doen was – besepte ik dat slakken mijn leven beheersten. Mijn woede is gericht op wat ze doen (mijn lupines opvreten, mijn dahlia's vernielen) niet op wat ze zijn. En ze weten precies hoe ze weer thuis moeten komen, dus het heeft geen zin ze over de schutting te transporteren, want ze zijn snel weer terug.

Van zonde naar deugd:

Er zijn meer dan 100 soorten slakken in Nederland en België, maar slechts een paar voeden zich met levende planten. De meeste eten rottend materiaal en zijn echt onze vrienden. We moeten ons dus concentreren op het minimaliseren van de ongewenste schade die die paar lastpakken aanrichten. Belangrijk is welke planten je kiest: dik of wasachtig blad is minder aantrekkelijk.

Bescherm jonge planten en zorg voor habitats voor roofdieren zoals padden, hazelwormen, loopkevers en vogels. Slakken foerageren 's nachts en houden van koele, vochtige omstandigheden, dus als je water moet geven, doe dat dan 's ochtends. Zo beginnen planten de dag goed en kan de bodem opdrogen voor het avond wordt.

Afgunst: de perfecte moestuin

Ach, had ik maar een moestuin! De ruimte om meer zelf te kweken, te kletsen met medemoestuiniers, goede tips te krijgen en oogsten te delen. Mijn goede vriendin Vicky is een geweldige moestuinier en fantastische kok. Ze weet dat ik jaloers ben op haar moestuin en alles wat ze elk jaar voor elkaar krijgt. Maar ik moet me er helaas bij neerleggen dat dit er voor mij niet in zit. Ik kan alleen maar toekijken en dromen.

Van zonde naar deugd:

Wat ik geleerd heb, is dat je geen moestuin nodig hebt om wat voedsel of nuttige bloemen te kweken om je goed te voelen. Groenten kweken in een deel van je border of tussen sierplanten in is prima te doen. Ik heb een paar grote bakken aan de zijkant van mijn huis en elk jaar reserveer ik een paar daarvan voor eetbare gewassen. Bernagie, komkommer, Oost-Indische kers en zelfs

bloemkool: ik heb ze allemaal uitgetrueerd in mijn minuscule bakkenmoestuin. Hoe klein de oogst ook is, het voelt goed om het zo te doen en ik ben niet meer jaloers. Voor nu dan!

Als een moestuin geen optie is, kweek dan gewassen in bakken (links).

Zaai dit voorjaar bloeiende eenjarigen, van felgekleurde afrikaantjes tot bijvriendelijke cosmea (inzet).

Lust: een pluktuin

Lust is een intens verlangen naar iets en in mijn geval is dat het verlangen een pluktuin of bloemenboerderij te hebben. Het heeft iets magisch om met een schaar in je hand door een overvloed aan bloemen te lopen en te weten dat er genoeg is om te knippen en ook nog voor de tuindieren. Dit is misschien niet de ergste hoofdzonde, maar lust is wel iets om aan te werken als ik gelukkiger wil worden met de tuin die ik heb.

Van zonde naar deugd:

Hoe klein je tuin ook is, het is belangrijk om er bloemen in te zetten waar je blij van wordt. Eenjarigen opkweken uit zaad is zo leuk, en omdat het hun levensdoel is te bloeien en zaad te zetten, blijven ze bloeien als je ze regelmatig plukt. Ze staan zo mooi naast andere planten zoals rozen, dahlia's en bestuivervriendelijke vaste planten. Dus als je weinig ruimte hebt, moet je jongleren met je favorieten, maar dat is de charme van tuinieren!

Gulzigheid: zaden

Volgens mij ben ik niet van nature gulzig. Natuurlijk heb ik wel eens te veel gegeten en wilde ik dat mijn broek wat minder strak zat, maar gulzigheid qua tuinieren? Daar moest ik diep over nadenken. Totdat mijn oog viel op de dozen op de plank: bomvol zaadzakjes. Al die veelbelovende pakjes die mijn hoop voor de tuin belichamen. Maar om al dat zaad op te kweken, zou ik die jaloersmakende moestuin en die bloemenboerderij moeten hebben ...

Van zonde naar deugd:

Het is heerlijk om te praten met een gepassioneerde kweker die zijn overvloed wil delen en dat moet ook zo blijven. Dat heerlijke gevoel kun je doorgeven door zaadjes met anderen te delen. Als je zaden oogst van je eigen planten, bewaar je de genetische eigenschappen van je plant en zijn aanpassingen

aan je tuin. Je legt dus je persoonlijke zaadbank aan. Natuurlijk is het ook leuk om zaad te kopen bij betrouwbare leveranciers, maar let op de uiterste gebruiksdatum en geef wat je te veel hebt zo vaak mogelijk weg (sprak zij tegen zichzelf).

Aanlokkelijke zakjes en veelbelovende zaaddozen verleiden je al gauw tot het kopen van meer zaad dan je kunt zaaien.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH

De meeste tuiniers nemen niet genoeg tijd om ontspannen in hun tuin te zitten, maar een beetje scharrelen is ook heel heilzaam.

Luiheid: niet genoeg?

Ontspannen in een ligstoel, boekje erbij, soezen in de zon: ik neem in mijn eigen tuin niet vaak de tijd om letterlijk niets te doen. Het zijn zeldzame momenten van pure luxe en al gauw sta ik weer op om wat klusjes te doen. Ik denk dat dit alleen een zonde wordt als de luiheid aanhoudt en dingen niet gedaan worden, waardoor je je planten verwaarloost.

wetenschappers heeft het een positief effect op de gezondheid als je minstens twee uur per week in de natuur doorbrengt en artsen kunnen tegenwoordig tuintherapie voorschrijven naast of in plaats van medicijnen. We hebben het allemaal nodig af en toe te ontstressen in de natuur, ons lichaam rust te geven, te dagdromen en bij te tanken.

Van zonde naar deugd:

Als je niet lang kunt stilzitten, is scharrelen in de tuin een geweldige manier om te ontspannen en tegelijkertijd een paar simpele klusjes te doen. Alleen al het in de tuin of in de natuur zijn is goed voor je. Volgens

BEGIN HET TUINSEIZOEN MET DE KRACHT VAN PUUR NATUUR

EEN GEZONDE TUIN BEGINT AL IN JANUARI

In januari lijkt de tuin in rust, maar onder de grond werkt het bodemleven stil door. Micro-organismen breken organisch materiaal af, insecten overwinteren in de mulchlaag en de bodem bereidt zich voor op het groei seizoen. Juist nu leg je de basis voor een sterke, gezonde tuin!

GEEF NIEUWE AANPLANT DE BESTE KANS MET DE MEEST NATUURLIJKE PLANTENVOEDING

ORGANISCHE MESTSTOF
HOU DE WERELD NATUURLIJK!

GOUD UIT DE NATUUR
Goedgekeurd voor de BIO logische tuin

ORO WOLKORREL®

dé 3-in-1 oplossing
voor een sterke bodem

Gemaakt van 100% schapenwol, een reststroom die anders verloren zou gaan. Een circulaire, duurzame keuze voor de tuin van 2026. Slim, natuurlijk en toekomstgericht.

Met ORO wolkorrel verbeter je de bodem zonder synthetische meststoffen. Goed voor je planten, goed voor de biodiversiteit en goed voor de planeet.

www.OROwolkorrel.nl

ORO wolkorrel • 100% natuurlijk • 100% circulair

Zorg goed voor vorstgevoelige planten

Adam laat zien hoe je vorstgevoelige planten in potten kweekt, water en mest geeft en verzorgt, zodat ze op hun mooist blijven.

Vetplanten in potten geven een exotisch accent aan een zonnig, beschut plekje.

Vorstgevoelige planten – van vetplanten in bakken tot opvallende tropische planten in borders – geven een tuin een exotisch accent. ‘Vorstgevoelig’ wil zeggen dat planten beschadigd raken of sterven bij lage temperaturen, hetzij nachtvorst of een paar dagen koud weer. Vorstgevoelige planten hebben ‘s winters ook bescherming nodig. Dat betekent niet per se dat je ze in de koudere maanden in een kas moet zetten. Bollen uit de grond halen of vliesdoek om een plant wikkelen kan al genoeg zijn. Laat dat je dus niet afschrikken. Het is niet moeilijk om voor vorstgevoelige planten te zorgen en ze geven afwisseling, kleur en spektakel aan je tuin.

Begonia's floreren in lichte schaduw en bloeien de hele zomer uitbundig.

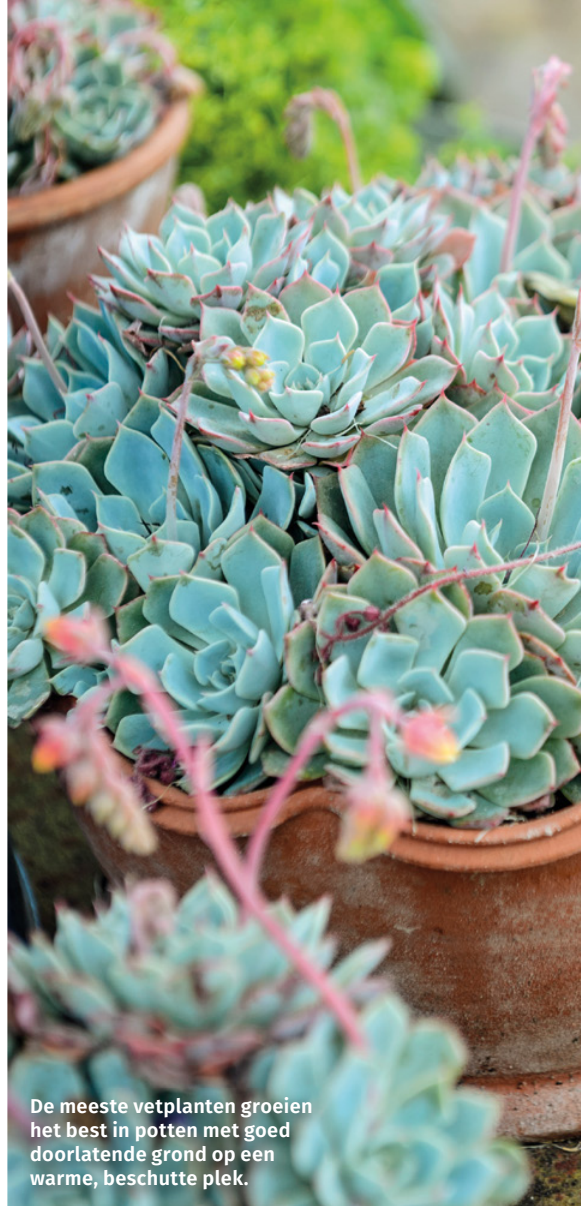
Zomerse perkplanten

Ik heb een zwak voor perkplanten. Ze zijn handig om een tuin de hele zomer van uitbundige kleur te voorzien. En ze kunnen een nieuwe tuin of border verlevendigen zolang kleine bomen en heesters nog niet volgroeid zijn.

Ik gebruik ze voornamelijk als opvulling in bakken, in turfvrrije, universele potgrond met regelmatig vloeibare voeding. De meeste perkplanten zijn ook blij met goede tuingrond en er is ruime keuze voor een standplaats in de zon of halfschaduw.

Deze planten leven weliswaar kort of zijn eenjarig, maar ze zijn makkelijk op te kweken uit zaad en zijn bovendien niet duur. Ook zijn ze overal te krijgen als trayplantjes in verschillende grootten. Je bespaart geld door kleine trayplanten te kopen en binnen verder te kweken, maar dat kost wel meer tijd, omdat je de planten moet verpotten.

Plant zomerse perkplanten buiten uit als de kans op vorst voorbij is en kop ze regelmatig om de bloei op gang te houden. Geef ze ook genoeg water.

De meeste vetplanten groeien het best in potten met goed doorlatende grond op een warme, beschutte plek.

Fleur je terras of kas op met felgekleurde chilipepers, die ook nog eens heel lekker zijn.

Vetplanten

Vetplanten houden van warmte en verdragen droogte. In hun stengels en bladeren slaan ze water op, waardoor ze lang zonder regen kunnen. Ik kweek mijn vetplanten in bakken die ik in mijn graveltuin zet of op trap treden in de zon.

Elk jaar verpot ik ze in het late voorjaar. Ik gebruik dan turfvrrije universele potgrond met wat tuinaarde en tot 40 procent scherp zand voor de drainage. Verder voeg ik mest met vertraagde afgifte toe.

Eind mei zet ik ze buiten, waarna ik ze royaal water geef. Dan laat ik de potgrond uitdrogen voor ik ze weer water geef. Let goed op dat je niet te veel water geeft. De meer winterharde soorten kunnen het hele jaar buiten blijven staan. Zet ze dan wel op een beschutte plek, beschermd tegen zware winterbuien.

Pas op voor luizen, (naakt)slakken, rupsen en taxuskevers. Ik pluk die met de hand weg, maar je kunt ook aaltjes inzetten.

Vorstgevoelige eetbare planten

Ik heb met succes oca- en *Apios americana*-knollen gekweekt, die ik eind mei, begin juni uitplante in potten of de vollegrond. Oca's smaken laat in het seizoen heerlijk, hebben mooi klaverachtig blad en bloeien van eind augustus tot begin september. *Apios*, of indianenaardappel, is een klimplant die eetbare bonen produceert. Hij wordt meer dan 1,8 m hoog en heeft donkerkarmozijnrode bloemen.

Vorstgevoelige eetbare planten hebben warmte nodig, dus als je geen kas hebt, kweek ze dan op in een serre of op een vensterbank tot het warm genoeg is om ze buiten te zetten.

Als het zover is, kies dan een beschutte plek waar veel zon komt. Zorg dat deze planten niet uitdrogen en geef ze regelmatig vloeibare mest. Geef tomaten vruchtbare grond of turfvrrije potgrond. Geef ze regelmatig water en om de 7-10 dagen vloeibare, kaliumrijke voeding zodra ze in bloei komen.

Tropische planten

Mijn interesse in tropische planten werd gewekt door Christopher Lloyd in *Great Dixter*. Met spectaculaire toppers zoals canna's, siergemberen en bananen waan je je absoluut in een andere wereld. De opvallende bloemen zijn één groot feest en het weelderige blad leeft op in een zomerse regenbui.

Tropische planten vormen een gevarieerde groep, maar meestal houden ze van goed doorlatende, luchtige en vruchtbare grond. Geef ze een beschutte plek of maak eerst een beschermende omlijsting

van groenblijvende heesters en voeg dan de tropische planten toe. Ik heb geen grote ruimte beschikbaar voor tropische planten, dus zet ik ze in potten bij elkaar.

Niet alle tropische planten hoeft je uit de grond te halen om binnen te overwinteren. Als je boomvarens, bananen en palmbomen in vliesdoek wikkelt, is dat vaak al genoeg en andere tropische planten kunnen overleven met een dikke, isolerende mulchlaag. Als je je planten met zorg kiest, kun je het extra werk dus beperken.

Alleen al het blad van canna's geeft een exotische sfeer, zelfs voordat de bloemen verschijnen.

Salvia's, zowel in potten als in borders, blijven bloeien tot de eerste vorst.

Vorstgevoelige vaste planten

Salvia's, dahlia's en andere vorstgevoelige vaste planten zorgen tot laat in het seizoen voor waardevolle kleur. Je kunt ze in potten kweeken, maar er ook gaten in borders mee vullen. Plant ze uit in het late voorjaar, na de laatste vorst, in grond die je verrijkt hebt met compost of goed verteerde stalmest.

Nu het klimaat warmer wordt, kun je dahlia's in de winter in de grond laten als ze op een plek staan die droog blijft en als je ze een mulch van gecomposteerde schors geeft. Verhuis planten in potten die net wel of net niet winterhard zijn 's winters naar een beschutte plek en wikkel vliesdoek of jute rond de pot als isolatie voor de wortels.

Help vorstgevoelige planten de winter door

- Ken je plaatselijke omstandigheden. Vorstgevoelige planten kweken op de Wadden zal anders zijn dan ze kweken in Zuid-Limburg. Ook een heel natte of open standplaats is van invloed op de vorstbestendigheid van planten. Leer dus je eigen plek goed kennen. De meeste tuinen hebben microklimaten die extra beschutting bieden of gevoeliger zijn voor vorst. Houd ook rekening met je bodemtype: is je bodem goed doorlatend of zwaar, drassig en koud in de winter? Dit beïnvloedt allemaal hoe goed je vorstgevoelige planten het doen. Of je een plant 's winters binnenhaalt of buiten laat staan, hangt af van de plant, de standplaats en dus ook je lokale klimaat.
- Begin zo rond eind september, voordat het kouder wordt, na te denken over het beschermen van je planten.
- Als je vorstgevoelige planten binnen laat overwinteren, haal ze dan voor de eerste vorst uit de grond en zet ze in potten terwijl ze in rust zijn. Zet ze op een vorstvrije plek.
- Als je ze in de grond laat, breng dan in de herfst rond de wortels een minstens 5 cm dikke mulch van compost, goed verteerde stalmest of gecomposteerde schors aan. Stro werkt ook goed.
- In koudere regio's is het veiliger de knollen van vorstgevoelige planten zoals begonia's en dahlia's te bewaren op een vorstvrije plek, zoals een schuur of een garage die aan het huis vastzit. Droog de knollen af en controleer in de winter regelmatig op tekenen van ziekte of rotten.
- Zet vorstgevoelige heesters en vaste planten in potten in een vorstvrije kas of serre.
- Isoleer potten die te groot zijn om te verplaatsen met meerdere lagen jute of vliesdoek.
- Houd planten 's winters in de kas netjes, want dat helpt schimmelziekten en plagen voorkomen. Pas op voor de taxuskever, vooral in potten met bijvoorbeeld fuchsia's en begonia's – hapjes uit bladeren zijn daarvoor een sterke aanwijzing.
- Begin eind voorjaar vorstgevoelige planten af te harden door ze geleidelijk te laten wennen aan de omstandigheden buiten. Open de kasdeur overdag of zet planten overdag buiten en haal ze 's nachts weer binnen.
- Plant ze weer buiten als er geen kans op strenge vorst meer is, meestal eind mei.

Zet aeoniums 's winters in een kas en geef ze met vliesdoek wat extra bescherming.

Haal dahlia's uit de grond, borstel de aarde eraf en bewaar ze op een droge, vorstvrije plek.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op
Het grote ecologische pluktuinboek

**Vul in en
maak kans!**

Vul het antwoord vóór
27 januari 2026 in op
[www.gardenersworld
magazine.nl/puzzel](http://www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel)

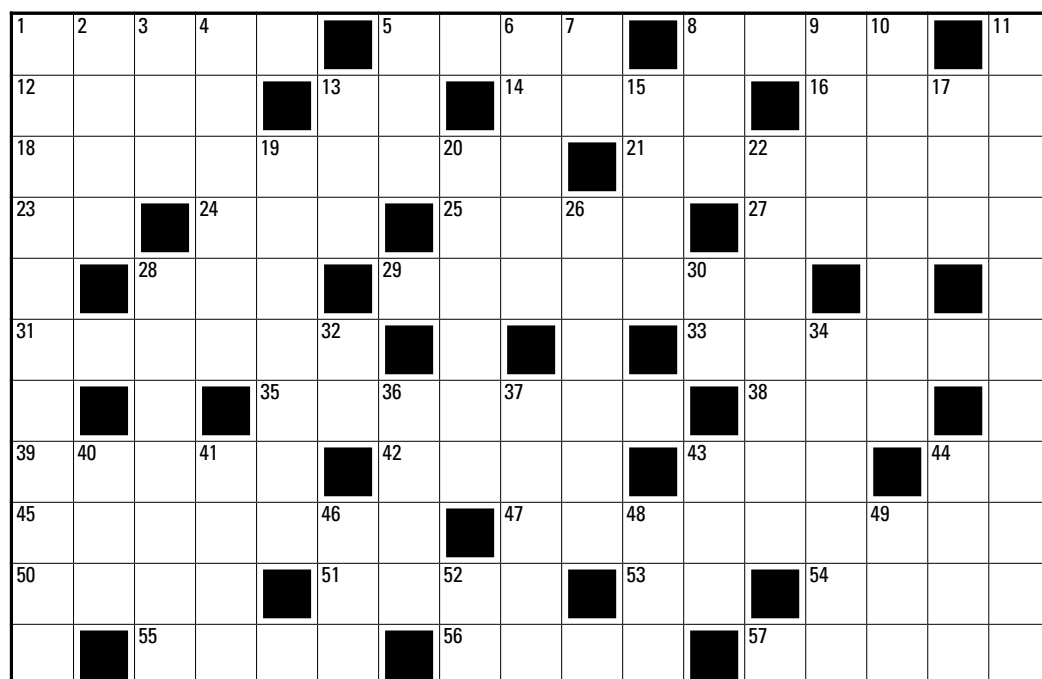
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 republiek in Afrika 5 zangvereniging 8 bordspel 12 eigenaardig 13 ondersteek 14 land in Zuid-Amerika 16 band 18 atletieknummer 21 aan alle kanten omringen 23 lidwoord 24 regel 25 erbinen 27 voorname mensen 28 hertensoort 29 klier in de keel 31 Overijssels dialect 33 rondzwervende steppebewoner 35 zeggen 38 flink gevorderd 39 woonlaag 42 tropische vetplant 43 grasland 44 geluidsdrager 45 opschrijven 47 wintervoertuig 50 bak 51 adellijk 53 oude lengtemaat 54 Chinees zeilschip 55 plaats in Noord-Holland 56 mager 57 roofdier.

verticaal

1 financiële term 2 woestijnbron 3 vloeibaar 4 weiden 5 varkensstal 6 theatervoorstelling 7 opnieuw (in samenstellingen) 8 sterkedrank 9 tweetal 10 delicatessen 11 onder in een schip 13 stevige vogelvoer 15 cirkelvormig 17 hoofddekkel 19 weggebruiker 20 godshuis 22 van mening zijn 26 bezinning 28 connectie 30 plus 32 politieke partij 34 kind 36 zijkant 37 buideldier 40 dicht 41 betaalmiddel 43 goed 44 kleine munt 46 rivier in Utrecht 48 uitgestrektheid 49 vod 52 bijwoord.

26	57	24	47	29	26	39	3
----	----	----	----	----	----	----	---

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

Het grote ecologische pluktuinboek

Lies Couckuyt en Monique van Wegen

Heb je het gezien? Vanaf deze maand schrijft bloemenboerin Lies Couckuyt (Fleur-Couleur) een nieuwe reeks artikelen voor *Gardeners' World magazine* onder de noemer 'Armen vol bloemen' (p. 22). Lies is ook auteur van dit mooie standaardwerk over ecologisch pluktuinieren, dat zij samen met bloemenkweker Monique van Wegen (Atelier Botanica) heeft gemaakt. Met de verdie-

pende tips leer je de mooiste plukbloemen te kweken en heb je binnen no-time je huis vol bloemen staan. Gifvrij, insectenrijk en voordelig.

Lies en Monique nemen je mee door de seizoenen heen en de klussen die daarbij aan de orde zijn. Ook geven ze veel achtergrondinformatie waardoor je niet alleen weet hoe je je tuin mooi krijgt, maar ook waarom. (Vonk Uitgevers, € 34,99)

WIN!

Kies een plek naast een deur of voor een raam, zodat je de pot met gemak kunt bewonderen.

Deel 2

Wintergeluk in een pot

Nick Bailey verjaagt de januariblues met een stijlvol beplante pot die de stemming gegarandeerd verbetert.

Veel mensen voelen zich in de periode na de hectische feestdagen een beetje somber en lusteloos. Creëer deze elegante potcompositie om wat van de feestvreugde terug te krijgen. In termen van kleur weerspiegelt dit tafereel de ijskoude januarisfeer, maar het loopt ook over van nieuw leven.

Met een lichtblauwe pot als basis is het kleurenpalet van de planten beperkt tot blauwe, grijze, groene en witte tinten. Een zachte moslaag zorgt voor de groene kers op de taart. De planten bloeien in januari en februari, en zijn dus perfect om een winters terras mee op te fleuren.

Deze pot is geïnspireerd op de ijskoude januarimaand. Hij is beplant met koelblauwe en grijze bladplanten, waartegen de zuiverwitte bloemen aan de voorkant goed uitkomen. De planten blijven maandenlang mooi, waardoor de compositie ideaal is als lichtpuntje in een donkere hoek of als blikvanger op een terras. En als hij over zijn hoogtepunt heen is, kun je de conifeer en lavendel naar de tuin verhuizen, terwijl je het nieskruid en de sneeuw-klokjes in een kleinere pot kan laten rus-

ten, waar ze zich kunnen voorbereiden op de volgende winter.

Er is een grote keus aan sneeuwkllokjes, maar voor wat extra spektakel heb ik de grootbloemige soort *Galanthus elwesii* gekozen. De overige planten zijn een witte kerstroos (*Helleborus niger*), lavendel 'Silver Mist' en de jeneverbes *Juniperus* 'Blue Arrow'. Deze conifeer heeft een belangrijke rol: hij vormt de schakel met de lichtblauwe tint van de pot, verwijst naar de grijs tinten van de lavendel en doet

het schitterende wit van de sneeuwkllokjes mooi uitkomen. Zet de pot op een plek met ochtend- of avondzon om hem echt te laten stralen.

Dit heb je nodig

- *Galanthus elwesii* x 5
- *Helleborus niger* (wit) x 1
- *Juniperus* 'Blue Arrow' x 1
- *Lavandula angustifolia* 'Silver Mist' x 2

Beplant je pot

Geef je planten flink water en volg dan Nicks makkelijke stappen om je winterpot te maken.

Vul de pot voor twee derde met turfrijke potgrond en meng daar wat tuinaarde door om de vocht-houdendheid en voedingswaarde te verhogen.

Zet de lavendel en de conifeer aan de achterkant en de zijanten van de pot in de potgrond. Deze planten vormen samen de achtergrond.

Tip

Bij winterharde vaste planten kun je voor het planten gerust wat potgrond van de wortels te halen, zodat je meer planten in de pot kwijt kunt.

Plaats de sneeuwkllokjes en de kerstroos aan de voorkant. Ontdoe de wortelkluiten zo nodig van wat potgrond, zodat alle planten in de beperkte ruimte passen.

Bedek de potgrond tot slot met een laagje mos. Dit kun je uit eigen tuin halen of kopen. Voor de visuele samenhang moet je wel alle potgrond bedekken.

De potgrond verzorgen

De potgrond in potten heeft wat aandacht nodig om je planten goed te kunnen ondersteunen. Volg de tips van Nick voor een optimale potgrond.

Potgrond in een pot gedraagt zich anders dan de grond onder je voeten. Dit groei-medium bevat doorgaans minder nuttige beestjes en minder voeding. Ook is het gevoeliger voor inklinking dan tuinaarde. Het is echter gemakkelijk om deze problemen op te lossen. Als je een beetje tuinaarde door de potgrond mengt, voeg je nuttige organismen toe die de grond gezond houden. Hou gedurende het groeiseizoen de voedingswaarde op peil door geregeld vloeibare mest toe te dienen om de snelle groei van de planten te ondersteunen. In het najaar en de winter houden mestkorrels met langzame afgifte de trager groeiende planten tevreden.

Inklinking van de potgrond kun je op een aantal manieren vermijden. Breng op de potgrond een mulch van organisch materiaal aan, bijvoorbeeld compost of champost. Dit voorkomt dat er regen op de potgrond spat, waardoor die zou inklinken. Mulch heeft het bijkomende voordeel dat het een isolatielaag vormt en dus de plantenwortels beschermt.

Ik hark het oppervlak van de potgrond na een paar maanden open om ervoor te zorgen dat water, voedingsstoffen en lucht er beter in kunnen doordringen. Potgrond kan ook uitgeput raken. Als je geregeld verse potgrond toevoegt, blijven de planten gezond en hebben ze altijd verse grond om in te wortelen.

“Geregelde porties vloeibare mest ondersteunen de planten wanneer ze snel groeien; mestkorrels met langzame afgifte houden trager groeiende planten tevreden.”

Gebruik verse turfrijke potgrond om je potplanten een goede start te geven.

BOVEN Vloeibare mest is ideaal wanneer planten snel voedingsstoffen nodig hebben en kun je het beste in het voorjaar en de zomer toedienen. LINKS Meet de juiste hoeveelheid mestkorrels met langzame afgifte af.

Tuinier je gezond

Tuinieren is goed voor je! Hier zijn een paar voorbeelden hoe je algehele gezondheid erop vooruitgaat als je met je handen in de aarde wroet, heilzame planten kweekt en in contact staat met de natuur.

Tuinieren levert meer op dan mooie bloemen en verse groenten – het is ook een krachtige manier om je welzijn te verbeteren. Het maakt niet uit of je kamerplanten verzorgt, in de aarde graaft of je eigen voedsel kweekt – louter het bezig zijn met planten of de natuur ingaan helpt je om te herstellen, nieuwe energie op te doen en op adem te komen.

Dat is vooral 's winters belangrijk, wanneer de donkere dagen en het koudere weer hun tol eisen van ons lichamelijke en mentale welbevinden. Er zijn ook momenten in het leven dat je wat extra hulp van de natuur nodig hebt, van geneeskrachtige kruiden en voedzame planten in de strijd tegen stress of ziekte, tot een bosbad of een gemeenschapstuin om heling en verbondenheid te vinden.

In dit artikel geven we een aantal voorbeelden van hoe de natuur helpt bij het verbeteren van je welzijn. Lees hoe tuinieren je veerkracht kan geven en tot een gezondere levensstijl kan leiden. Ze laten zien dat iedereen zich beter gaat voelen door met planten bezig te zijn, ongeacht de omstandigheden.

Tuinieren geeft energie

Tuinliefhebber Ralph Stoové gaat rollend door het leven. Hij is ervan overtuigd dat een beperking geen belemmering hoeft te vormen om tuinplezier te beleven. Het vergt alleen soms wat aanpassingen en creativiteit.

“Mijn lijf functioneert door enkele chronische ziektes en beperkingen net even wat anders dan gemiddeld. Door mijn chronische ziektes heb ik vaak weinig energie. De energie die ik heb, moet ik daarom heel gericht inzetten. Tuinieren met oog voor de natuur heeft een belangrijke plek in mijn leven. Het helpt me om in beweging te blijven, terwijl ik ook heerlijk kan ontstressen als ik met plantjes of onze kipjes bezig ben. Ik vind het geweldig om van de bramen, frambozen en andere bessen heerlijke jams te maken.

Onze tuin ligt verscholen in het bos, waar leven in de natuur en tuinieren naadloos in elkaar overgaan. Die bossige omgeving is echter geen excuus om helemaal niet te snoeien. Neem bijvoorbeeld de vlinderstruiken, die als een soort haag langs ons tuinhek staan. Zodra de vorst voorbij is, kan de snoeischaar erin. Vaak wordt geadviseerd om die tot wel 30 centimeter hoogte terug te snoeien. Dat

is helemaal prima, maar ik snoei ze zelf om meerdere redenen wat hoger. Sowieso kan ik niet zo goed bukken, dus vanuit mijn rolstoel knip ik de takken op ongeveer een meter hoogte af.

Wat mij enorm helpt, is om werkzaamheden op te splitsen. Op een to-do lijstje wissel ik grote en kleinere tuinklusjes met elkaar af. Ik had laatst een fysiek goede periode en heb me toen gestort op het maken van een flink vogel- en insectenbadje. Dat duurde een paar dagen, maar ik was zo trots als een pauw toen die af was. Het afvinken van dat klusje gaf me veel voldoening. Daarna stortte ik me pas weer op iets anders. Toen had ik wat minder energie, dus heb ik slechts wat snoeiwerk verricht aan mijn drie peperplantjes. Dat stond ook op mijn to-do-lijst. Dus na het afvinken daarvan voelde ik me evengoed voldaan.”

“Op een to-do lijstje wissel ik grote en kleinere tuinklusjes met elkaar af.”

Een fruitplukker is een handig hulpmiddel bij het oogsten van appels of peren.

Vanuit de rolstoel wordt de vlinderstruik op ongeveer een meter gesnoeid.

FOTO'S: ADOBE STOCK/JACKFROG; RALPH STOOVÉ

De connectie met de natuur

Onderzoek heeft aangetoond dat een natuurlijke omgeving stressverlagend en stemmingsverbeterend werkt. Vooral bossen hebben die invloed, omdat je daar echt het gevoel krijgt dat je bent ontsnapt aan het dagelijkse leven en nieuwe energie opdoet. Bovendien scheiden planten fytonciden uit – vluchtige organische stoffen – die je inademt wanneer je door de bossen wandelt. Fytonciden zijn goed voor onze gezondheid, omdat ze bijdragen aan de regulering van ons immuunsysteem en stress verminderen.

Wanneer je de natuur beter leert kennen, groeit je verwondering. Als je begint te begrijpen hoe de verschillende elementen van een ecosysteem samenwerken, wordt je beleving van het buitenleven nog rijker. Je gaat steeds meer waarnemen. Dat is een krachtig aspect van een boswandeling: je ogen gaan open voor een wereld om je heen zoals je die misschien nog nooit eerder hebt ervaren. Ook al denk je dat er in januari niet veel gebeurt in de natuur, er is genoeg te zien. De mannelijke bloemen van een hazelaar, bijvoorbeeld, beginnen als kleine, dikke sigaarvormige knoppen en ontkiemen als gele, pollenrijke 'katjes' die schommelen in de wind. Bekijk je de takken

van dichterbij, dan zie je ook de lichtroze vrouwelijke bloemen. Lijsters laten in deze tijd van het jaar hun eerste baltsliederen horen en het is echt genieten wanneer je ze na de winterse stilte weer hoort zingen.

De natuur is in het algemeen goed voor ons welzijn. Zelfs in een park midden in de stad krijg je het gevoel dat de natuur je omhult. Ze vormt een fysieke barrière tussen jou en de drukke buitenwereld – of het nu gaat om verkeerslawaaï of het jachtige dagelijkse leven. Sommige mensen voelen zich opgesloten in een bos en geven de voorkeur aan een open gebied, zoals een strand, maar het is belangrijk om verschillende natuurlandschappen te bezoeken.

Een bos in de winter werkt op de een of andere manier 'aardend'. De natuur neemt rust, alles vertraagt en op de grond liggen herfstbladeren die vergaan en de bodem verbeteren. Dit herinnert ons eraan dat we niet altijd volop aan het werk hoeven zijn. De natuurlijke cyclus van rust en herstel kan dienen als een metafoor voor ons eigen leven. Het geeft ons de mogelijkheid om een pas op de plaats te maken en na te denken, in de wetenschap dat het voorjaar in aantocht is.

Deze maand is er in bossen van alles te zien, zoals het ontkiemen van de katjes van de hazelaar.

Een gemeenschappelijke tuin geeft mensen de kans om in contact met anderen te komen en zwaar werk – zoals aardappels rooien – te verlichten.

Samen tuinieren

Gemeenschapstuinen zijn belangrijker dan ooit, vooral in stedelijke gebieden waar veel mensen zich los van de natuur voelen. De tuinen verbeteren de mentale en lichamelijke gezondheid, dragen bij aan het gemeenschapsgevoel en gaan zelfs de klimaatverandering tegen doordat er groene corridors ontstaan en er meer bomen worden geplant.

Er zijn verschillende mogelijkheden om samen te tuinieren. Je kunt besluiten om samen met andere buurtbewoners het onderhoud van een groen gebied op je te nemen. Of je sluit je aan bij een bestaand initiatief. Gemeenten voldoen graag aan het verzoek van bewoners om een stuk groen gezamenlijk te onderhouden. Zij besparen daarmee kosten op het groenonderhoud.

In gezamenlijke tuinen draait het niet alleen om het kweken van planten of het doen van klusjes, maar ook om het creëren van een plek waar mensen elkaar opzoeken en zich deel van een groter geheel voelen.

Het is belangrijk dat mensen worden aangemoedigd om de consumptiecultuur uit te stappen en voedsel te eten op het moment dat die 'in het seizoen' zijn. Daarnaast zijn zelfgekweekte groenten een stuk gezonder, waardoor je je vanzelf beter gaat voelen. En door met andere mensen samen te tuinieren, leer je nieuwe vaardigheden en word je zelfstandiger.

De tuin is een rustgevende, uitnodigende omgeving, en tuinieren is een geweldige manier om mensen samen te brengen, voor-

al degenen die normaliter meer geïsoleerd leven, zoals (alleenstaande) ouderen. In gemeenschapstuinen beginnen veel mensen als vrijwilliger, om vervolgens regelmatig terug te komen, omdat ze genieten van het gemeenschapsgevoel. Het is een fijne plek waar mensen contact leggen met elkaar en met de natuur.

De tuin geeft mensen ook het zelfvertrouwen om hun opgedane kennis te delen met hun familie en gemeenschap. Het is een cyclus: mensen komen naar de tuin, doen vaardigheden en zelfvertrouwen op, en nemen die energie mee naar huis en hun buurt. Het positieve effect verspreidt zich en iedereen gaat zich beter voelen. Alles en iedereen wint erbij!

“Wortelgroenten, zoals wortelen, knolselderij, pastinaken en zoete aardappelen, zijn rijk aan prebiotica die weer dienen als voeding voor onze probiotica.”

Voor mensen zonder tuin zijn kisten en vensterbanken waardevolle plekken om lekkere, gezonde kruiden te kweken.

Zelfgemaakte knoflookhoning is goed tegen hoest en verkoudheid.

Tuinieren om je weerstand te verhogen

Begin winter, zo tot de kerstdagen, kunnen we nog teren op de positieve invloed van het zomerse zonlicht op ons immuunsysteem. Maar in de loop van de latere wintermaanden – januari, februari, maart – begint het effect af te nemen. We voelen ons zwakker en het koude weer kost ons veel energie. Ons immuunsysteem werkt hard om ons gezond te houden en veel mensen hebben last van een winterdepressie.

Wat kunnen we hieraan doen? We weten allemaal dat plantenbladeren zon absorberen en licht omzetten in allerlei plantspecifieke chemische stoffen. In de zomer en het najaar kunnen we planten oogsten, tuinkruiden bijvoorbeeld, en bewaren in de vorm van een tinctuur, honing of olie. In de winter kunnen we die oplossingen met hun fantastische, helende biochemische eigenschappen in ons lichaam opnemen om onze gezondheid te ondersteunen tot het voorjaar, wanneer het zonlicht weer krachtiger wordt.

Maak je geen zorgen als je geen tuin hebt, want kruiden kun je goed in potten kweken.

Citroenmelisse groeit bijvoorbeeld heel goed op een zonnige vensterbank. Dit tuinkruid gebruik je vanwege zijn kalmerende en tegelijk opbeurende effect. Bovendien is het een uitstekende virusremmer. Je kunt deze plant gebruiken voor kruidenthee en ervan oogsten als pluksla, omdat hij steeds weer nieuwe blaadjes produceert. Ook rozemarijn doet het goed op een zonnige vensterbank. Het bevordert het concentratievermogen en verhoogt de stemming. Men zegt dat het zelfs haargroei kan stimuleren. Tijm werkt als een natuurlijk antibioticum tegen lucht- en urineweginfecties. De mooie salie heeft niet alleen een sterke antibacteriële werking, vooral in geval van keelpijn, maar ondersteunt ook het denkvermogen, wat nuttig is als je last hebt van *brainfog* tijdens de overgang.

Simpele huismiddeltjes werken goed tegen hoest en verkoudheid – bijvoorbeeld gefermenteerde knoflookhoning, die op een koele plek tot twaalf maanden goed blijft. Je maakt deze honing als volgt: doe de gepelde

knoflooktenen van een hele bol in een gesteriliseerde, luchtdicht afsluitbare pot. Overgiet de knoflook met rauwe (onbewerkte) honing. Keer het mengsel gedurende drie dagen een paar keer per dag, totdat de knoflooktenen naar de bodem zakken. Open het deksel één keer per dag om het gas te laten ontsnappen. Er is een heel klein risico op botulisme, maar de natuurlijke zuurgraad van honing voorkomt dat de sporen zich vermenigvuldigen. Geef kinderen jonger dan één jaar nooit rauwe honing te eten.

Verder is het goed om onze voedselhorizon te verbreden, want alles wat we eten beïnvloedt onze gezondheid. Wortelgroenten, zoals wortelen, knolselderij, pastinaken en zoete aardappelen, zijn rijk aan prebiotica, die weer dienen als voeding voor onze probiotica – onze nuttige darmbacteriën, die een positieve invloed hebben op ons immuunsysteem. Als ons immuunsysteem slecht werkt, worden we kwetsbaar voor virussen en bacteriën, dus is het belangrijk dat we dat ondersteunen.

Zes stappen naar tuiniergeluk

Het is officieel: tuiniers zijn vrolijke mensen. Natuurlijk klagen we wel eens over het weer (maar dat doet iedereen) of de hoge prijzen van zaden, regenlaarzen en potten, maar we houden van wat we doen en zijn het gelukkigst als we in de tuin aan het rommelen zijn terwijl de zon schijnt en de wereld een fijne plek is. Maar heb je je ooit afgevraagd waarom?

Nu is het onwaarschijnlijk dat alleen mensen met een van nature vrolijk karakter gaan tuinieren, waardoor we vermoeden dat er iets aan tuinieren is dat ons gelukkig maakt – maar wat zou dat dan kunnen zijn?

Als je nadenkt over alle hobby's en interesses die je had kunnen kiezen, heeft tuinieren zoveel te bieden. Je krijgt meer regelmatige lichaamsbeweging en frisse lucht van tuinieren dan van bridges of tropische vissen houden, dat is zeker – en met veel minder risico's dan wintersporten.

Iedereen kan een beetje tuinieren; je hebt geen behendige vingers nodig zoals voor borduren, of het intellectuele vermogen van iemand die het cryptogram van de krant in 10 minuten kan oplossen. Toch is tuinieren veel creatiever dan veel andere hobby's (postzegels verzamelen?) en makkelijker om 'goed te doen' dan de meeste andere hobby's (sudoku!). En er is altijd iets nieuws te leren, dus het is stimulerend. Het is waar dat je niet de adrenalinekick krijgt zoals van bungeejumpen, maar tuinieren geeft je een leven lang langzaam maar zeker plezier.

En in tegenstelling tot bergbeklimmen, duiken of paragliden hoef je er niet speciaal voor naar een bepaalde plek te gaan, een fortuin uit te geven aan dure uitrusting of te stoppen als je een bepaalde leeftijd bereikt. In onze wereld telt leeftijd als ervaring en brengt het een zekere mate van wijsheid met zich mee.

Bovendien doe je jezelf een plezier door te blijven tuinieren. Al jarenlang vertellen experts ons dat regelmatige, lichte lichaamsbeweging de gewrichten soepel houdt, de spieren lenig en de bloedsomloop op gang (wat volgens hen degeneratieve aandoeningen zoals dementie en Alzheimer helpt voorkomen), zodat tuiniers fit en gezond blijven tot op hoge leeftijd. Het is niet voor niets dat een roestvrijstalen spade regelmatig bovenaan het verlanglijstje staat van cadeaus die tuiniers willen krijgen voor hun tachtigste verjaardag. Dat zegt veel. We blijven ook slanker, omdat zelfs licht tuinieren meer calorieën verbrandt dan zittende hobby's, en een uur intensief graven kost 300 calorieën – dat is net zo goed als naar de sportschool gaan. Dat zijn dus allemaal dingen om blij mee te zijn.

Maar tuinieren wint vooral door het effect dat het heeft op onze geestelijke toestand.

De 6 stappen naar tuiniergeluk

1 Plant een boom Zoek een plekje voor een boom in je tuin. Zelfs bij kleine boom kun je genieten van de veranderingen door de seizoenen heen en van de vele dieren die tussen de takken leven. Als je de boom samen met je (klein-) kinderen plant, kunnen zij de groei bijhouden.

2 Zaai wat zaadjes Het kweken van nieuwe planten uit zaadjes is een leuke (en positieve) bezigheid. Het is gebleken dat contact met de bodembacterie *Mycobacterium vaccae* de afgifte van serotonine in de hersenen stimuleert, wat je humeur verbetert.

3 Kom in beweging Of het nu gaat om krachtig harken, graven en maaien, of om rustiger onkruid wieden en zaaien: je maakt endorfine aan waardoor je je goed voelt. Doe niet meer dan je aankunt en vergeet niet je spieren te strekken en op te warmen.

4 Geef je kennis door Anderen tuiniertips en -trucs leren is waardevol en geeft voldoening. Lid worden van tuin- of volkstuinverenigingen, helpen bij schoolgroepen of de jongeren in je familie laten zien hoe ze planten moeten kweken, is gezellig.

5 Kweek iets lekkers om te eten Het kweken van groenten en fruit kan een uitdaging zijn, maar het gevoel van voldoening wanneer je oogst is alle moeite waard. De huidige gedachte is dat er bij het oogsten van gewassen dopamine in de hersenen vrijkomt, wat ons humeur verbetert.

6 Bezoek een tuin Een bezoek aan andere tuinen is stimulerend en levert veel ideeën op voor jouw eigen tuin. Samen met anderen of gewoon in je eentje door een prachtige tuin wandelen, kan al voldoende zijn om te ontspannen en je gevoel van welzijn te verbeteren.

Onze favoriete kamerplanten

Ben je op zoek naar een nieuwe kamerplant? Hier zijn 15 van onze favorieten, inclusief verzorgingstips.

Lipstickplant (*Aeschynanthus*)

Het mooiste aan deze plant is dat hij bijna het hele jaar door bloeit. We worden altijd vrolijk van de flitsen rood tussen de donkergroene, wasachtige bladeren. De plant heeft graag een lichte, vochtige plek, want

die lijkt op zijn oorspronkelijke omgeving: de bossen in het zuidoosten van Azië. Een badkamer is ideaal. In het regenwoud groeit hij als epifyt: hij hecht zich aan een boomtak en haalt het vocht uit de lucht.

Tip

Regenwater is nectar voor kamerplanten. De meeste planten doen het goed op kraanwater, maar als je ze regenwater geeft (ook door ze bij warm weer buiten in de regen te zetten), dan doen ze het meer dan goed – geweldig!

Chinees lantaarnplantje (*Ceropegia woodii*)

Het Chinees lantaarnplantje imponeert met zijn lange ranken. Maar hij kan er later wat ieler en zieliger gaan uitzien. Hier is het geheim om hem mooi vol te houden: geregeld knippen en de

gewortelde stekken rond de moederplant in de pot terugzetten. In de juiste omstandigheden heb je zelfs een kans op kleine, buisvormige, roze bloemen.

Cowboycactus (*Euphorbia ingens*)

Bestaat er een gemakkelijker plant dan wolfsmelk? Hij houdt van een lichte plek en is er in allerlei soorten en maten. Hoewel de plant op een cactus lijkt, behoort hij tot de wolfsmelkfamilie. Maar net als de meeste cactussen vergt hij weinig verzorging: 's zomers een paar keer stikstofarme voeding en wat water wanneer de aarde vrijwel gortdroog is. Tussen november en maart hoeft je zelfs helemaal geen water te geven.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/TOM COULTAS; IPUNG RAHMAWAN; JASON INGRAM

Erwtenplantje (*Curio rowleyanus*)

Ook al zou je al veel hangende kamerplanten hebben, het erwtenplantje kan er altijd bij. Het is vrij fragiel, maar wel onderhoudsarm. Het houdt van veel indirect licht en heeft alleen water nodig als de grond helemaal droog is. Geef dan royaal water totdat het onder uit de pot stroomt. Groeit het aan de ene kant harder dan aan de andere, schik de stengels dan zo dat ze gelijkmatig licht krijgen, of draai de pot gewoon om. Knip te lange en iel wordende stengels af en laat ze wortelen in grove potgrond.

Tip

Geef niet te veel water. Een schotel onder een plantenpot kan het teveel aan water opvangen als je de plant op zijn eigen plek water geeft. Laat de pot echter niet in het water staan, want dan kunnen de wortels gaan rotten.

Begonia ferox (stekelige begonia)

Deze begoniasoort, met zijn stekelige, zwarte bladeren en roze stengels, staat prachtig in het midden van een salon- of eetkamer. Hij houdt van een warme, vochtige en lichte plek uit direct zonlicht. Zet hem op een laag

natte kiezels in een pot of schotel, of benevel hem geregeld. Zoals bij de meeste begonia's, moet je niet te veel water geven, maar alleen als de bovenlaag van de potgrond droog aanvoelt en bij lagere temperaturen in de winter veel minder.

Boslelie (*Clivia miniata*)

Het grootste deel van het jaar is de boslelie een prachtige pol glanzende, donkere bladeren die weinig verzorging behoeft. Hij houdt van een koele, lichte plek uit direct zonlicht. 's Zomers heeft hij maar één keer per week water nodig en 's winters helemaal niet. De plant heeft een hekel aan verpotten en geeft de voorkeur aan een compacte wortelkluut, die hem tot bloeien aanzet. Als het goed is, ontspruiten er in het voorjaar stevige bloemstengels met elk tot tien spectaculaire, feloranje bloemen.

Drakenklimop (*Epipremnum aureum*)

Dit is een fantastische plant voor beginnende kamerplantenkwekers. Hij kan goed tegen verwaarlozing en uitdroging, en is daardoor bijna onverwoestbaar. Bovendien heeft hij weinig licht nodig, dus is hij met zijn vrolijke, bonte bladeren perfect om een donker hoekje op te fleuren. Hij groeit lekker snel en is binnen de kortste keren een heerlijk grote, weelderige plant.

Jos: Mijn drakenklimop is super betrouwbaar. Ik heb onlangs alle lelijke, bladloze stengels weggeknipt en ik zie nu al dat hij fantastisch herstelt. Dit is absoluut geen draak van een klimop.

Tip

Geef kamerplanten als volgt water: haal ze uit hun sierpot, zet ze in het gootsteen en geef ze daar water. Laat het teveel aan water uitlekken en zet ze daarna pas terug in de sierpot om te voorkomen dat de planten in drassige grond staan.

Mexicaanse dwergpalm (*Chamaedorea elegans*)

Zijn naam verradt zijn afkomst. Toch heeft hij een tolerante houding ten opzichte van licht of luchtvochtigheid. Helaas is aangetoond dat beweringen over zijn luchtzuiverende eigenschappen overdreven zijn. Hij is gemakkelijk verkrijgbaar en goedkoop, dus je kunt tegen vrij lage kosten een grote plaats aanschaffen – een grootse keus voor een klein budget.

Koraalcactus (*Rhipsalis paradoxa*)

Wil je een cactus die met wat minder licht toekan, dan is de koraalcactus de oplossing. Hij is afkomstig uit tropische bossen, waar hij in de schaduw van het bladerdak groeit. Hij heeft dus veel indirect licht nodig. Je hoeft hem niet vaak water te geven en 's winters moet de grond net vochtig blijven. Benevel hem dagelijks met zacht water. De plant heeft frêle lange stengels die sierlijk over de potrand hangen en is dus heel geschikt voor in een plantenhanger.

Amaryllis (*Hippeastrum*)

We raden je aan een *Hippeastrum* te kiezen uit de Spider-groep, zoals de H. 'Quito' (rood-wit gestreepte bloembladeren) of H. 'Evergreen' (wit-groene bloembladeren rond een donkergroen hart). In de volksmond heten ze amaryllis, maar wanneer je een bijzondere bol voor een winterse compositie wilt, dan kun je beter zoeken op de wetenschappelijke naam, *Hippeastrum*. We raden je aan om de pot ergens neer te zetten waar hij niet kan omvallen. Wanneer de bloemen uitkomen wordt de amaryllis namelijk topzwaar.

Tip

Vergeet niet om kamerplanten te bemesten; je krijgt er nog meer schoonheid voor terug. Zoek uit wat de behoeften van een plant zijn. De meeste hebben alleen zo nu en dan wat vloeibare mest in hun gietwater nodig.

Kaapse primula (*Streptocarpus hybrid*)

Het kost heel weinig moeite om de Kaapse primula de hele zomer te laten bloeien. Zelfs voor een koel raam op het westen, zal hij je maandenlang bloemen, en dus veel vreugde, schenken. Er bestaan allerlei verschillende kleuren, zoals vaak op reclameposters voor

bloemenshows te zien is. Dus je vindt er altijd wel een die op jouw vensterbank past. En ben je gek op stekken: de blaadjes kun je in stukken knippen en omdat het loof wortelhormoon bevat, wortelen al die stukjes heel gemakkelijk in potgrond.

Graslilie (*Chlorophytum comosum*)

De graslilie is een klassieker voor badkamers en andere vochtige ruimtes. Wil je hem op een plek zetten met drogere lucht, dan kan dat net zo goed. Alleen zal hij dan minder uitlopers maken. Geef pas water als de bovenlaag van de grond

droog is. Veel licht vindt hij fijn, maar direct zonlicht is te fel voor deze makkelijke plant. Een graslilie kan tegen wat verwaarlozing. Maar als je de plant 's zomers buiten zet, dan moet je niet vergeten hem in het najaar weer binnen te halen.

Blauwvaren (*Phlebodium aureum*)

De blauwvaren gedijt beter in indirect licht dan in de volle zon. Hij heeft zich ook aangepast aan een gemiddelde luchtvochtigheid – zo lang je hem maar geregeld water geeft en zijn oranjebruine wortelstokken niet verdrinkt. Bovendien vormt deze plant een echte blikvanger vanwege zijn langwerpige, blauwgroene bladeren, die prachtig staan bij een terracotta of aardkleurige pot. Ook fijn om te weten: hij is niet giftig voor je katten, mocht je die hebben.

Tip

Kies kamerplanten die passen bij jouw woning en levensstijl. Heb je een druk leven, ga dan voor onderhouds-arme planten die uiteenlopende lichtomstandigheden verdragen en weinig verzorging en aandacht behoeven.

Lepelplant (*Spathiphyllum wallisii*)

Lepelplanten hebben glanzende bladeren en hoge, witte 'bloemen' (eigenlijk op bloemblad lijkende schutbladeren rond een stengel). Ze doen het goed in uiteenlopende situaties: van

een vrij lichte plek in de slaapkamer tot een schaduwrijke hoek in de keuken.

Deze planten gedijen ook goed bij hoge luchtvochtigheid, dus zet er gerust één in de badkamer. Mocht je in de drukte vergeten water te geven, dan laten ze je dat merken, want de bladeren gaan meteen slap hangen wanneer ze dorst hebben. Gelukkig komen ze snel weer bij nadat ze wat gedronken hebben! En als je er meer van wilt hebben, dan vermeerder je hem heel eenvoudig door de kluiten te splitsen.

Rubberboom (*Ficus elastica*)

In de categorie grotere kamerplanten is de rubberboom favoriet vanwege zijn strakke lijnen, dikke, wasachtige, donkergroene bladeren met bronskleurige onderkant en rozepaarse steunblaadjes (bladachtige aanhangsels aan de basis van de bladsteel). Zet hem ergens in een hoek met indirect licht. Stof de bladeren af voor een betere fotosynthese en wanneer de verwarming aanstaat, moet je de plant benevelen om de luchtvochtigheid te verhogen. Voor het overige heeft de plant alleen maar water nodig wanneer de bovenste 2 cm van de potgrond droog is.

STICHTING NL BLOEIT!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

nlbloeit.nl

Witte dovenetel

Lamium album

Mijn opvallende roomwitte en lipvormige bloemen maken mij, witte dovenetel, een aantrekkelijke plant voor in de tuin. Bovendien bloei ik erg lang, meestal van maart tot in november-december. Ik ben dan ook een belangrijke vroege en late voedselbron voor allerlei insecten. Mijn bloemen zijn namelijk rijk aan nectar en trekken met name hommels aan, die met hun lange tongen bij de nectar kunnen. Je kunt de nectar zelf ook proeven, door deze op te zuigen uit mijn bloemen. Ik ben een overblijvende plant uit de lipbloemenfamilie (*Lamiaceae*) en mijn lipbloemen staan in de oksels van mijn bladeren. Als je goed kijkt dan zie je twee groepen bloemen aan twee zijden van mijn stengel. Dit wordt gezien als een schijnkrans en bij mij is dat met acht of meer lipvormige, 2 tot 4 cm grote bloemen.

Mijn hartvormige tot langwerpige, gezaagde bladeren zijn tegenoverstaand geplaatst op mijn herkenbare vierkante stengel. Mijn bladeren vertonen, anders dan bij gele en gevlekte dovenetel, nooit witte vlekken. Ik word tussen 20 tot 50 centimeter hoog en in de winter blijft mijn blad groen, tenzij het langere tijd onder een dikke laag sneeuw ligt. Ook ik heb een typische netelgeur en mijn bladeren lijken op die van grote brandnetel (*Urtica dioica*). Echter, mijn bladeren hebben geen brandharen, vandaar de naam dovenetel, en mijn blaadjes zijn zelfs te gebruiken om de pijn van een brandnetelsteek te verzachten.

Van nature gedij ik goed op matig voedselrijke, matig vochtige grond, vaak in de (half)schaduw. In tuinen op wat schaduwrijke en ruderaal plekken ben ik onder andere goed te combineren met stinkende ballote, dagkoekoeksbloem, bosandoorn, zevenblad, fluitenkruid, grote brandnetel en als onderbegroeiing van bijvoorbeeld hondsroos en heggenroos. Ik verspreid me vooral via ondergrondse uitlopers, maar verstik zelden andere planten. Mijn jonge scheuten en bladeren zijn eetbaar en kunnen rauw in salades of gekookt als spinazie worden verwerkt. Ik ben de waardplant voor de dagactieve nachtvlinder Spaanse vlag (*Callimorpha quadripunctata*).

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

VOLGENDE MAAND Gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*).

Over Govert

Als natuurgids leid ik graag mensen door onze prachtige natuur en daarnaast

ben ik gek op tuinieren! In de serie 'Govert gidst' leid ik jullie graag door de wereld van de natuur(rijke) tuin. Het is echt niet nodig om je tuin volledig op de schop te doen en je favoriete planten bij het compost te zetten. Met kleine aanpassingen kun je vaak al een wereld van verschil maken.

Door het delen van inspiratie, praktische tips én verdiepende informatie, kunnen we samen in de tuinen van Nederland en België meer ruimte geven aan de natuur. Laat je inspireren en beleef de natuur in je tuin!

Rommelhoekjes en takkenstapels zijn perfect voor overwinterende dieren zoals padden.

Govert gidst

Nieuw jaar, hernieuw je blik

In het nieuwe jaar kijken we graag in grote lijnen naar de tuin en krijgen allerlei plannen vorm. Toch is het goed om juist eerst naar het kleine te kijken en de tuin met andere ogen te benaderen. **Govert de Jong** neemt een nieuwjaarsduik in zijn tuin en vertelt wat hij komend jaar doet om biodiversiteit te vergroten.

In het nieuwe jaar beleef ik alvast voorpret aan de gedachte dat in februari al de eerste krokussen verschijnen en slaperige hommelsoninginnen hun holletjes uitkruipen. Ook de tuinplannen worden weer, met hernieuwde energie, gesmeed.

Vooralsnog is het nu donker en ogenschijnlijk stil in de tuin, maar ik weet dat er wel degelijk veel leeft. Vogels zijn nu goed zichtbaar – ik hoop dit jaar weer eens wat kepen te mogen verwelkomen – maar andere dieren lijden een geheimzinniger leven. Dat veel vogels in de tuin te vinden zijn, betekent dat er meer leven is dan je in eerste instantie ziet. Vogels voer ik bij met zaden, maar ik zie ze juist ook scharrelen en met enige geweld de bladmulchlaag te lijf gaan, want juist dáár zit het leven. Merels hebben er vooral een handje van de borders 'om te ploegen', op zoek naar sappige wormen en huisjesslakken. Roodborstjes, winterkonninkjes en heggenmussen zijn juist actief op zoek naar spinnetjes en kleine insecten die zich verstoppert voor de winterkou.

Regenwormen vind je vaak onder bladeren.

Sneeuwklokjes verschijnen al vroeg en geven hommels de nodige nectar.

Insecten houden hun winterrust ook graag in een insectenhotel.

Zoek dekking

Om in deze tijd van het jaar iets anders dan vogels te ontdekken, zal je gericht moeten zoeken – een heuse wintersafari als je wilt. Zelf ga ik gewapend met een camera, loepstokje en gefocuste ogen op pad. De meest logische plekken om op onderzoek uit te gaan, zijn beschutte hoekjes waar kou, regen en wind het overwinteren minder tot een hel maken voor onze kleinste tuindieren. Kikkers, padden en salamanders zitten dieper weggegraven en ook bijvoorbeeld insecten (poppen) zijn lastiger te vinden, en wil ik eigenlijk ook niet verstoren.

Zodra ik blaadjes verschuif, schieten overal springstaarten weg, minuscule diertjes die bij gevaar zichzelf kunnen 'afvuren'. Ook andere geleedpotigen, zoals pissebedden, duizendpoten en huisjesslakken vind je onder strooisel, oude stammen en stenen. Het blijft voor de camera maar moeilijk vastleggen, want ze zijn sneller dan je denkt. Wat mij wel duidelijk is, is dat het wemelt van het leven en dat is een goed teken! Het verklaart waarom zoveel vogels hun maaltje bij elkaar weten te scharrelen hier in de tuin.

Subtiële plannen ...

Voor de tuin zijn er altijd plannen en nu ik weet waar ik veel leven aantref, wil ik die plekken zo min mogelijk belasten met grote aanpassingen. In een grote (halfschaduw) border is een groot deel enkel bedekt met schijnaardbij, die het daar veel te veel naar zijn zin heeft. Deze woekerende exoot verdrukt andere planten en voegt lang niet zo veel toe aan de biodiversiteit als andere planten. Deze wil ik daarom zoveel mogelijk verwijderen en andere soorten aanplanten.

Om te bepalen wat toegevoegde waarde heeft voor deze plek, kijk ik naar inheemse planten die op andere momenten bloeien dan die er nu al staan. Lievevrouwebedstro heeft haar plek gevonden en kan de con-

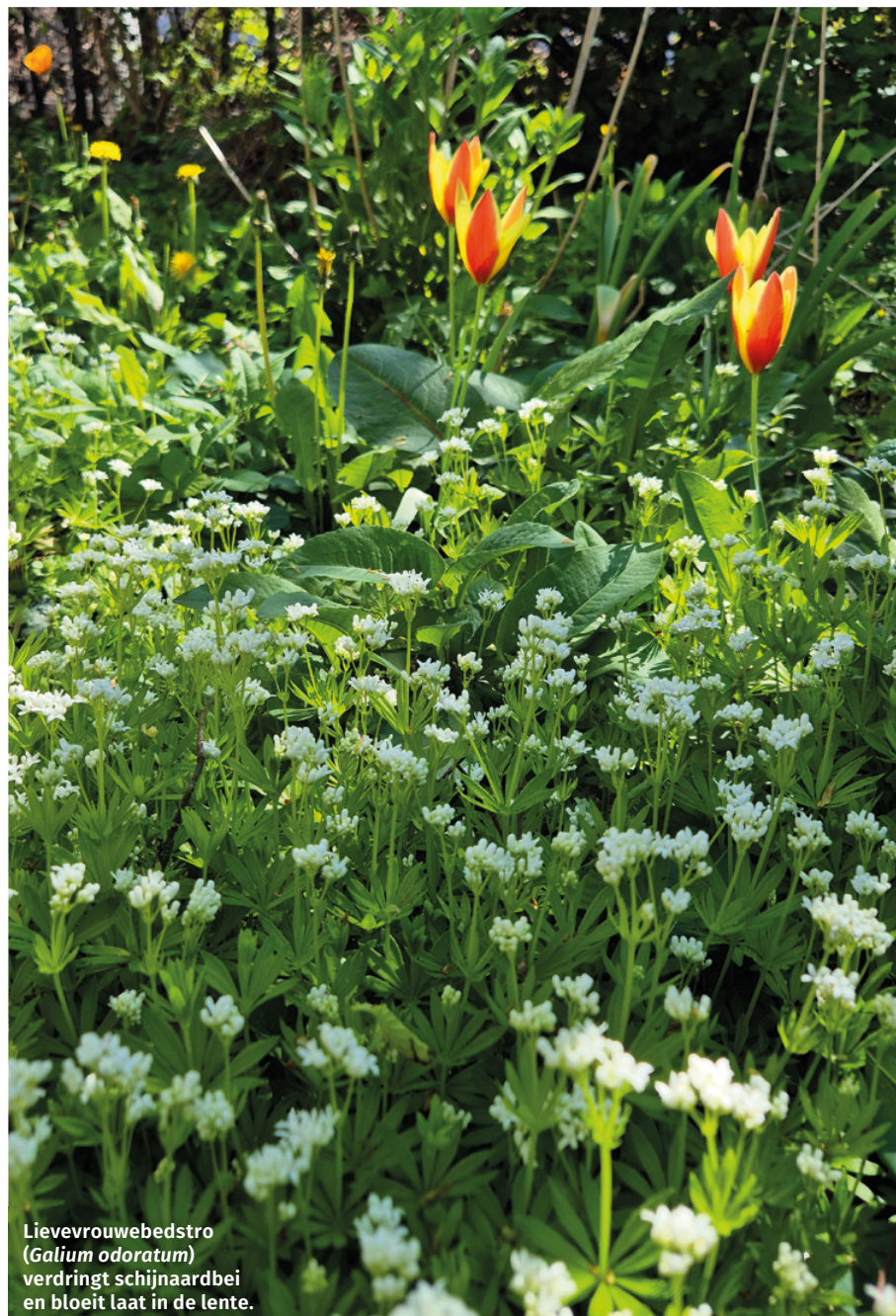
currentie goed aan met schijnaardbei, maar heeft een relatief korte bloei. Om dit aan te vullen wil ik op dit ruigere stuk bosandoorn aanplanten, die juist bloeit in de zomer. Voor de heel vroege bloei zijn bosanemonen een goede optie en die kan ik poten in het najaar. Tussen deze 'woekeraars' plan ik solitaire, sterke planten zoals mannetjesvarens, amandelwolfsmelk en vingerhoedskruid. Het najaar is wat uitdagender als het gaat om bloeiende planten, maar ik wil mijn kansen wel eens wagen met engelwortel. Door deze planten toe te voegen – en bij het planten de bodem zoveel mogelijk met rust te laten – kan ik verwachten dat er over een tijd op deze plek meer diersoorten te vinden zijn.

Spot jij het beestje?

Vraatspoor ('mijn') van de beuken-vouwmot.

Lievevrouwebedstro (*Galium odoratum*) verdringt schijnaardbei en bloeit laat in de lente.

... en grote plannen

Aan de andere kant van de tuin zijn we afgelopen maanden juist wel bezig met grote plannen. Daarvoor zijn zowel de invasieve, exotische appelbes (*Aronia*) en een prachtige Japanse kornoelje (*Cornus kousa*), met pijn in het hart, gesneuveld. Deze ruimte wordt nu omgezet tot een moestuintje, met kas en verhoogde bakken. Moestuinplanten brengen juist weer heel andere soorten dieren in de tuin en verhogen daarmee ook de biodiversiteit. Dit wordt geen 'strakke' moestuin en hier mogen wilde planten hun plekje innemen, zonder dat ze de gewassen te veel verdrücken. Zo krijgen plaagdieren minder kans, omdat natuurlijke vijanden meer ruimte hebben om zich te vestigen.

Een ander project waar nog aan gewerkt wordt, is het verwijderen van een schuur en het (in plaats daarvan) aanleggen van een kruidenrijk gazon, met ernaast borders waarin snoeiafval, potten(scherven) en oude dakpannen worden verwerkt. Sommigen daarvan zijn ingezaaid en beplant met inheemse planten. Een smalle, zonnige border aan de andere kant van het nieuwe gazon behoudt zijn zanderige bodem. Hier komen warmteminnende planten te staan, zoals rozemarijn, wilde marjolein, lavendel, purperhoed (*Echinacea*), zonnehoe (Rudbeckia) en Cosmea. Deze laatste planten zijn een bliksemafleider voor honingbijen en algemene bestuivers, zodat de specialistische insecten zich kunnen uitleven op hun specifieke inheemse planten. Een ander experiment hier is het aanleggen van een zandheuveld, waarin wilde bijen hun nestgangen kunnen graven. Deze wordt afgedekt met een grof raster tegen ongenode gravers.

TUINTIPS voor biodiversiteit in de winter

Januari is een stille maand en in de tuin heerst diepe rust, en dat is ook precies de bedoeling. De meeste planten wachten rustig af tot de dagen lengen en veel insecten zijn als pop, larve of ei weggestopt met hetzelfde idee. Hieronder geef ik je een paar tips mocht je nu toch iets willen betekenen voor de biodiversiteit in je tuin.

Bodem

Het is het beste om de bodem nu echt met rust te laten, omdat je hiermee je tuindieren en planten beschermt. Moet je toch iets doen? Probeer dit dan zoveel mogelijk op één plek te doen.

Bijvoeren

De meningen zijn verdeeld over het bijvoeren van dieren, maar zeker nu de winters steeds warmer worden, vind ik het geen slecht idee om sommige dieren een extra handje te helpen. Egels worden bijvoorbeeld vaak tussendoor wakker en een bakje kattenbrokken (in een voederhuis) is dan meer dan welkom. Ook voor hommelsoningen is het een enorme aanslag als ze te vroeg wakker worden en nog nauwelijks voedsel kunnen vinden. Zorg voor gifvrije, winterbloeiende planten zoals winterheide, *Helleborus* en sneeuwkllokjes.

Snoeien

Op vorst- en regenvrije dagen kun je bepaalde bomen en struiken snoeien. Verwerk het (gezonde) snoeiafval zoveel mogelijk in de tuin, bijvoorbeeld in borders, rommelhoekjes of als steunstukken. Probeer groenblijvende planten met rust te laten. Hierin overwinteren veel diertjes en anderen gebruiken het als schuilplaats.

Water

Zorg tijdens vrieskou voor vers water, zodat vogels wat te drinken hebben. Heb je een minivijver? Voorkom dat deze dichtvriest door oeverplanten te laten staan en een wak te smelten (niet hakken!). Vijvers in teilen kun je het beste isoleren om vorst enigszins op afstand te houden. Onderwater hebben overwinterende dieren dan de kans onbevoren de lente te halen.

Een levend gazon

Met een gazon kan ook verschil gemaakt worden voor het kleine en grote leven in de tuin. Helaas hebben wij in de tuin veel last van buurkatten – ik heb een beetje een haat-liefdeverhouding met deze harige huisdieren – die graag hun behoefte doen in de tuin en op vogels en kikkers jagen. Het hebben van een hond lijkt iets te helpen, maar sommige katten zijn wel erg recalcitrant.

Mede door het graafgedrag van onze aalbare tuingasten, kan geen grasmengsel worden gezaaid. Graszoden zijn daardoor nodig om dit tot een succes te maken. Een

tijdje terug kreeg ik de tip om erop te letten dat deze geen plastic matten bevatten, dit is namelijk vaak het geval. Gelukkig heb ik graszoden kunnen vinden die biologisch gekweekt en plasticvrij zijn. Onder het gazon zijn zo'n tweehonderd krokussen gepoot, is er bewust klaver ingezaaid en zal er van alles en nog wat aanwaaien. Een strakke grasmat is het laatste dat we willen, want op deze manier ontstaat er ineens een nieuwe habitat voor allerlei insecten en andere beestjes, waar vervolgens ook de vogels, egels en amfibieën weer van profiteren.

“Voor mij is de tuin een plek van ontspanning en die beleef ik vooral door haar te ontdekken.”

Kijk ook uit naar paddenstoelen, zoals deze geweizwam.

Tussen stenen in stapelmuurtjes kun je allerlei diertjes vinden.

Ontspanning plannen

Al met al vullen veel lopende plannen het begin van dit nieuwe jaar, maar allemaal zorgvuldig overwogen met de gedachte een zo biodivers mogelijke tuin te creëren.

Voor mij is de tuin een plek van ontspanning en die beleef ik vooral door haar te ontdekken (hou daarvoor ons komende februarinummer in de gaten) en aan de slag te gaan om de natuur in de omgeving een handje te helpen.

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die je deze maand kunt uitvoeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

105

106

Deze maand

102 Algemene tuintaken

Snoei vlierstruiken terug en houd paden ijsvrij.

105 Adams tuintaak van de maand

Plant rozen met kale wortels.

106 Bloemen

Plant sneeuwklokjes in een pot en snoei blauweregen.

108 In de kas

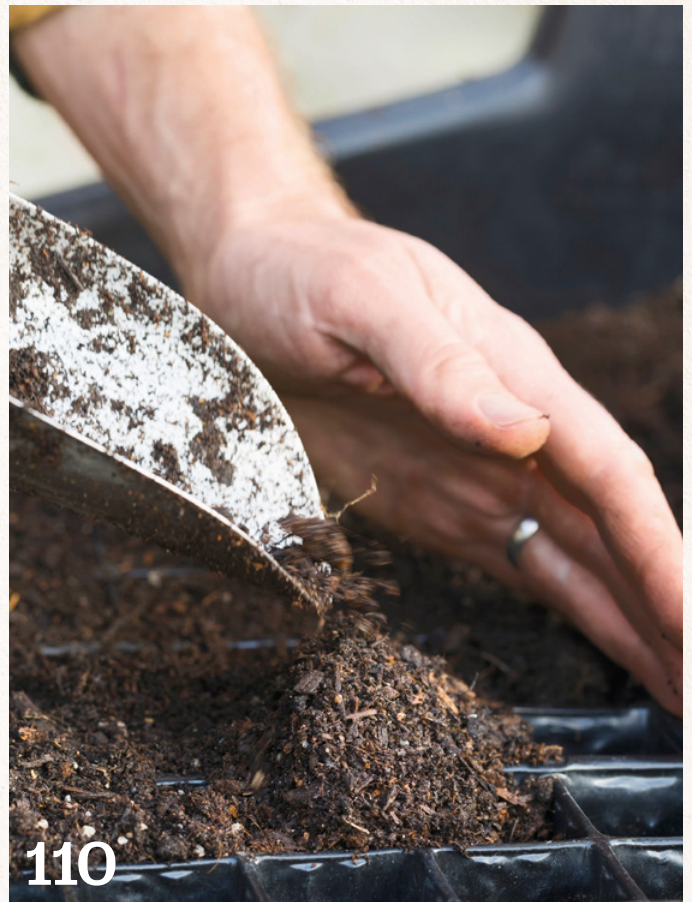
Verwijder stof van vetplanten.

110 Groente en fruit

Zaai uien en inspecteer bewaarde appels.

108

110

Verbeter gazon drainage met een tuinvork

Als er na regen lang plassen op het gazon blijven staan, kan het zijn dat de grond verdicht is – doorgaans het gevolg van veel geloop op het gras. In zo'n drassig gebied gaat het gras dood, waardoor er kale plekken

ontstaan. Om dit te voorkomen en de waterafvoer te verbeteren, prik je met een tuinvork gaten in het gazon: duw op de plekken waar zich plassen vormen de tanden om de 10 cm diep de grond in.

Gebruik voor sterk verdichte grond liever een beluchter met holle pijpjes die pluggen uit de grond trekken. Veeg vervolgens zand of grind in de gaten om ze open te houden en de drainage voor langere tijd te verbeteren.

Prik met een tuinvork gaten in drassige gazonplekken, zodat het regenwater de grond in kan zakken.

30
MINUTEN
OVER

Januari is een goede maand om te bedenken wat je wilt veranderen aan de tuininrichting. Maak schetsen van ideeën, meet de ruimte op en doe onderzoek naar materialen en kosten. Schrijf dan een plan van aanpak om het project uit te voeren.

Verstevig je grip

Houten paden kunnen 's winters glad worden. Zorg voor een betere grip onder je schoenen door er verzinkt kippengaas op te nieten. Gebruik een goede kwaliteit fijnmazig kippengaas en veel nietjes, zodat het stevig op zijn plek blijft zitten, niet omkrult en geen struikelgevaar oplevert. Trek het strak, vouw het om de randen heen en niet het ook daar vast. Om het perfect glad te krijgen, moet je vanaf één kant werken en het gaas telkens eerst strak trekken voordat je het vastniet.

Niet kippengaas op houten paden tegen uitglijden.

STAP VOOR STAP Plant een dier- vriendelijke heg met kale wortels

Een heg van inheemse bomen en struiken, zoals meidoorn, sleedoorn, kornoelje en hulst, voorziet allerlei dieren van voedsel en beschutting. Jonge planten zijn nu als wortelgoed verkrijgbaar. Geef ze veel ruimte, want de heg wordt minstens 1 meter breed.

Wied de grond en maak een V-vormige geul door de spade in de grond te steken en heen en weer te bewegen. Leg de planten langs de geul met 40-50 cm tussenruimte.

Zet de planten één voor één in de grond en vul de geul rond de wortels met aarde. Duw de aarde aan terwijl je de plant rechtop houdt.

Geef royaal water en duw de aarde rond de planten zo nodig opnieuw aan. Geef ook water bij langdurig droog weer in het voorjaar.

Snoei dikke, houtige takken terug met een snoeizaag en dunnere zijscheuten met een takken- of snoeischaar.

Snoei vlierstruiken terug

Tegen het einde van de maand kun je vlierstruiken terugsnoeien, wat de groei van weelderig jong blad in het voorjaar stimuleert. De snoei beperkt ook de hoogte van de planten, want als je ze hun gang laat gaan,

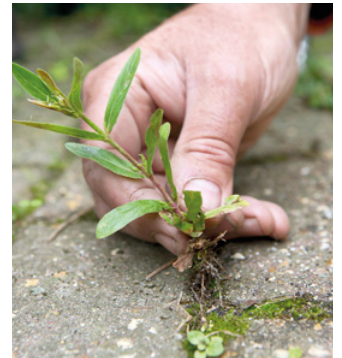
kunnen vlierstruiken heel groot worden. Maar snoei alleen vlierstruiken die minstens twee jaar in de tuin staan.

Gebruik een snoeizaag om de hoofdtakken tot ongeveer 90 cm boven de grond in te

korten. Snoei daarna zijscheuten terug tot op 8-10 cm. Dit stimuleert de groei van nieuwe zijscheuten, waardoor er een lage, volle struik ontstaat in plaats van een hoge, topzware boom.

Wied het terras

Houd een terras mooi door onkruid en mos uit de voegen te halen. Eenjarig onkruid trek je meestal gemakkelijk op, maar sommige soorten hebben sterke wortels. In dat geval is een onkruidmes heel handig en efficiënter dan de punt van een schop. De meeste onkruidmessen hebben een L-vormig snijblad dat je door de voeg kunt halen om mos en onkruid te verwijderen. Er zijn ook modellen met een lange steel die voorkomen dat je moet bukken. Vegg tot slot de rommel op.

Maak je terras onkruidvrij met de hand of met een mes.

Houten stelen onderhouden

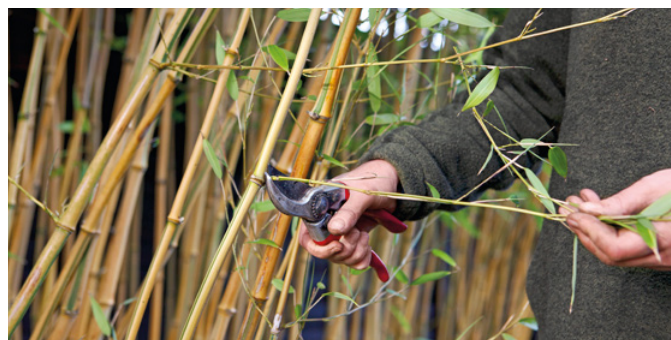
Houten gereedschapsstelen gaan een leven lang mee, als je ze maar goed onderhoudt – een perfect klusje voor januari. Maak de steel schoon met een vochtige doek en laat hem daarna een paar uur drogen in een warme ruimte. Warm hout neemt olie ook beter op. Schuur eventuele beschadigingen glad met schuurpapier. Wrijf de steel dan in met lijnolie of was en laat die een paar minuten intrekken. Tot slot poets je de steel met een zachte doek.

Behandel houten stelen elk jaar met olie om ze goed te houden.

Checklist

- ☐ Houd de vijver vrij van afval en leg er een drijvende bal in om te voorkomen dat hij helemaal dichtvriest.
- ☐ Graaf meerjarig onkruid met wortel en al uit.
- ☐ Zaai bomen en struiken in potten en zet die in een koude bak.
- ☐ Loop zo min mogelijk over drijfmaten of bevroren gazons.
- ☐ Recycle de kerstboom.

Verwijder alle zijscheuten van bamboestokken.

Fatsoeneer bamboe

Verwijder de sprietige bladscheuten die laag aan bamboestokken ontspruiten, om de volle schoonheid van de bamboe aan het licht te brengen. Knip de scheuten met een snoeischaar

zo dicht mogelijk bij de stok af. Houd steeds dezelfde hoogte aan, zodat alle bamboestokken tot op hetzelfde niveau 'schoon' zijn en bovenin een bladerdak dragen.

Bomen opkronen

Een boom opkronen wil zeggen dat je de lagere takken verwijdert. Dit maakt de kruin voller en geeft planten onder de boom meer licht. Je kunt nu alle bladverliezende bomen opkronen, behalve kersen en pruimen, want die mogen pas eind voorjaar worden gesnoeid.

Gebruik een snoeizaag om takken dicht bij de stam schoon af te zagen. Doe geregeld een stap achteruit om te zien welke takken je moet weghalen. Snoei tot slot alle kleinere scheuten weg die zich onder het niveau van de nieuwe boomkroon bevinden.

Houd de tak stevig vast terwijl je hem dicht bij de hoofdstam afzaagt.

Houd paden ijsvrij

Houd de weersverwachting in de gaten of het gaat vriezen, vooral na een regenperiode. Bestrooi paden met zout of scherp zand voordat ze bevroren. Word je overvallen door sneeuw, veeg de paden dan zo snel mogelijk schoon en bestrooi ze daarna met zout zodat je er veilig overheen kunt lopen. Sommige gemeenten bieden gratis strooizout aan. Je hoeft maar heel dun te strooien om het pad veilig te maken.

Strooi voordat het gaat vriezen of sneeuwen zout of scherp zand.

Verleng de levensduur van houten meubels met teakolie of beits.

Verzorg houten tuinmeubels

Verhuis houten meubels naar een garage of schuur als je de ruimte hebt. Een droge omgeving is beter voor het hout. Is het hout al vochtig, zet de meubels dan op latten om ze te laten drogen. Schraap er vervolgens alle mos en algen vanaf. Schuur het hout licht op en breng een dunne laag teakolie aan. Houten poten kun je een nacht in een schotel met een laagje transparante houtbescherming zetten, zodat er geen vocht uit de grond in kan trekken. Heb je binnen geen plek voor de meubels, dek ze dan af met een dekzeil en zet dat met sterk koord op meerdere plekken vast om te voorkomen dat het wegwaait.

Checklist

- ☐ Geef citrusplanten binnenshuis water en wintervoeding.
- ☐ Bestel peper-, paprika- en auberginezaad, dat je volgende maand kunt gaan zaaien.
- ☐ Zijn de bladeren in bladaardebakken of -zakken erg droog, besprenkel ze dan met wat water.
- ☐ Geef schorspaden een laag verse schorssnippers.
- ☐ Verhuis verkeerd geplaatste kleine struiken en rozen nu ze in rust zijn, tenzij de grond drijfnat is.

Rozen met kale wortels die je nu plant, zullen in het voorjaar zijn aangeslagen.

Plant rozen

Plant nu rozen met kale wortels, tenzij de grond bevroren of drassig is. Kies een plek die minstens de helft van de dag zon krijgt. Bereid de grond voor: verwijder onkruid en sterk concurrerende bodembedekkers. De meeste rozen hebben ruim één vierkante meter nodig. Werk ook veel rijke compost of stalmest door de grond, want rozen zijn hongerige planten.

Zet de wortels voor het planten een uur in een emmer water, want ook 's winters verliest de plant water tijdens het transport.

Gebruik mycorrhizaschimmels om de plant sneller te laten aanslaan. Deze schimmels bevinden zich van nature in de grond, maar het duurt even voordat ze de wortels van nieuwkomers bereiken. Als je wat schimmels in het plantgat strooit, bevorderen die de initiële groei en de toekomstige gezondheid. Het poeder werkt alleen als het de wortels raakt.

Zorg er bij het planten voor dat het entpunt net onder de grond terechtkomt. Leg een stok over het plantgat om de juiste hoogte te bepalen.

De roos zal in het voorjaar uitlopen en midden zomer bloeien.

STAP VOOR STAP Rozen met kale wortels planten

1 Snoei alle lange wortels met een derde terug. Dit zorgt ervoor dat het planten gemakkelijker gaat en het stimuleert de groei van zijscheuten.

2 Graaf een breed gat. Maak de bodem los met een tuinvork, voeg een emmer turfvrrije potgrond toe en ook wat mycorrhizaschimmels in poedervorm.

3 Zet de roos met gespreide wortels zo diep in het gat dat het entpunt en de vertakking net onder het oppervlak terechtkomt. Vul het gat en druk de aarde aan.

4 Geef rond de plant royaal water. Het water moet de wortels bereiken zonder de plant te verplaatsen. Geef bij droog weer in het voorjaar weer water.

STAP VOOR STAP

Zaai vaste planten

Sommige planten bloeien deze zomer al wanneer je ze nu zaait, waaronder probleemloze soorten als kattenkruid, verbena en duifkruid. Laat de zaden ontkiemen bij milde warmte of in een zonnige koude bak. Verspeen de zaailingen zodra ze groot genoeg zijn. Plant er meerdere langs de rand van een pot van 13 cm doorsnee.

Vul een kleine pot met korrelige, turfrijke zaaigrond. Is de grond erg grof, zeef dan een deel en strooi dat op het oppervlak.

Zaai dun en gelijkmatig op de fijne grond. Verspreid zaden die op een kluitje liggen met de punt van een potlood.

Bedek het zaad met een dunne laag fijne vermiculiet. Zet de pot in een bak water zodat de grond zich volzuigt zonder het zaad te verstoren.

Knip alle rommelige oude bladeren uit helleborussen, zodat de mooie winterbloemen goed uitkomen.

Fatsoeneer helleborussen

Ontdoe helleborussen van het loof van vorig jaar. Volg de bladstelen tot aan de basis en knip ze bij de grond af. Pas op dat je geen opkomende bloemstengels beschadigt.

Dankzij dit klusje zullen de bloemen optimaal tot hun recht komen en vermindert het risico op bladvlekkenziekte op het nieuwe loof. Als je toch bezig bent, wied dan meteen het

onkruid rond de planten, geef ze bij droog weer water en breng een dikke laag mulch aan om de grond gezond te houden en de bloemen een contrasterend decor te geven.

Koop bloeiende sleutelbloemen in je lievelingskleur.

Plant kleurige sleutelbloemen

Plant sleutelbloemen om schaduwplekken wat kleur te geven. Ze staan al in bloei – en doen dat tot in het voorjaar – dus je hebt de kleuren voor het uitkiezen.

Sleutelbloemen houden van vochtige grond. Geef ze voor het planten royaal water en verrijk

de grond met compost. Gebruik een tuinschepje om ze te planten. Pak ze net onder het bladrozet pakt om de tere bloemstengels te beschermen en druk de aarde rondom aan. Geef water zodat de grond zich zet en mulch met compost.

30
MINUTEN
OVER

Vervang de bovenste laag potgrond in potten met grote struiken en bomen. Schraap ongeveer 5 cm van het oppervlak af en verwijder eventuele diepgewortelde onkruidplanten of boomzaailingen met een onkruidsteker. Breng een laag verse potgrond aan – denk eraan dat zuurminnende planten potgrond voor heideplanten nodig hebben.

Checklist

- ❑ Bind klimplanten – zoals jasmijn – aan om windschade te voorkomen en knip dode stengels af.
- ❑ Snoei bij volwassen struiken – zoals sering of berberis – een of twee van de oudste takken tot de basis terug.
- ❑ Ontdoe winterse perkplanten van uitgebloeide bloemen en vergeelde bladeren.
- ❑ Snoei snelgroeiende klimplanten terug als die een goot of raam naderen.
- ❑ Verwijder opgehoopt afval uit alpiene planten om rot te voorkomen.

Kort stengels van blauwereggen in zodat het loof de bloemen niet bedekt.

Snoei blauwereggen

Het is nu de tijd om blauwereggen met een snoeibeurt op de bloei voor te bereiden. Slingeren zich stengels door het hoofdstengel die je tijdens de zomersnoei over het hoofd hebt gezien? Trek ze naar buiten en snoei ze terug. Kort daarna de stengels in die te lang zijn voor de steunstructuur.

De bloemknoppen vormen zich aan sporen vlak bij het hoofdstengel. Ze zwellen vrij vroeg, dus als de plant tegen een warme muur staat, zijn ze misschien al zichtbaar achter de jongste twijgachtige aanwas. Snoei alle zwakke twijgen tot op twee of drie ogen terug.

TIP

Beplant deze maand potten met winterbloeiende groenblijvers, zoals skimmia en sneeuwbal (*Viburnum*). Kies een diepe pot die minstens 10 cm breder is dan de wortelkluut en gebruik leemhoudende potgrond. Zet de plant in het midden. Vul de pot met grond en druk aan. Geef royaal water en zet de pot op een opvallende plek, bijvoorbeeld op een terras of naast de voordeur, vooral als je een geurende plant als de vleesbes hebt geplant.

Verzorg kamerplanten

Knip verwelkte bloemen uit kamerplanten – zoals azalea en Kaaps viooltje (*Sainpaulia*) – voordat ze gaan schimmelen. Zet de plant op een comfortabele werkhoogte op een plek met goed licht. Volg de bloemstengels tot aan de basis en knip ze daar glad af.

Afhankelijk van de plantensoort zul je hiermee de bloei stimuleren of ruimte maken voor jong loof. Controleer de plant meteen op ziekte en ongedierte. Problemen die je bijtijds ontdekt, zijn gemakkelijker te bestrijden.

Verwijder verwelkte bloemen uit bloeiende kamerplanten.

Kweek nieuwe groepen sneeuwklokjes onder bladverliezende bomen en struiken.

Plant bloeiende sneeuwklokjes in pot

Het sneeuwklokjesseizoen staat voor de deur en het is gemakkelijk om nieuwe groepen sneeuwklokjes te creëren met in pot gekweekte, bloeiende planten. Er zijn sterke soorten verkrijgbaar die de wintervreugde direct

vergroten. Tijdens speciale sneeuwklokjesevenementen is het assortiment royaler, met verschillende variëteiten en bloemtekeningen.

Kies een plek met humusrijke, vochthoudende – maar geen drassige – grond. Sneeuw-

klokjes kunnen tegen een zomers bladerdek en zijn dus ideaal voor onder struiken of rond pollen vaste planten. Haal de sneeuwklokjes voorzichtig uit hun pot en plant ze als een pol. Geef royaal water en mulch de grond.

Draai potten met pluksla

Zorg ervoor dat pluksla in pot gelijkmatig groeit door de pot elke paar dagen een slag te draaien. Planten groeien naar het licht toe, dus zonder draaien zullen de achterste slaplantjes hoger worden. Bij jonge pluksla gebeurt dit vrij snel.

Oogst 's winters alleen de buitenste bladeren van elk plantje. De planten groeien weliswaar traag, maar met het centrum intact blijven ze produceren. Raakt een pot te vol, dan kun je de sla uitdunnen en de verwijderde plantjes opeten.

Slaplanten groeien goed als je de pot op een lichte plek zet en geregeld een slag draait.

30
MINUTEN
OVER

Wil je dat je *Amaryllis* elk jaar weer bloeit, geef hem dan na de bloei een iets grotere pot. Laat de potgrond steeds uitdrogen voordat je weer water geeft. Zet hem vanaf het voorjaar buiten, maar pas na de laatste vorst. Stop in augustus met water geven, verhuis de plant naar binnen en geef vanaf half oktober weer water.

Verwijder stof van vetplanten

Verwijder alle stof dat zich heeft opgehoopt rond stekels en op bladeren van cactussen en vetplanten. Een kleine schilderskwast is perfect om voorzichtig stof en potgrond uit hoekjes en gaatjes te halen. Je kunt het vuil ook van de bladeren af blazen.

Zet de planten op een plek waar je de ruimte hebt, dan kun je ze gemakkelijk schoonmaken en zien wat je doet. Controleer de planten meteen op wolluizen – die eruitzien als stofpluisjes – en veeg ze weg voordat ze zich vermenigvuldigen.

Verwijder stof zodat planten de winterzon optimaal kunnen benutten.

Reinig en recycle potten

Vul een emmer met een warm sopje en was lege potten af – klaar om er in het voorjaar in te zaaien of te planten. Veeg eerst al het losse vuil en spinrag weg. Dompel de stapel potten dan een paar minuten in het warme water om aangekoekte potgrond los te weken. Boen ze vervolgens schoon met een doek of oude afwasborstel, vooral langs randjes en ribbels, want daar kunnen zich kleine slakken en rode spintmijt schuilhouden. Was ook gerecyclede fruitbakjes af als je die in de kas wilt gebruiken.

Maak potten schoon, dan staan ze klaar voor het voorjaar.

Checklist

- ☐ Controleer dahliawortelknollen op schimmel en gooi aangetaste knollen weg.
- ☐ Zet kasramen bij zacht weer 's middags open.
- ☐ Controleer op schade van lapsnuitkevers en gebruik in een verwarmde kas biologische bestrijdingsmiddelen.
- ☐ Zaai zomerperkgoed, zoals begonia's, anjers en leeuwenbek.
- ☐ Houd de ruiten schoon om zoveel mogelijk licht binnen te laten.

BELEEF HET RIJDEN

Auto
REVIEW

Eindelijk elektrisch

Auto Review Private Lease
Wij zijn er ook voor jou!

start met
vergelijken

Kijk voor de beste aanbiedingen op
**autoreview.nl/
privatelease**

Plant knoflook

Plant knoflook in goed drainende grond. Wordt de grond 's winters drassig, plant de knoflook dan eerst in potten en verhuis de plantjes in het voorjaar naar de tuin. Plant de tenen met het puntje naar boven 15- 20 cm uit elkaar – of één teen per pot – twee keer zo diep als ze hoog zijn. Druk aan en geef royaal water.

Geef pas weer water wanneer het loof tevoorschijn komt.

Plant knoflooktenen eerst in potten bij drassige grond in de winter.

30
MINUTEN
OVER

Gebruik een pH-bodemtest om op verschillende plekken de zuurgraad van de grond te meten. Omdat de zuurgraad per plek kan variëren, helpt dit om te bepalen wat de beste plek voor bepaalde groente is. Aardappelen houden van lichtzure grond, terwijl sluitkool, paksoi en spruiten de voorkeur geven aan basische grond.

Verdeel compost over de bedden om de grond te beschermen en ontkieming van onkruid te voorkomen.

Vul verhoogde bedden bij

Het is nu een goed moment om een verse laag goed verteerde compost of stalmest op verhoogde bedden aan te brengen, tenzij de grond drassig of bevroren is.

Verwijder eerst al het meerjarige onkruid. Gebruik een onkruidsteker om ook onkruid met penwortels weg te halen, zoals paardenbloemen en zuring. Verspreid dan een 5 cm

dikke mulchlaag gelijkmatig over het bed. Houd het niveau onder de rand van de ombouw, zodat de grond niet over de rand valt wanneer je gaat planten en zaaien.

STAP VOOR STAP Uien zaaien

Uien uit zaad opkweken is heel gemakkelijk en goedkoper dan uien uit plantuitjes opkweken. En hoe vroeger je zaait, des te groter de uien worden. Het zaad ontkiemt bij 16-18 °C, dus je hebt een verwarmde kweekbak of een warme, zonnige vensterbank nodig. Het zaad ontkiemt binnen ongeveer twee weken. Zet de zaailingen op een lichte, geventileerde plek en geef geregeld water.

1 Vul een kweektray met turfvrĳe, universele potgrond. Egaliseer en druk licht aan.

2 Zaai twee of drie zaden per cel en bedek ze licht met potgrond. Dun later zo nodig uit tot één sterke zaailing per cel.

3 Zet de tray in water zodat de potgrond zich kan volzuigen zonder de zaadjes te verstoren. Dek af met een transparante deksel.

Checklist

- Plant nieuwe fruitbomen en -struiken wanneer de grond niet te nat is.
- Blijf boerenkool, spruiten, pastinaken, prei en savooiekool oogsten.
- Trek rabarber voor: plaats er een emmer of vuilnisbak overheen zodat hij geen licht meer krijgt.
- Bedenk wat je komend jaar wilt zaaien en bestel de zaden.
- Verwijder bij zacht weer 's middags de kweekkappen van wintergroenten om de luchtcirculatie te verbeteren.

Duw tuinbonen verticaal 5-7 cm de potgrond in.

Zaai tuinbonen in modules

Zaai tuinbonen in kweektrays met universele, turfvrrije potgrond als je vroeg wilt oogsten. 'Aquadulce Claudia' is hiervoor een goede variëteit. Zaai één zaadje per cel en zet ze zo mogelijk verticaal in de grond, met het 'litteken' naar beneden, om te voorkomen dat er water op de platte kant blijft staan en het zaad gaat rotten.

Geef royaal water, zet ze in de zon op een tafel in de kas of in een koude bak. Dek ze af met een transparante deksel tegen de muizen. Laat na de ontkieming op een lichte plek staan en geef geregeld water. Plant de zaailingen uit zodra ze 10 cm hoog zijn.

Snoei alle takken van herfstframbozen tot op de grond terug.

Snoei herfstframbozen

Snoei herfstframbozen nu die volledig in rust zijn. De struiken dragen laat vrucht en laten zich heel gemakkelijk snoeien, want je hoeft niet te kiezen welke takken je laat staan. Je snoeit ze gewoon

allemaal tot de grond terug met een snoeischaar of takkenschaar met lange handgrepen.

Ruim het snoeiafval op en wied het onkruid rond de planten. Komen er verder van de pol of rij

nieuwe frambozenplanten op, graaf die dan uit met een spade om te voorkomen dat ze andere planten overwoekeren. Breng tot slot een mulchlaag van goed verteerde stalmest aan.

Inspecteer bewaarde appels

Controleer opgeslagen appels elke week op slechte of rotte plekken en verwijder aangetaste exemplaren, inclusief appels met bruine vlekken of spikkels op de schil of zachte plekken onder de schil. Wikkel de gawe vruchten in nieuw papier, want

het oude papier kan schimmel-sporen herbergen.

Vind je meer rotte vruchten dan je zou verwachten? Verhuis ze dan naar een koelere plek waar ze langer goed blijven en gebruik of verwerk ze zo snel mogelijk.

Wikkel gawe appels na een grondige inspectie in nieuw papier.

Volgende maand

- Bescherm kwetsbare planten tegen koude nachten.
- Knip bladverliezende grassoorten af.
- Snoei woekerende klimop.
- Snoei de laatste appelbomen.
- Maak een vogelvoedersysteem voor vetbollen.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost €7,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 79,- en in België € 82,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Lizanne Croonen, Iona van den Dries, Jos Heijmans en Govert de Jong

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Lies Couckuyt, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Arjan Vernhout (NL Bloeit!) en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Ferry Dorresteyn, Tom Gerrits, Skip Lelieveldt, Susan Gerbrands-Derksen en Carlijn Masselink

Sales Marc Bokhove +31 (0)24 2404643
mbokhove@fnl.nl

Marketing Iris van Nispen tot Pannerden
+31 (0)24 2404595 · ivannispen@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie
Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers
redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernieuwvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and
Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager -
Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and
Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products -
Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbciustudios.com

Kweekgids

januari

Binnen zaaien

Buiten planten/zaaien

Oogsten

Gebruik deze handige gids voor het zaaien en planten van de beste groenten en fruit.

De beste keuzes voor januari		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Appels Bevatten pectine, een oplosbare vezel die de spijsvertering ondersteunt.												
	Tip De onderstam bepaalt de uiteindelijke grootte. Kies een dwergonderstam als je weinig ruimte hebt. Plant ↓ op dezelfde diepte als voorheen Afstand ↔ 1-6 m ↗ tot 9 m voor een standaardboom												
	Bloemkool Een bron van choline, een essentiële voedingsstof voor het geheugen.												
	Tip Je hoeft geen meststof aan de bodem toe te voegen, omdat bloemkool graag een laag stikstofgehalte heeft. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 45 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
	Bosbessen Zijn zeer gezond en rijk aan polyfenolen, die het risico op hart- en vaatziekten verminderen.												
	Tip Hoewel je ze in de schaduw kunt kweken, produceren bosbessen een grotere oogst op een zonnige locatie. Plant ↓ op dezelfde diepte als voorheen Afstand ↔ 1,5 m uit elkaar ↗ 1,5 m tussen rijen												
	Frambozen Ze bevatten weinig calorieën en zijn rijk aan vitamine C, waardoor ze goed zijn voor een gezond dieet en de huid.												
	Tip Kweek frambozen bij voorkeur in een verhoogd bed als de grond slecht is. Plant ↓ 3-5 cm onder grondniveau Afstand ↔ 35-45 cm uit elkaar ↗ 1,5 m tussen rijen												
	Knoflook Hoe meer je knoflook kneust voor het koken, des te meer bloedverdunnende eigenschappen je krijgt.												
	Tip Plant in modules of potten en zet in een kas of koude bak als het vriest. Plant dieper in lichte grond. Plant ↓ 3-10 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Prei Ondanks hun milde smaak bevat prei meer caroteen dan uien en is het rijk aan foliumzuur en vitamine C.												
	Tip Verplant wanneer ze potlooddun zijn, zodra het weer beter wordt. Geef water en houd ze het hele seizoen goed vochtig. Plant ↓ 2,5 cm diep Afstand ↔ 15-20 cm uit elkaar ↗ 30-38 cm tussen rijen												
	Rabarber Boordevol stoffen die de spijsvertering ondersteunen en het immuunsysteem versterken.												
	Tip Mulch rond de kroon, bemest en geef goed water gedurende de zomer om de plant krachtig te houden. Plant ↓ op grondniveau Afstand ↔ 90 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Sjalotten Sjalotten zijn klein van formaat, maar bevatten zes keer meer polyfenolen dan gewone uien.												
	Tip Bedek de bollen na het planten met vliesdoek tegen hongerige vogels. Plant ↓ met puntjes net boven de grond Afstand ↔ 25 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Sla De buitenste bladeren worden meer blootgesteld aan de zon, waardoor ze drie keer zoveel gezonde polyfenolen bevatten.												
	Tip Sla houdt niet van verstoring van de wortels, dus zaai in modules en plant ze uit zodra ze groot genoeg zijn. Plant ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 23 cm tussen rijen												
	Witte bessen Zoet en een goede bron van vitamine C. Pluk en bewaar met de steeltjes eraan om de houdbaarheid te verlengen.												
	Tip Kweek als cordon of struik, of als waaier tegen een muur, op een zonnige, beschutte plek. Plant ↓ 5 cm dieper dan in de pot Afstand ↔ 1,5-2 m tussen de struiken												

Volgende maand

Tuindieren hebben ons nodig

- ✓ Hoe was het gesteld met de tuindieren in 2025?
- ✓ Dit kun jij doen voor bijen, vogels, vlinders en egels.

Het februari-nummer ligt vanaf 27 januari in de winkel.

Monty geeft tips voor het opkweken van bloemen uit zaad.

Met de snoeitips van Frances krijg je hulst weer mooi en fris.

Adam gaat aan de slag in zijn keukentuin.

FOTO'S: JASON INGRAM; NEIL HEPWORTH; SARAH CUTTLE; GETTY/PETER AUSTIN, DAN KITWOOD, ROGER TIDMAN, ANNE COATESY

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardener's World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Ga mee op exclusieve tuinreis naar Japan!

De laatste plekken voor de tweede - en laatste - tuinreis van
Dimsum Reizen naar Japan worden nu vergeven, ga je ook mee?

+
Nederlandse gids
(kunsthistoricus
en japanoloog)

- 2 t/m 14 mei 2026
- Kleine groep, slechts 16 plekken beschikbaar
- Volledig ontzorgde reis
- Vanaf € 3.995,- excl. vlucht

Bekijk het gehele programma
en meer informatie via de
QR-code of ga naar
[www.dim-sum.nl/japan/rondreizen/
tuinreis-gardeners-world](http://www.dim-sum.nl/japan/rondreizen/tuinreis-gardeners-world)

**Boek
snel!**

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

PLATFORM VOOR
EXTRA STABILITEIT

BREDE KLAUWVORMIGE
VOETEN VOOR GRIP OP
ZACHTE GROND

SET VAN RUBBEREN
VOETJES VOOR VEILIGHEID
OP HARDE ONDERGROND

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

Krijg 5%
korting met de
code NL01GW26

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl